

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

262.8.G.6

151. **Chiffet, Joan. Jac.** Ioannis Mazari Abraxas seu Apistopistus quae est antiquaria de gemmis Basilidianis disquisitio. Acc. Abraxas proteus, seu multiformis gemmae Basilidianae portentosa varietas. Antuerpiae 1657. *Avec figures et 27 planches gr. s. c.* In-4°. 6 fñch., 144 pp., 6 fñch. In-4°. Vel.

22 —

IOANNIS MACARII
CANONICI ARIENSIS
ABRAXAS,
SEV
APISTOPISTVS;
QVÆ EST ANTIQVARIA
DE GEMMIS BASILIDIANIS
DISQVISITIO.
ACCEDIT
ABRAXAS PROTEVS,
SEV MVLTIFORMIS GEMMÆ BASILIDIANÆ
PORTENTOSA VARIETAS;

Exhibita, & Commentario illustrata à IOANNE CHIFLETIO, Canonico Tornacensi, PHILIPPO IV. Regi Catholico, & Serenissimo Principi IOANNI AVSTRIACO à Sacris Oratorij.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. LVII.

2

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

SERENISSIMO PRINCIPI
I O A N N I
A V S T R I A C O,
BELGARVM SEQVANORVMQVE
P R O R E G I,
F O R T I, P I O, F E L I C I.

ARMATA in seipsam Eu-
ropâ, ipso secum dis-
cordante mundo, So-
lem inter umbras in-
dagare tentavi, SERE-
NISSIME PRINCEPS. Iuuit auspicio Tuæ
Felicitatis, & vno Macario præeunte,
subire specum Mithræ, atque illinc
educere Simulacra portentosa, quæ
pro Sole primi hæretici extulerunt.
Non miserius quidquam hisce homi-
nibus,

nibus, aut superbius; qui dum effigiem Dei formamque quærunt, curiosâ cælestium affectatione, fideri summo innumera animalium probra, rerumque cunctarum impressiones, veluti maculas, indiderunt. Hoc aliquid sereni habuit nubilus ac tristis conatus, hoc boni tetræ imaginibus deforme opus, ut lucem appeteret: neque hæc vspiciam maior, quam apud Te. Aduentu siquidem Tuo nubila serenasti, cæli Belgici tristitiam discussisti, quam nouennali recedente Sidere mœsti patiebamur, nisi tenebrescenti Reipublicæ lucem alteram fœnerasses, præclarus, eximius, omnia intuens, omnia etiam exaudiens; quo in vno, principi litterarum Homero Solem placuisse ferunt. Hispanici Imperij

rij populis affulges per interualla, apud
eos semper maior & clarior, quibus
postremum illuxisti. Pacatâ Siciliâ,
quam teneris adhuc annis viri pru-
dentiâ rexisti; Neapoli restitutâ; Po-
puloniâ & Portu-Longonio expugna-
tis; Gothalaniâ receptâ, quot annos,
tot triumphos numerasti. Subactô
mari Tyrrheno, Turcis Maurisque
nequidquam aduersantibus, quæ Te,
& fortunam tuam Triremis vexit,
lauro redimita optatos subiit portus.
Quocumque accessisti, dum ad nos
accurreres, æqualis ab omnibus ex
aduentu Tuo lætitia percepta est. Fru-
strâ Tuos celabas ignes: Te nusquam
incognitum, perinde ac Solem tenui
nebulâ redimitum, nec videri cupien-
tem, tantò auidius suspexere. Sic Ge-
* 3 nua,

nua , Mediolanum , Venetiæ etiam
ipsæ Serenitatis Tuæ blandioribus
radiis exhilaratæ. Sed ô nios felices,
dum Te felicem prædicamus ! Tuis
humeris innixum Belgium , Tuâ iu-
uentâ , Tuo robore inualuit. Vix om-
nium votis expetitus adueneras , tam-
quam alter à PHILIPPO MAGNO,
à Regum Maximo ; cùm Tornacum
nostrum , priscam illam Francorum
Regiam , immisso opportunè præsi-
dio , liberaasti. Valencenæ mox obsef-
fæ ; sed vt frontem Tuam laurus cin-
geret , & exortum Tuum parta de
hostibus victoria decoraret. Tanta
virtus Tua , tantâque felicitas , vt per
imperuios aggeres , viam Tibi tuisque
aperiens , in urbem , ad quam tanto-
perè aspirabant , Francos ipse intro-
duce-

duceres , sed captiuos. Condatum citò receptum quantæ nobis , quantæ hostibus admirationi fuit! Breuissimo tempore , ingenti circummunitione perfectâ , tormentis bellicis vno atque altero explosis in alatham molam, solâ , vt ita dicam , Tuâ præsentia decussisti moles illas giganteas , quibus erigendis , anno integro , nullóque irritæ operæ metu , ærarium Franciæ effusum. Tum verò , si vñquam aliàs , præsidium eluxit Virginis Matris , rebus Tuis perpetuò patrocinantis; cùm die xv. Augusti , quo in cælos assumpta est , Te quoque videre voluit incruentâ victoriâ triumphantem , & quater mille quingentos obsessos Tecum paciscentes , vt in deditionem acciperentur. Illis labore maciéque confectis,

fectis, & ad rem gerendam inutilibus, validissimi, qui ab acceptâ clade Valencenensi supererant hostium, fanum sancti Venantij aggressi, receptui canere coacti sunt, non digni eos vincere, qui Tuis auspicijs & meliore pro causâ certabant. Exin ad vicum Helenæ, nullis admodum firmatum aggeribus, sed Gassionis fato illustrem, Te tuosque aduentantes expectare non ausi, quò minùs gravatè aufugerent, suâ ipsi face proprias munitiones incenderunt. Sic aliam ex aliâ cælum Tibi lauream peperit, ut esses vbique:

Σοτήρ, Πολιορκήτης, Επιφανής.

Hoc anno, mense Martio (à quo Romani tempora metiebantur, quemque Romulus genitori suo dicaue-
rat)

rat) cum Sole nouo. Te Martius ar-
dor corripuit, atque isthac Tuâ alacri-
tate milites incaluere: graui hoste Han-
nones liberati: terram madentem eius
sanguine prius videre, quam Veris ve-
stitam primis coloribus: Gissenopo-
lis, Hannoniæ oppidum, arte & palu-
stri situ munitissimum, in Tuam po-
testatem cessit. Ipsâ rei difficultate
creuit victoriæ nomen, dum apertâ
vi, nec longâ, ijs potitus es, quos solâ
inediâ expugnari posse fama iactabat.
Nunc meâ qualicumque operâ, Te
quoque victorem agnoscat hæreti-
cus liuor:

*Viperei referes spoliū memora-
bile monstri.*

Iamque augustis Tuis pedibus iacet
affusa Basilidianorum barbaries, ne-

★★

que

que Tibi audet assurgere monstro-
rum terrâ marique domitori. Illi se
mundi Principes appellabant; hos vi-
cisti : barbaro feroque ritu coenas
Thyestæas frequentabant; feritatem
ipsam debellasti. Hæc monstra quo-
que elide nouus Alcides. Nihil forti-
tudini Tuæ cum hisce quantumuis
pretiosis Amuletis, & famâ prodigâ
fallentibus. Per imaginem Virginis
Deiparæ, quam bello præfers cum
lemmate, SVB TVVM PRÆSIDIVM, pa-
lâm facis, quibus auspicijs hostem ag-
grediare, quo patrocinio vincas. Ma-
cte hoc Palladio SERENISSIME PRIN-
CEPS; atque, vt facis, à statione castrensi
ad quietem hibernam receptus, depo-
ne in gremium optimæ Matris lauros
Tuas, illic in pacis oleam conuerten-
das,

das, vnde iam dudum hauris virtutum omnium harmoniam, & adeò compositam, adeò benignam formæ Maiestatem, vt planè in ambiguo sit, vtrùm Te magis nostris mentibus, an obtutibus vultus insinuet. Quo quidem efficis, inprimis dum Te alloquor, SERENISSIME PRINCEPS, & antequam ad institutum opus aggredior, vt iam eos arguere libeat vanitatis, qui Gemmas aiunt prodesse Reges adituris, si in his aquilæ sculpantur aut scarabæi. Patent accedentibus in Tui venerationem interiora Palatij, neque imputas copiam Tui: hæret lateri quisquis accessit, finémque alloquiis pudor dumtaxat facit, & Tuæ reuerentia Serenitatis. Cuius virtuti summæ, Religioni maximæ PROTEVM hunc

ABRAXAM appendo; GEMMAS hæc
BASILIDIANAS, velut ex ære trophæa
constituo, litteris ac monumentis san-
ctorum Patrum in omnem conse-
quentis temporis memoriam, Eccle-
siæ Catholicæ laudem, hæreseos igno-
miniam, duratura.

SERENISSIMÆ CELSITVDINI TVÆ

*Bruxella Kalendis April. ipso
die Christi resurgentis,
Anno M.DC.LVII.*

Deuotissimus Capellanus

Ioannes Chifletius.

IOANNIS MACARII

CANONICI ARIENSIS

A B R A X A S

S E V

APISTOPISTVS;

QVÆ EST ANTIQVARIA

DE GEMMIS BASILIDIANIS

DISQVISITIO.

THE
JOURNAL OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
OF GREAT BRITAIN AND IRELAND
PUBLISHED BY THE
CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS

D E

IOANNE MACARIO, ET EIVS SCRIPTIS.

Valerius Andreas Desselius, in Bibliothecâ Belgicâ.

Antonius Sanderus, Canonicus & Pœnitentiarius Iprensis,
lib. II. de Scriptoribus Flandriæ.

Franciscus Swertius, in Athenis Belgicis.

IOANNES MACARIUS, vulgò L'HEVREUX, Greuninganus, Flander., Aëriensis apud Artesios Canonicus, vir in linguarum Græca atque Latina cognitione eximius, quas puer Bergis S. VVinoci apud Flandros sub PAVLO LEOPARDO hauserat: annos ipsos viginti egit in Vrbe, orbis Dominâ, in scrutandis Veterum monumentis, excutiendisq; Bibliothecis assiduus; multiq; è mediâ Graciâ allata Latio donauit. Nihil tamen in lucem ac doctorum ora venire passus est, quâ erat modestiâ, bonis & doctis omnibus submolestâ. Scripta Schedasq; suas moriens Bibliotheca Collegij Trilinguis Bursidiani, apud Louanienses, legauit: è quibus luce & prælo digna sunt:

DE Antiquâ scribendi Ratione.

De Naturâ verbi medij, ac ferè de totâ Naturâ verborum Græcorum: ex rudiori maioris operis delineatione.

Inscriptiones Græcæ, Macario Interprete, cum Notis eiusdem.

Emendatio Bibliorum Romana.

DISQUISITIO ANTIQVARIA DE GEMMIS BASILIDIANIS, cui titulus ABRAXAS, seu APISTOPISTVS.

Commentarius de Picturis, & Sculpturis sacris antiquioribus, præsertim quæ Romæ reperiuntur, cui titulus HAGIOGLYPTA.

Basilii, Seleuciæ Episcopus, de Vitâ S. Theclæ, Interprete Macario.

A 2

Eius.

—Eiusdem Homiliæ in Quatriduanum Lazarum: In Proditionem Iudæ, & mysticam Cœnam: in sanctum Pascha: in Abraham, & Isaac.

—Eiusdem Epistola ad Optimum, de eo Scripturæ loco iuxta LXX. *Omnis qui occiderit, septies vindictam exsolvet.*

Cyrilli oratio in Transfigurationem; & altera de Deiparâ;

—Item in Hypapantem, id est Purificationis diem.

Chrysostomi Homilia in Theophaniæ diem. *omnia Interprete Macario.*

Aubertus Miræus, Decanus Antuerpiensis, in Bibliothecâ Ecclesiasticâ, seu Scholijs ad librum D. Hieronymi de Scriptoribus Ecclesiasticis, cap. XXI.

IOANNES MACARIUS, *Ariensis in Artesiâ Canonicus, noster olim amicus, Gracè Latineq; doctissimus, scripsit DISQUISITIONEM ANTIQVARIAM, DE GEMMIS BASILIDIANIS, cui titulus ABRAXAS, seu APISTOBISTVS. Extat MS. Louanij in Trilingui Collegio, & FORNACI in Bibliothecâ WINGHIANA, quæ nunc est BASILICÆ CATHEDRALIS.*

Vitâ functus est Ariæ XI. Iunij M. DC. XIV. sepultus in Diui Petri, cum hoc Titulo, ac marmoris ornamento, quod spectatur in sacello diuæ Magdalenz.

D. O. M.

5

D. O. M.

HONORATISSIMI ET LITTERATISSIMI VIRI
DOMINI AC MAGISTRI
IOANNIS MACARII,
ALIAS L'HEVREUX,
IN HAC ECCLESIA EX XIII. CANONICI
MANIBVS SACRVM.

IANVS MACARIVS, Gallicè HEVREUX dixeris,
Beaurainide genitrice, patre cognomine,
Grauelingæ in oras sum editus luminis.
Puerum poliuit Berga, Leopardo auspice,
Graia Latinæque artibus facundiæ;
Sophiaëque scitis imbuit Louanium.
Annis Quirites, bis decem ampliùs, meâ
Industriâ docentis vfi, hanc gratiam
Habuerè, vt precibus virorum Principum,
Quibus placueram, & scripta placuerant mea,
Detulerit vltro Pensionem Pontifex
Isthac in Æde, quem Canonicatum vocant.
Bis sena vixi lustra plus trieride;
Vndecima vitam Iunij lux abstulit
M. DC. XIII.

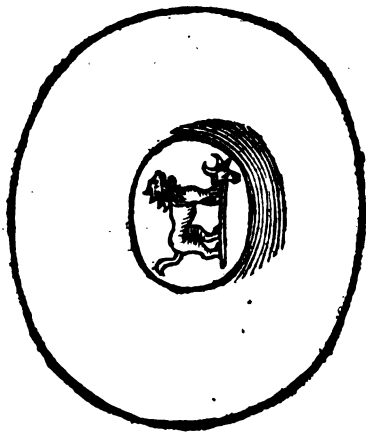
Tibi Christe laudi vertat omne quod sumus,
Quod fuimus, & quod erimus æuo in altero.

A 3

RECEN-

**Cæſar Baronius S.R.E. Cardinalis Tomo 2. Annalium
Eccleſiaſticorum, anno Chriſti 120.num.10.**

Ad hac certius comprobanda atque firmanda, dignum quidem fideq; exploratum Antiquitatis monumentum accedit, quo satis perspicue declaratur, quales esse solerent imagines, quibus ait S. Irenaeus uti consuevisse Basilidis sectatores. Siquidem haud pridem, nempe post primam editionem Tomi huius Roma factam, e ruderibus, ut accidit, emerfit in lucem Gemma ex amethysto, hisce imaginibus & notis incisa, cuius exemplum hic (ut vides) representandum curauimus. Extat ipsa apud virum insignem, sincerâ fide, & egregiâ eruditione spectatum, Fulvium Ursinum, cuius in rebus antiquioribus explorandis ac dignoscendis solertia incomparabilis de Gemmâ elucidauit, qua ceteris rerum Antiquarum studiosis penitus videbantur obscura; nimirum hanc unam ex illis imaginibus esse, quibus uti solerent Basilidiani haeretici, quas loco Bullae, vel Amuleti, aut aliâ causâ superstitiosè gestarent.

Lau-

Laurentius Pignorius I. Symbolarum Epistolicarum.

M eas arculas insigniora calamina sunt qua ornent: Serapis, Nemesis, Cupido, Venus, Mercurius, Fortuna, & Roma schemate militari. Cythara item Eunomi Locrensis, Flos cui insidet papilio, Musca, Lupa Gemellorum alrix: Egyptiorum deliria, & Basilidianorum aliquot portenta.

Idem in Auctario ad Characteres Ægyptios.

S Ectariorum veterum Hieroglyphica, nugæ veriùs, adiunxi per-motus doctòrum virorum adhortatione, & impulsus exemplo Illustrissimi viri Casaris Baronij Cardinalis, qui historiam anni C.XX. sculptâ huius generis Amethysto, exornatam voluit.

Claudius Salmasius lib. de Annis Climactericis,
vbi de Deo Abraxa capite Galli gallinacei.

P Lurima Gemma seruantur in oculis curiosorum, qui eam faci-ent exhibent. Visitur & in Daçtyliothecâ Gorlai absque in-scriptione, & pro flagello in manu dextrâ corollam habet quasi spi-neam, in sinistrâ cassidem. Sex tales edendas curauit Pignorius in Tabula Isiaca Commentario, quarum tres expressum nomen ABPACAΞ praferunt. Tres aut quatuor similiter in Daçtyliothe-câ Gorlai visuntur. Plures alias ipse vidi, eâdem aut minimùm disparili formâ in ταμειοῖς Antiquariorum.

Iosephus Scaliger lib. 2. Epist. 119. ad Casaubonum.

Nihil tam frequens est, quàm hæc ἑρμῆα in Gemmis inclusa videre, etiam vetustissima. Ea nemo intelligit, nisi qui fa-cienda curauit, & frustra illis interpretandis opera datur. Quot enim verisimilia dici possunt, quorum nullum mentem eorum ape-ruerit? Veteres Hæretici, præsertim Valentiniani, & Marcosiani, multa eiusmodi reliquerunt, qua hodieq; in Antiquariorum oculis asseruantur cum eorum deo ABPAEΑΣ.

Idem lib. 3. Epist. 226. ad Marquardum Freherum.

O mni de Figuris illis, qua σοιχεῖα à veteribus vocari dixi, infinitas hodie extare vetustissimas, Gemmis insculptas, cum-stellis, quibus horoscopantibus incisa fuerunt; argumentis, propter
pro-

prodigiosum multis ex rebus atque animalibus confusum corporis habitum, obscurissimis. In illis enim quadam loricata sunt, ceruicæ humanæ, capite Aquilino, aut Galli gallinacei, alterâ manu scutum, alterâ scuticam tenentes vel flagellum: serpentibus pro cruribus insistentes. Multas eiusmodi cum litteris ΑΒΡΑΞΑΣ vidimus. Quæ veterum Valentinianorum, & aliorum Hæreticorum figmenta sunt.

Ioannes Seldenus Syntagmate 1. de Diis Syris cap. 2.

Vix dubito quin Amuletum illud ad Hemistritæum sanandum, in quo conscribi debet, ad Magorum præcepta ΑΒΡΑΚΑΔΑΒΡΑ ab ΑΒΡΑΧΑ primum fluxerit. Nominis enim vestigia in portento illo vocabulorum satis parent. Et hac me plusquam suadem tot *ἑξάμωρα*, & Gemma elementis eiusdem inscripta nonnumquam repetitis, quorum copiam habes in Gallicis Scaligeri epistolis ad Vazetum.

Petrus Gassendus de Nicolao Fabricio Peireskio, in eius Vita.

Collegerat complura ad illustrandum, quod ille [Annalium Scriptor Baronius] in secundum Tomum coniecisset, ex Amethysto Fulvii Ursini circa vocem ΑΒΡΑΞΑC, quæ Basilidiani intellexere summum Deum, continentem Angelos septem, calorum septem præsidēs; ac præterea eorum trecentas sexaginta quinque virtutes, iuxta anni dies; idque ob septem litteras, numeralemque earum valorem (iunctis scilicet numeris pro ordine uniuscuiusque in Alphabeto littera) & id genus similia, quæ deinceps quoque ad Natalium Benedictum litteris exposuit.

Athanasius Kircherus de Gnosticis, & eorum Magiæ Amuletariæ, Parte alterâ Tom. 2. Oedipi Ægyptiaci, Classe 11. cap. 6.

Ægyptiacas superstitiones, quarum se heredes iactabant, ab inferis suscitantes, totum ijs Orientem infecerunt. Erroneis enim eorum dogmatis insistentes, novam characteristicam Artem condiderunt, quæ varia confecerunt Amuleta, quæ in varijs lapidibus, pro ratione & proprietate Numinis, quod per ea inuocabant, exsculpta, characteribus antiquis Ægyptiacis circumscripta, & Nominibus potentium Angelorum insignita, iuxta Legum Hieroglyphicarum præcepta, ponebant; quibus mira se præstare posse gloriabantur.

IOAN-

IOANNIS MACARII
CANONICI ARIENSIS
ABRAXAS

SEV

APISTOPISTVS;

QVÆ EST ANTIQVARIA
DE GEMMIS BASILIDIANIS

DISQVISITIO.

I. **N** antiquis Gemmis Monstrum quod-
dam cælatum capite galli, trunco cor-
poris humano, pedibus in serpentes duos
desinentibus, qui se reflectunt, scutum
habens vnâ manu, alterâ flagellum, cer-
tis indiciis ductus iudicauit esse com-
mentitium Basilidis impij hæretici deum, cui nomen
ABRAXAS. Cuius meæ sententiæ testis esse potest, qui
tum inter Auditores Rotæ Primarius & Decanus, nunc
inter Cardinales est, Illustrissimus Seraphinus Oliuiarius:
petiit enim à me aliquando, quid de eâ formâ Monstri
sentirem. Cui cum dixissem me opinari esse ABRAXAM,
statim reperta Gemma, quæ vnâ parte Monstrum illud
haberet, alterâ nomen ABRAXAS, omnem dubitandi an-
sam præripuit.

II. De Abraxa autem Tertullianus libro de Præscriptio-
nibus aduersus Hæreticos sic ait: *Postea* BASILIDES hæ-

B

reticus

reticus erupit: hic esse dicit Summum Deum nomine ABRA-
 XAM, à quo Mentem creatam, quam Græcè νῦν appellat. Inde
 Verbum, ex illo Providentia, ex Providentiâ Virtutem &
 Sapientiam; ex ipsis deinde Principatus, & Potestates, &
 Angelos factos: deinde infinitas Angelorum editiones, & pro-
 bolas: ab istis Angelis trecentos sexaginta quinque calos insti-
 tutos. In ultimis quidem Angelis, & qui hunc fecerunt mun-
 dum, nouissimum ponit Iudæorum Deum, id est Deum Legis
 & Prophetarum; quem Deum negat, sed Angelum dicit.
 Non immeritò portentosum vocat Abraxam B. Hiero-
 nymus ad ea verba capitis Abdiæ primi: *Quomodo per-
 scrutatus est Esau, deprehensa sunt occulta eius? Vide Marcio-
 nem, inquit, & Valentinum, & omnes hæreticos, qui modò
 in doctrinis demoniorum cauteriatam habentes conscientiam,
 applaudunt sibi, & simplices animas, quasi quibusdam di-
 uinis mysteriis initiantes, composito sermone decipiunt. Sed
 cum triginta Aonas, & Quadradas, & Octoadas, & Duo-
 decadas, & duplicem Deum, & PORTENTOSVM ABRA-
 XAM in medium sermo protulerit, tunc prudentia Esau Stulti-
 tia demonstrabitur, & inuestigabuntur secreta eius. Item in
 Naum caput primum, ad illud: Ex te exhibit cogitans con-
 tra Dominum, ait, inimica cogitatio. An non videtur aduersus
 Deum malitia & prauaricatio dicere, quod Valentinus, quasi
 abortiuum errantis sapientiæ extremum editum creatorem?
 Nónne contra Deum cogitatio est BASILIDIS impudica, &
 PORTENTOSVM ABRAXAS NOMEN, quod præfertur Do-
 mino conditori? Rursum in Amos caput tertium, ad ea
 verba: Congregamini super montes Samariae, & videte in-
 sanias multas in medio eius. Et quia semel, inquit, iuxta leges
 Tropologiae, Samaria refertur ad hæreticos, qui custodes man-
 datorum Dei esse se mentiuntur, præcipit sermo Diuinus, ut*

in Gentibus prædicent, quæ non habent notitiam Dei; in quarum doctrina ignis exurens est, & tribulatio, & angustia, ut considerent falsam Samariam, & ascendant ad montes superbiæ eius, & videant multas insanias in medio ciuitatis, dum unusquisque fingit quod voluerit, & adorat figmentum suum: ut Marcion bonum Deum & otiosum: ut Valentinus diuina triginta, & extremum Christum, quem appellat ἐκτρομα, id est abortiuum: ut BASILIDES, qui omnipotentem Deum PORTENTOSO NOMINE appellat ABRAXAS, & eundem secundum Græcas litteras, & annui cursus numerum, dicit in SOLIS circulo contineri, quem Ethnici sub eodem numero aliarum litterarum vocant MITHRAM, & Iberæ ineptiæ in Balsamo Barbeloque mirantur. Nõne hæc insanie sunt, & multæ insanie, unoquoque fingente quod in animum eius inciderit? Declarabo Hieronymum ex Augustino: BASILIDES, inquit, trecentos sexaginta quinque celos esse dicebat, quo numero dierum annus includitur. Vnde etiam quasi SANCTVM NOMEN commendabat, quod est Ἀβραῶν: cuius nominis litteræ secundum Græcam supputationem, eundem numerum complent. Sunt enim septem: α, & β, & γ, & δ, & ε, & ς: id est unum, & duo, & centum, & unum, & sexaginta, & unum, & ducenta, quæ fiunt in summâ, trecenta sexaginta quinque.

Atque hunc numerum contineri nomine Abraxas, III. multi alij tradiderunt. Verum nomine Mithræ supputationem eandem includi, neminem vidi qui declarauerit. Quod tamen ita esse reperio, si Græcè proferatur ΜΙΘΡΗΣ, qui & ΜΙΘΡΑΣ dicitur. Sunt enim sex litteræ Græcæ: Μ, & Ι, & Θ, & Ρ, & Η, & Σ. Et μ, 40. nota ι, 10. θ, 8. ρ, 100. η, 7. σ, 200. quorum summa eadem, quæ in Abraxas 365. Ne mireris autem me θ dicere 8. & η 7. cum

aliter sit vsus. Videntur enim, qui hunc numerum collegerunt, in eo nomine ΜΙΘΡΗΣ perrexisse recto ordine, numerando Alphabeti litteras vsque ad Θ, quæ est octaua littera, & nonam fortassis eam fecisse, quæ sexto loco solet inferi, notam; nec potest hic numerus in nomine MITHRÆ reperiri aliter. Colebant ergo Basilidiani sub alio nomine Deum Gentilium Mithram, qui Persis familiaris, irrepsit etiam in Romanum orbem; eiusque Sacra Christianis Sacris valdè affinia fuisse notarunt Veteres. Nam & lauacro tangebant, & signabant in fronte suos, & speciem Eucharistiæ habebant, martyrij etiam initiationem, & resurrectionis opinionem. Et quidem de Eucharistiæ specie Iustinus Martyr Apologiâ II. pro Christianis: *Apostoli, inquit, in Commentarijs à se scriptis, quæ Evangelia vocantur, ita tradiderunt præcipisse sibi IESVM. Eum anim pane accepto, cum gratias egisset, dixisse: Hoc facite in meam commemorationem. Hoc est Corpus meum. Et poculo similiter accepto, & gratis actis, dixisse: Hic est Sanguis meus; & solis eis tradidisse. Quod quidem in mysterijs atque initijs MITHRÆ fieri docuerunt per imitationem prauis demones. Quod namque panis, & poculum aque in sacrificijs, siue Reduinâ eius qui initiatur, ponatur verbis quibusdam additis, aut certè scitis, aut cognoscere potestis. De eadem specie Eucharistiæ & ceteris, etiam Tertullianus libro de Præscriptionibus Hæreticorum: Sed queritur, inquit, à quo intellectus Interpretum eorum, quæ ad Hæreses faciant? à diabolo scilicet, cuius sunt partes interuertendi veritatem, qui ipsas quoque res Sacramentorum Diuinorum, in Idolorum mysterijs emulatur. Tingit & ipse quosdam, utique credentes & fideles suos; expiationes delictorum de lauacro repromittit; & sic initiat MITHRÆ; signat illic in frontibus milites suos,*
cele-

celebrat & panis oblationem, & imaginem resurrectionis inducit, & sub gladio redimit coronam. Quid sit autem sub gladio redimere coronam, declarat libro de Coronâ Militis: Erubescite Romani commilitones, iam non ab ipso [Christo] iudicandi, sed ab aliquo MITHRÆ Milite, qui cū initiatur in spelæo, in castris nempe tenebrarum, coronam interposito gladio sibi oblatam quasi mimum martyrii, dehinc capiti suo accommodatam, monetur obuiâ manu capite depellere, & in humerum, si fortè, transferre, dicens: MITHRAM esse coronam suam. Atque exinde numquam coronatur; id quod in signum habet ad probationem sui, sicubi tentatus fuerit de sacramento: statimque creditur MITHRÆ Miles, si deiecerit coronam, si eam in Deo suo esse dixerit. Agnoscamus ingenia diaboli, idcirco quedam de diuinis affectantis, ut nos de suorum fide confundat, & iudicet.

Refero ad id genus ficti martyrii Lampridij locum de IV.
Commodo: SACRA MITHRIACA homicidio vero polluit, cū illic aliquid ad speciem timoris dici vel fingi soleat. Fingi, inquit: nam homicidium seu martyrium, gladio interposito, simulabatur: Commodus verò, quâ erat petulantia, gladium adigebat, ut puto, ad necem usque. Similes eius proteruit, dum Bellonæ seruientes verè exsecrare brachium præcepit, & Iliacos pineis ad perniciem usque se tundere coëgit; & eū Anubim ipse portaret, capita Iliacorum grauius obtundebat ore simulacri. De eodem simulato martyrio intelligo Suidam in voce ΜΙΘΡΟΥ. Μίθρας ῥωμαῖοι οἱ Πέρσαι εἶναι τὸν ἑλκυστὴν τὰ τοῦ θύου πολλὰς θυσίας, ἐκ δὲ ἐν οἷς αὐτὸν θυνοσσι τὸ πλεονέκτην, ἐν μὴ διὰ πνέων βαθμῶν παρελθὼν τὸ νόστιμον δαΐζει αὐτὸν ὅσους ἐδύναται. MITHRAM existimant Persæ esse SOLEM, & huic maculant multas victimas, ne quis possit ipsi initiari, nisi per multos gradus cruciatuum

seipsum ostenderit sanctum, & indolentiâ praditum. Duodecim verò gradus horum cruciatuum fuisse docet interpres Gregorij Nazianzeni, super inuectiuâ in Iulianum priore.

V. Mithram autem & Titanem eundem esse, & Apollinem & Osirim, habes Thebaidis libri primi fine:

PHOEBE parens. post quædam interiecta:

Adsis ô memor hospitij, Iunoniaque arua

Dexter ames, seu te roseum TITANA vocari

Gentis Achemenia ritu, seu præstat OSIRIM

Frugiferum, seu PERSEI sub rupibus ANTRI

Indignata sequi torquentem cornua MITHRAM.

Mithræ simulacrum (inquit Lutatius interpres Statij) fingebatur reluctantis Tauri cornua retentare, quo significabatur Lunam ab eo lumen accipere, cum cæperit ab eius radiis segregari. Erat autem ipse SOL leonis vultu, cum tiarâ, prisco habitu; utrisque manibus, seu diximus, bonis cornua comprimens. Siquidem SOL principale signum inculcat, & frangat leonem scilicet, idè quòd hic deus ceteros sui nominis & potentie impetu excellat, ut inter reliquas feras leo, vel quòd sit rapidum animal. Conspectus à me Romæ multis locis Mithres, formâ penè consimili. Penè inquam; nam caput non est leonis, sed humanum, cum pileolo Parthico seu tiarâ. vnâ tantùm manu tauri cornua prehendit, alterâ genu in taurum nixus cultrum tergo infigit. Multa circa eum apposita sunt, præsertim in eâ imagine Mithræ, quæ conspicitur in tabellâ fictili, muro insertâ, in ædibus, quæ olim dicebantur Octauij Zeni; vbi & maiores Mithræ è marmore. Edita est tabella illa, & nomen illi indiderunt, *Typum Agriculturae*; sed non benè, nam typus Mithræ est. Leones porrò sacramenta fuisse Mithræ docet Tertullianus aduersus Marcionem: *Sicut aride*

arida & ardentis, inquit, *natura sacramenta* LEONES MITHRÆ philosophantur. Hinc discimus, cur in eâ figurâ Abraxæ, quam edidit Baronius, humanâ nempe formâ (nec enim vna eademque semper cernitur) appositus sit leo ab alterâ parte.

Mithræ autem cultus diu mansit etiam sub Principibus Christianis, quæ abolita Romæ suo tempore narrat Hieronymus, Epistolâ ad Lætam de Institutione filiæ: *Ante paucos annos propinquus vester Gracchus, nobilitatem Patriciam sonans nomine, cum præfecturam gereret vrbana, nonne specum MITHRÆ, & omnia PORTENTOSA SIMVLACRA, quibus Corax, Niphus, Miles, Leo, Perses, Helios, Bromius Pater initiantur, subuertit, fregit, exussit? Quod facit ad Prudentij lucem, libro primo aduersus Symmachum:*

*Iam quid poplicolas percurram carmine Gracchos.
Iure potestatis fultos, & in arce Senatus
Præcipuos, simulacra deum iussisse reuelli,
Cumque suis pariter lictoribus, omnipotentibus:
Suppliciter Christo se consecrasse regendos.*

Sed illustremus paululùm ea verba, *Portentosa simulacra, quibus Corax, Niphus, Miles, &c. initiantur.* Ego sic existimo, Mithram non vnâ specie; vt dixi, effectum; sed & Leonis, & Militis, & Helij, id est Solis, & Bromij Patris, id est Bacchi, & aliarum, etiam deorum & rerum. Ita vt multi dij, & res variæ fuerint veluti initiatæ ipsi Mithræ, & transierint ad eius Sacra. Quod sic colligo. Cùm in Abraxa lateat Mithres, viderimque Abraxas diuersis efformatos modis, etiam sub deorum effigie, verisimile videtur, vt idem contigerit & Mithræ. Vidi enim præter eam formam, quæ in Baronio est, formâ nudi hominis.

VI.

VII.

hominis, capite radiato, dextrâ tangebatur scutum, quod ad pedes erat, sinistrâ flagello armabatur: nomen à tergo appositum sic:

Vidi & formâ Isidis appposito nomine ABPACAΞ. Et cum ad monstrum illud capite galli, quod in principio descripsi, sæpissimè in scuto, vel infra ad oram apponatur vox IAO, & à tergo variæ interdum litteræ, quæ inter se connexionem non patiuntur ad syllabam conficiendam; quoties absque nomine Abraxæ, illa vox IAO, & illæ, quæ illam comitantur sæpè, vt SABAO, & similes, & litteræ illæ inconnexi soni apponentur, cogitandum erit esse quoddam genus Abraxæ, aut ad eum pertinere. Et, cum leo à tergo positus sit Abraxæ, quem Baronius edidit, quoties monstra, vel homines capite leonino videbuntur, etiam eodem spectabunt.

VIII. Incidi in Gemmam, in quâ homo, capite leonino, gestans situlam, dextrâ tenens serpentem radiato capite, quod ad Abraxam Hiacum referetur meo iudicio, in cuius sacris situla gestabatur. Vidi & hominem, more militis accinctum gladio, sed caput erat leonis, dextrâ tenebat caput Medusæ, quem vocauero Abraxam Militem, seu Mithram Militem. nec enim hîc verus aliquis Miles Mithræ studiosus intelligitur, vt video aliquos sensisse, cum hic Miles numeretur inter simulacra portentosa. Vifa est à me Gemma, cui ab vnâ parte erat auicula, gestans ramum fortè lauri, ab alterâ positum nomen ABPACAΞ, qui

qui fuerit Abraxas, vel Mithres Corax, id est corvus. Sic fuerit & Mithres vel Abraxas Bromius Pater sub specie Bacchi, quem non vidi, sed arbitror reperiri posse; ut existimo sub Neptuni formâ latere Abraxam, cui nomen erat appositum ΟΔΑΡΤΑΖΑΣ. Et cum viderim monstrum illud capite galli, præter solita, habere appositas septem circum se stellas, quas postea in Ioue sedente cum aquilâ vidi apposis nominibus quibusdam incognitis, ΚΟΝΤΕΤ ΚΑΝΤΕΤ ΑΙΓΥΝΖ, existimo & eodem pertinere. Nam & visum à me illud capite galli monstrum, cui à tergo apponebatur ΓΙΓΑΝΤΟΛΕΤΟΡ, quod ad Iouem pertinet. Harpocratem vidi cum iis, quæ solent comitari Abraxam, & Cynocephalum, & alios Ægyptios deos.

Et quia paulò antè dixi, quoties ΙΑΩ additur, venire nos IX.
in coniecturam alicuius noui Abraxæ, hinc est ut existimem, ad Abraxam pertinere monstrum quoddam mirificum, quod humanâ specie nudum habet alas quaternas, gestans cancerum dextrâ; caput humanum quidem, sed horrificum: sub pedibus est vox ΙΑΩ. Quare & eodem pertinebit simile monstrum binis tantum alis, pudendâ parte affectâ, cuius sub pedibus finguntur, sub spatio quodam breui, animalcula varia: cui monstro nomen libens dederò Phaëthontis seu Protogeni, eius præsertim, in quem Orpheus Hymnum conscripsit. Alæ fortè referendæ ad anni tempora, quæ præteruolant, & primariâ diuisione duo sunt, Æstas & Hiems; secundariâ quatuor, Ver, Æstas, Autumnus, Hiems. Pudendum appositum ad notandam generationem: nam *Deus & Sol*, teste Philosopho, *omnia generant*. Et animalcula illa sunt apposita ad res à Sole productas indicandum. Vnde & ulterius licet colligere, quoties in Gemmis reperiuntur
C ani-

animalia in pedes erecta, ut canes affectis pudendis, & circum appositis vocibus, & litteris inconnexi soni, eodem referenda. Quòd autem monstrum illud nudum alatum pertineat ad Abraxas, vel inde quis iudicet, quòd monstrum primum nostrum capite galli, aliquando à me cum similibus alis visum, & totidem. Nam ille Abraxas capite avis non vno eodemque modo figuratum cernitur. Caput non eiusdem semper avis, galli sæpius, aliquando quasi accipitris, aut alterius avis rapacis, dicas aliquando corui. Et Antonius le Pois Antiquarius libro Gallico de Cœlaturis, ponit vnam figuram, quam ignorauit, est tamen Abraxæ, cui caput aquilinum, additis cornibus ceruinis. Imò & leonis, inquit Camillus Leonardus in Speculo Lapidum; & ipse habeo Ectypum eiusmodi Abraxæ. Pedes in duos sæpius desinunt serpentes, aliquando & in vnum, sæpius sine alis, ad humeros & pectus aliquando alatum.

X. Licet & pergere eò, quòd cum videamus Phaëthontem illum, superius à me nominatum, apprehendere, seu gestare cancerum, quoties in Gemmis cancerum solum videbimus cum litteris & vocibus, erit symbolum Abraxæ, imò cum lacertis, & cum scarabæis, quæ omnia animalia Solaria, aut saltem Mithræ & Abraxæ videntur dicata. Et cancer quidem etiam reperitur comes veri Mithræ in tabellâ fictili à me dictâ. Vidi Gemmam, in quâ ab vnâ parte velut insectum quoddam, fortè scarabæus, & circa eum per orbem serpens, capite caudam apprehendens, quo annum significari existimo: ab aliâ parte erat ΙΑΩ CΑΒΑΩ ΑΔΩΝΕΙ. Et nihil frequentius solido corpore è Gemmâ effectis scarabæis, qui perforati gestabantur.

XI. Addamus & ad turbam Abraxarum omnes Gemmas,

mas quæ habent serpentem rectum, caudâ circumuolutâ, capite radiato, præsertim leonino. Nam in eâ figurâ Abraxæ (quam suprà dixi sub specie sacerdotis Iſidis gestantis ſitulam vnâ, & serpentem alterâ manu) ſerpens erat capite radiato. Quod ſi alicubi cum eodem serpente ponatur pyxis, ſit ille Abraxas Æſculapius. ut tandem verum ſit, Abraxam inſtar eſſe equi Troiani, qui ut Heroes Græcos vtero gerebat, ita Abraxas vtero condant omnium Deorum familias, ſeu Ægyptij, ſeu Græci, & Latini, & Perſici, & cogat initiis ſuis imbui, & ſacrari. Verè Apistoſiſti Baſilidiani, id eſt, merè infideles ſub fidelium nomine, lupi Pagani ſub ouis Chriſtianæ vellere: quibus præiuit, & facem prætulit in hoc genere impietatis pater eorum Simon Magus. Epiphanius Hæreſi Simonianorum: *Imaginem quamdam [Simon] tradidit ipsis, velut quæ ipsis ſit, & adorant eam in ſpecie Iouis, quin & aliam Helenæ imaginem tradidit ipsis in figurâ Mineruæ; & adorant has, qui ab ipſo decepti ſunt.* Et Theodoretus de Valentinianis, qui Gnoſticorum ramus: *Celebrant, inquit, Feſta Gentilia.*

Tempore autem horum hæreticorum magnâ in veneratione apud Romanos erat Sol, ut ſerè coeperint ſordere alij dij præ huius cultu; plurimâq; ſit mentio dei Mithræ in Scriptoribus & profanis, qui ætate huiusmodi hæreticorum ſcripſerunt, cuius ſacra durarunt etiam ſub Chriſtianis Imperatoribus: quod inde colligitur, quòd ſuo tempore ſublata B. Hieronymus & Prudentius teſtentur, ut ſuprà inmemi. Inſcriptio verus eſt, quæ ſub Gratiano & Merobaude Conſulibus, nominat Rufum Ceioniâ addictum Mithræ: XII.

Idem Augur triplicis cultor venerande Diane,

Perſidiciq; MITHRÆ Antifſtes Babylonie templi.

Nec Romæ solùm colebatur Mithres, sed & in Græciam se ingesserat : nam & Epiphanius libro contra Hæreses, de Marcione agens, *Epimenidem, veterem Philosophum, templi MITHRÆ, siue SOLIS, apud Cretenses, ait, fuisse sacerdotem.* Atque ad eius dei sacra conuellenda, Antiochiæ laborarunt Præsides Ecclesiarum per idem ferè tempus, aut paulò antè, quàm Romæ Gracchi. Sic enim Nicephorus Callistus libro decimo Historiæ refert : *Insuper tum quoque, quod de MITHRÆO, (id est Mithræ sacrario) actum fuerat, tumultum contra eum (nempe Georgium Alexandrinum, Arianum tamen) motum auxit. Nam locum eum diu neglectum Constantius Ecclesiæ Alexandrinæ donauerat. Georgius autem eum repurgans, ut Ædem sacram Deo excitaret, subterraneum antrum reperit, in quo simulacra, & alia quedam symbola, & signa Græcarum nugarum, & prestigiarum, ut ita dicam, eorumque qui sacris ab ipsis instituti atque initiati fuissent. Græci autem pudore, ob mysteria & arcana sua reuelata, affecti, confestim manu coactâ, gladiis, lapidibus & clauis impetum in Christianos fecerunt, & multos occiderunt, quosdam vulnerarunt, & nonnullos etiam ex eis, ad dogmatis contumeliam, in crucem egerunt, atque abierunt. Georgius cœptum opus imperfectum reliquit. Ecce quàm tenaciter Græci, id est Pagani, càm ætate sacris illis inhærebant.*

- XIII. Quin & Apostata ille Iulianus, dum à vero Deo defecit, non ad alium conuersus, quàm ad suum HAION, id est SOLEM, ut in Saturnalibus fatetur ipse. Et in deum suum SOLEM Encomium composuit. Nil igitur mirum, si corruptores Christianæ Fidei & Religionis, aut potius desertores, ad castra Mithræ, & Solis cuiusdam confugerint, eiusque se deuouerint sacris, & mysteriis profanis &

& execrandis. Quorum sacrorum symbola in Gemmis expressa, partim explicata iam clarescunt, partim melius intelligemus, si meminerimus eundem esse Mithram, qui Apollo, qui Osiris, qui multi alij dij. Nam ut vnum pro multis sumam exemplum; cur vnâ parte coruus cum ramo lauri, ab alterâ nomen Abraxas, si petatur; dicemus, coruum & laurum dicatum Apollini, quem inter suos initiatos habet Mithres. Cur monstri primi caput interdum sit corui, ut mihi videtur? Eadem. Cur milui, vel accipitris? Quod, ni fallor, ut inter quadrupedes leo dicatus Mithræ, ita & inter aues miluus, rapida volucris. vel quod, ut inquit Ovidius:

Placat equo Persis radiis Hyperiona cinctum,

Ne detur celeri victima tarda deo;

ita rapidæ & veloces ad prædam volucres addicantur Mithræ. Nam de gallo facilè est cogitare esse Solis prænuntiam auem, & lucis.

Benè portentosa simulacra Mithræi specus dixit beatus Hieronymus, vti sunt & hæ Gemmarum effigies. Sed quid dicemus? Et ipsi Mithræ cultores omnino portentosi, & non nisi meræ larvæ. Audiamus Porphyrium libro primo: *ὅτι ὁ Μίθρας μυστηρίους ἡ κοινότητά ἡμῶν ἡ πρὸς τὰ ζῷα αἰνιγμένους ὅτι τὸ ζῷον μυστικὸν εἰσάγει, ὡς τὰς μετέχοντας τὴν αὐτῆς ὀργάνου φύσιν, Ἀσπίδας καλεῖν, καὶ δὲ γυναικας Γάλας, τὰς δὲ ὑπερπνέοντας Κόβρας. Ἐπὶ τοῖς πατέρεσι, αἱ τοὶ γὰρ ἐκ ἡερικῆς ἔτι περὶ σαροφάγον. ὅτι τὰ Ἀσπιδοὶ ὡς λαμβάνοντες ὡς τὴν πᾶσαν ζῷον μορφήν.* In mysteriis; inquit, MITHRÆ, communionem, quam habemus cum animalibus, subindicare volentes; per animalium nomina consueverunt nos interstinguere; adeo ut eos, qui iam initiati participes sunt eorumdem sacrorum, LEONES vocent;

ipsasque feminas HYENAS; famulantes autem CORVOS. Idem in Patribus; AQUILÆ enim, & ACCIPITRES hi appellantur. Et qui LEONINA assumit, circumponit sibi OMNIGENAS ANIMALIUM FORMAS.

XV. Quòd autem pedes in serpentes definant, non minùs mirandum, quàm reliqua. Non defuerunt, scio, Gentilibus biformes Dij. Tertullianus Apologetico: *Sed illi debebant adorare statim BIFORME NUMEN, quia & LEONINO & CANINO capite commissos, & de CAPRO & de ARIETE cornutos, & à lumbis HIRCOS, & à crure SERPENTES, & à plantâ vel tergo ALITES DEOS receperunt. Gigantes etiam, qui aduersus Iouem pugnauerunt, serpentes pro pedibus habuisse finxit Antiquitas. Ouidius Tristium IV. Elegiâ III.*

Sphingaque & Harpyas, SERPENTIGEROSQUE gigantes, Centimanumque Gygem, semibouemque virum.

Et v. Fastorum:

Terra feros partus, IMMANIA MONSTRA, gigantes Edidit, ausuros in Iouis ire domum.

Mille manus illis dedit, & pro CRURIBVS ANGVES; Atque ait: In magnos arma mouete Deos.

Sanè tali monstro, quale depinxerunt Apistopisti, serpentes erant pro cruribus dandi; quod instar gigantis aduersus magnum Deum arma moueret, & eum veluti throno extrudere conaretur. Erichthonio etiam dederunt anguinos pedes, de quo Seruius in illud Virgilij Georgicorum II.

Primus Erichthonius currus, & quatuor ausus

Iungere equos, rapidisque rotis insistere victor:

ait: Ad tegendam pedum sceditatem, iunctis equis usum esse curru, quòd ANGVINIS esset PEDIBVS. Cuius Erichtho-

nij

nij ortum nouerunt, qui paulum in fabulis versati sunt, & eodem loco ponit Seruius & Lactantius libro primo Institutionum; quod omitto in presentiarum, uti & duplicem eius nominis deriuationem, quam qui uolet, ab aliis petat. Hoc solum addo, Erichthonio, & Mithræ magnam in ortu esse affinitatem, vel B. Hieronymo teste contra Iouinianum differente, cuius ipsius uerbis in hac re utar: *Qui, inquit (nempe Erichthonius & Mithras) iuxta Gentilium fabulas, uel in lapide, uel in terrâ, de solo astu libidinis sunt generati.* Ad quam similitudinem ortus ostendendam, existimo pedes Abraxæ datos anguinos ab Apistopistis, quales Erichthonij. Et sanè fuerunt Basilidis impura sacra, quæ licet valdè pudenda, non erubuit tamen effari B. Epiphanius, & ex eo Baronius.

Sed cur scutum vnâ, flagellum alterâ manu tenet hoc XVI. monstrum, aut scutum ad pedes aliquando? An ut pugnet instar gigantis aduersus summum Deum? Qui id diceret, non incommodâ ratione videretur uti. At uerius puto dicendum, quod hæ Gemmæ ad amuleta formarentur, & auertenda mala, & fortè quòd significare uellent Abraxam suos credulos defensurum esse, & scuto protecturum, & aduersantes flagello castigaturum; & ideò illi pectus thorace sæpissimè tectum. Huc pertinet, quod suprâ memorauimus, repertum monstrum nostrum cum uoce à tergo: ΤΙΓΑΝΤΟΛΕΤΟΡ, id est Gigantum perditor; quòd instar Iouis cuiusdam perderet aduersus se insurgentes gigantes, & aduersarios.

Quòd autem essent Amuleta, notaui è numismate, XVII. vnâ parte insignito solito monstro Abraxæ, & ab alterâ personam habente confictam tribus caputibus, è quibus vnum videbatur Isidis esse, cuius deæ iram reformidabant:

bant admodum Gentiles, quòd, vt credebant, exaccitata graues inferret pestes & ærumnas. Adde quod foramen inerat numismati ad traijciendum funiculum, quo ad collum gestaretur; vti & constat Veteres gestasse appensa numismata, non solùm aduersus mala, sed etiam ad bona, vt arbitror, procuranda; vt de Alexandri Magni imagine B. Chrysostomus meminit Homiliâ xxv. ad Populum Antiochenum: *Quid verò diceret aliquis de his, qui carminibus & ligaturis utuntur, & de circumligantibus* AVREA ALEXANDRI MACEDONIS NUMISMATA capiti vel pedibus? Dic mihi, hanc sunt spes nostra, vt post crucem & mortem Domini, gentilis regni imagine spem salutis habeamus? Triceps porrò in eo nummo aureo capitis figmentum accedit ad Hecates figuram, quam breuissimis verbis Minutius Felix vnâ cum multorum Deorum formâ depingit. Diana, inquit, interim est altè succincta vevatrix, & Ephesia multis mammis & verubus extructa, & TRIVIA TRINIS CAPITIBVS, & MVLTIS MANIBVS horrifca. Sunt autem in eo nummo præter tria capita senæ manus. Triuia verò Hecate est, quamquam Natalis Comes ait libro tertio Mithologiæ: *E tribus capitibus Triuie, dextrum equinum, sinistrum caninum, medium hominis fuisse.* Quam Hecatē Veneficam inuocabant. Theocritus Pharmaceutriâ:

Τὰ χθονία δ' Ἑκάτα, τὰν Ἐστυλᾶς τε γένεσιν

Ἐρχομένας νεκύων ἀνά τ' ἡέρα καὶ μέλαια αἶμα.

Καὶρ' Ἐκάτα διαπλήν, καὶ ἱς τὰν Ἐστυλᾶς ὁππότε.

Id est:

Infernaeque HECATE, quam canes tremunt

Venientem mortuorū per cadauera, & per sanguinem atrum.

Salve HECATE grauis, & ad finem usque nobis esto comes.

Gnosti-

Gnosticos autem magicis artibus addictos fuisse tradunt Veteres. Hieronymus Epistolâ xxix. ad Theodoram: *Et quia hæreseos, inquit, semel fecimus mentionem, quâ Lucinus noster eloquentiæ tubâ cani potest? qui spurcissimâ per Hispaniam BASILIDIS hæresi saeuente, & instar pestis & morbi totam intra Pyrenæum & Oceanum vastante provinciam, Fidei Ecclesiastica tenuit puritatem, nequaquam suscipiens Armagil, Barbelon, ABRAXAS, Balsamo, & ridiculum Leusiboram, ceteraque magis portenta quàm nomina, quæ ad imperitorum & muliercularum animos concitandos, quasi de Hebraicis fontibus hauriunt; barbaro simplices quosque terrentes sono, ut quod non intelligunt, plus mirentur. Refert Irenæus, vir Apostolicorum temporum, & Papiæ, auditoris Evangelistæ Ioannis, discipulus, Episcopus Ecclesiæ Lugdunensis, quod Marcus quidam de BASILIDIS GNOSTICI stirpe descendens, primum ad Gallias venerit, & eas partes, per quas Rhodanus & Garumna fluunt, suâ doctrinâ maculauerit; maximeque nobiles feminas, quadam in occulto mysteria repromittens, hoc errore seduxerit, magicis artibus & secretâ corporum voluptate amorem sui concilians: inde Pyrenæum transiens Hispanias occuparit, & hoc studij habuerit, ut diuitum domos, & in ipsis feminas maxime appeteret, quæ ducuntur varijs desiderijs, semper discentes, & numquam ad scientiam veritatis peruenientes. Discimus hinc quàm latè pertiagata sit hæresis illa, nec fuerit terminis contenta breuib; ut non mirum sit tot eius sectatorum Gemmas reperiri, in quibus non solum inuenitur monstri alicuius animalis, aut dei, aut alterius rei sculptura, sed & litteræ, quarum aliquando magna copia multis lineis comprehensa cernitur, quæ in dictionem & vocem vnâ coalescere nequeunt, ut antè monui.* Qui mo-

D

dus

dus ad eorum arcana referendus, quæ volebant ab hominibus capi. Theodoretus de Basilidianis: *Et hi, uti Mandriani, & Simoniani, utuntur incantationibus, & magicâ arte omni genere maleficij, Angelorum nomina quedam efformantes; quorum aliquos dicunt primum tenere calum, alios secundum, & sic deinceps usque trecentefimum sexagesimum quintum. Salvatorem verò Dominum Kaulakouam nominant. Hæc verò arcana esse dicunt, quæ non possunt capi ab omnibus, sed tantum ab vno inter mille.*

XIX.

Aliquando litteræ dictionem efficiunt, ut est illa quam dixi IAO, frequentissima in Abraxis, & veluti testera sectæ illius, & Abraxe delirij argumentum. De quâ Epiphanius Hæresi xxvi. quæ est Gnosticorum: *Ceterum, ait, maiorum, secundum ipsos, Principum hæc nomina esse dicunt: in primo quidem calo esse IAO Principem, in secundo verò Saelan Principem scortationis, in tertio Seth Principem, in quarto dicunt esse Daden: quartum enim ac tertium calum esse asserunt; imò etiam aliud quintum, in quo dicunt esse Eloæum, qui & Adoneus appellatur: in sexto verò alij Ialdabaoth esse dicunt, alij Elilæum; alij etiam septimum calum constituunt, in quo Sabaoth; alij hoc negant, & Ialdabaoth in septimo esse pronuntiant; in octavo verò eam, quæ Barbelo nuncupatur. Etiam Valentiniani, Gnosticorum proles, eam vocem usurparunt in suis Somniis. Theodoretus in eadem Hæresi: Hæc omnia intra primum complementum nominant; extra verò complementum quæ dicuntur, sunt hæc: & Duuniv, id est cogitationem illius sapientiæ, quam & Conceptum informem appellant, & nomine dicunt Achamoth, quæ extra complementum facta, in umbrâ quadam, & inani spatio degeret; ductum verò miseratione eum, qui vocatur alijs Christus, occisum fuisse per illum, quod & Terminus, vocant*

☩

& Crucem, & ipsi dedisse formam secundum substantiam,
 sed cognitione vacuum reliquisse, & post hæc in seipsum con-
 traxisse ipsam divitiam; quæ cum persensisset ambientem se lu-
 cem, cucurrisse ad inquisitionem eam; ab Horo autem prohibi-
 tam ulterius progredi, cum dixisset IAO. Inde enim dicunt
 istud nomen factum. Etiam in Marcolijs ponit Epipha-
 nius: Alij verò, inquit, Hebraica quedam nomina adiiciunt,
 quò magis admirationi sint his, qui initiantur, hoc modo: Ba-
 sema, Chamosse Baeanora, Mistadia, Ruada, Cusla, Babophor,
 Kalachthei. Horum interpretatio hæc est: Super omnem vir-
 tutem Patris inuoco id quod nominatur Lux, & Spiritum
 bonum, & vitam, quia in corpore regnasti. Alij rursus re-
 demptionem adiiciunt his verbis: Nomen absconditum ab om-
 ni Deitate & Dominatione, ac veritate, quod induit IESVS
 Nazarenus in vitam lucis Christi, Christi viventis per Spi-
 ritum sanctum in redemptionem Angelicam, nomen restitutionis,
 Messias, Vphareg, Namempfaman, Chaldaean, Mosomedaëa,
 Acphrana, Plaoüa, IESV Nazaria. Et horum interpretatio est:
 Christi non diuido Spiritum, cor, & supercalestem virtutem
 misericordem. Utinam fruam nomine tuo, Saluator veritatis!
 Et hæc quidem dicunt verba qui initiant. Qui verò initia-
 tus est, respondet: Firmatus sum, & redemptus, & redi-
 mo animam meam à sæculo hoc, & ab omnibus, qui cum ipso
 sunt, nomine IAO, qui redemit animam suam in redemptio-
 nem in Christo vivente. Deinde acclamant omnes presentes:
 Pax omnibus super quos nomen hoc requiescit. Deinde inun-
 gunt initiatum succo balsami. Marcus autem, à quo Mar-
 colij dicti, Secundo, Epiphani, Ptolomæo ac Valenti-
 no successit, qui à Gnosticis originem ducunt, quorum
 pater Basilides; quare non mirum, si per successionem
 illis traditum IAO.

XX.

Frequenter autem in Gemmis cum IAO est SABAO, quod & SABAOT sculptum videor recordari, & supra retuli strictim ex Epiphanio fuisse ab hæreticis peruersè usurpatum. Sed de eo fusiùs in Nicolaitis idem Auctor: *Atque hinc (id est ex Nicolaitis) qui falsò appellatam scientiam iactant, in mundo exoriri cœperunt, Gnostici, inquam, & Phibionitæ, & Epiphaniæ sectatores, Stratioticique & Leuitici, & alij plures: unusquisque enim horum ipsorum sectam ad suos affectus trahens, innumeras malitiæ vias excogitauit. Quidam enim ipsorum quamdam Barbelo glorificant, quam supernè esse dicunt in octauo celo. Hanc autem à patre productam esse aiunt, matrem verò ipsam dicunt esse alij Ialdabaoth, alij Sabaoth, filium verò huius dominium obtinuisse septimi celi per audaciam quamdam ac tyrannidem. dixisse autem inferioribus: Ego sum, inquit, primus, & qui postea, & præter me non est alius. Verùm Barbelo ipsam audiuisse sermonem hunc, ac plorasse. Et infra: Alij porrò ex prædictis Ialdabaoth glorificant, dicuntque ipsum esse primum filium, velut dixi, Barbelo, & ob id dicunt oportere ipsi dare honorem, quia multa reuelauit, unde & libros quosdam in nomine ipsius Ialdabaoth efformantes confingunt, & nomenclaturas infinitas barbaricas Principum ac Potestatum in vnoquoque celo. Quas voces ad terrorem inuentas ait B. Hieronymus in Catalogo Scriptorum: Agrippa, cognomento Cassor, vir valdè doctus, aduersum viginti quatuor BASILIDIS hæretici volumina, quæ in Euangelium confecerat, fortissimè disseruit, prodens eius vniuersa mysteria, & prophetas enumerans Barcabam, & Marcob, & ad terrorem audientium alia quædam barbara nomina, & deum eius maximum ABRAXAS, qui quasi annum continens, iuxta Græcorum numerum supputetur. Eodem modo Theodoretus in hæresi*

hæresi Marci: *Admifcent verò & Hebraica nomina, quæ terrorem incutiant ijs qui initiantur. Qui Theodoretus & de Sabaoth ita meminit in Ascodrytis: Anathematifant autem lauacrum & myfteriorum communionem, ut quæ fiat in nomine SABAOTH. Dicunt enim eum in feptimo calo tyrannidem exercere. Principum autem nutrimentum dicunt efle animas, & fine eo non poffe eos viuere: diabolum verò efle filium SABAOTH, efle autem SABAOTH Deum Iudæorum, filium autem, cum malus fit, non honorare ipfum, fed ei in omnibus aduerfari. Quam autem formam efle crederent ipfius Sabaoth, Epiphanius tradit in Hærefi Gnofticorum: Tradunt, inquit, SABAOTH, alij afini formam habere, alij porci; quapropter mandatum eft, inquiunt, Iudeis, ut porcum non edant. Mirum quod refert Constantinus Geoponicus de duabus hisce vocibus IAO SABAOTH, quofdam iis vti ad pifces capiendos.*

Non perfequar reliqua deliramenti Abraxeï vocabula, **XXI.** licet reperiantur Gemmis fimul & fcriptis Patrum exprefla, cuiusmodi eft Α Δ Ω Ν Ε V S, fuprà mihi ex Epiphanio memoratum, & Angelorum nomina Scripturæ facræ familiaria, cum quibus vidi mixta, quæ non reperiuntur in eâ. Nec quidquam dicam aliud de reliquis vocibus quamplurimis, quas Gemmæ quidem proferunt, fed Veterum libri non habent; facile enim eft iudicare ex iis, quas expofui, reliquas efle eiuſdem farinæ; quemadmodum & de characteribus quibusdam additis idem ftatuendum, quod de litteris quæ connexæ, fitu certo, vocem fimul non edunt, mihi fuprà dictum. Nam vt confirmem ex Epiphanio in Carpocratianis (qui fe Gnofticos appellabant, teſte Irenæo in Carpocrate) quod fuprà ex Theodoro to monui: *Magia apud ipſos excogitata eſt,*

incantationesque diuersas ad omnem machinationem inuenerunt, ad amorem & ad illectamenta: quin & assefforem demonem sibi ipsis attrahunt ad hoc, ut per multas prestigias & magnâ potestate omnibus dominantur quibus velint, & unusquisque quamcumque actionem aggredi audeat, nimirum seipsum decipientes ad perfectionem occacata mentis ipsorum. Ut velarent autem sua magica, certos eligebant singulis imaginibus lapides, ut quasi naturæ lapidis is quasi videretur effectus: velut monstri illius, quod initio descripsi, proprius erat iaspis, ut & ferè semper vidi, & testatur etiam Vincentius Bellouacensis in Speculo naturali, qui describit hoc nostrum monstrum, & agnitum à Thetel Iudæo ait. Nec alio lapide quàm iaspide serpens ille capite radiato sculpebatur, asserente Galeno, libro de Simplicium medicamentorum facultate nono; cuius verba ideò apponam, ut constet, vel Pagano teste, nihil imagines præstare, modò virtus naturalis insit lapidi: *Proprietatem* verò, inquit, aliqui quibusdam lapidibus inesse testantur eiusmodi, qualem reuerà habet VIRIDIS IASPIS, iuuans & stomachum, & ventriculi os, si alligetur: inserunt & ANNULO ipsum aliqui, & sculpunt in eo radios habentem draconem, quemadmodum & rex Nechepsos in XIII. libro. Huius quidem lapidis experientiam idoneam habeo, qui & torquem ex eiusmodi lapillis confeci, & appendi ex collo, ita demissum, ut lapides tangerent os ventriculi. Videbantur autem non minùs iuuare, quàm si sculpturam haberent, quam Nechepsos scripsit. Qui locus admonet nos, etiam hos Apistopistos imagines à Gentilibus desumptas vsurpasse.

XXII. Quod si cogitandum est, ut aliquis fructus ex harum Gemmarum inspectione capiatur, is erit, ut consideremus ex his etiam lapillis, nec solùm lectione Patrum discamus,

scamus, quantâ vi diabolus Ecclesiam Christi nouellam oppugnarit, & studuerit zizania superfeminare. De quâ re Epiphanius Hæresi Sethianorum: *Verum hoc totum*, inquit, *propositum diabolus hominum animis inseruit. Videre autem licet, & admirari, quomodo in multis absurditatibus hominem decipit, & ad iniquitatem distraxit, ad scortationes, & adulteria, & lasciuias, & ad simulacrorum insanos cultus, & prastigias, & sanguinis effusiones, rapinasque & insatiabiles, ludosque & voracitates, & quaecumque eiusmodi. Numquam verò ante Christi aduentum ausus est in Dominum suum blasphemum aliquod verbum loqui, aut contra elationem cogitare: expectauit enim Christi aduentum, velut dicit: De te scriptum est, Angelis suis mandauit de te, & in manibus portabunt te. Audiuit enim semper Prophetas annuntiantes Christi aduentum, redemptionem futuram eorum qui peccauerunt, & per Christum pœnitentiam agunt, putauitque se misericordiâ aliquam asecuturum esse. Quando autem miser illè vidit Christum non suscepisse de salute ipsius curam, aperto ore contra Dominum blasphemias euomit, hominibus opinionem immittens, ut negent quidem quæ sunt, quæ non verò sunt querant. Theodoretus etiam, Hæreticarum Fabularum libri secundi principio: Cuiusmodi ramos, ait, ediderit amarissima radix Simonis, & quàm exitiales ij fructus produxerint, in libro primo apertè ostendimus, fabularum quidem prolixitatem, quàm breuissimè fieri potuit, amputatam narrantes, maximas autem blasphemias dicere formidantes. Ex sceleratis autem mysterijs, ea quæ erant nimis impia, & execranda silentio prætermittentes; nos enim peccaturos existimauius, si eos doceremus, qui illa nesciunt: neque enim qui omnino voluptati & libidini se manciparunt, ea quæ illi improbè & sceleratè audebant, cogitarent, quin tamquam execranda auersarentur. Hæc autem eorum animis immisit demon:*

daemon sceleratissimus, cùm aduersus veritatis praconem bellum suscepisset, & aduersus eos, qui eum ritè colunt, malam per hac famam & existimationem spargere conaretur. Appellationis enim societatem, ut in omnes maledictum caderet, effecturam existimabat: Christiani enim, & execrandorum dogmatum magistri, & ij qui erant Euangelicorum Decretorum Praedicatores, nominabantur. Quicumque autem ignorabat differentiam, omnes impios & nefarios existimabat, qui erant unius appellationis participes. Et hac ausus est improbitatis inuentor & artifex, cùm primùm veritatis Lux exorta est, & instar radiorum diuinos Apostolos in uniuersum orbem emisit. Cùm enim adhuc essent superstites, & Simon exortus est, & Menander, & alij Simonis discipuli, quorum antea meminimus. In eundem propè modum Eusebius, Historiæ Ecclesiasticæ libro quarto, postquam egit de Basilide & Carpocrate, ait: His igitur diabolus, qui ex maleficijs capit letitiam, tamquam suæ nequitiae ministris fortè usus est: quo quidem qui Fidem receperant, illorum suasu non solum in fraudem inducti, ad acerbum adeò & miserabilem interitum quasi constricti abrumperentur; verùm etiam Gentibus, qui erant à Fide alieni, copiam & tamquam ansam præberent sacrosancto Dei Verbo petulanter impieque obtrectandi: eo planè consilio, ut fama de flagitijs à ipsorum vitæ ratione passim dissipata turpem ignominiam notam uniuersæ Christianorum multitudini inureret. Vnde certè accidit, ut nefaria quædam opinio de nobis excitata, eaque ab omni ratione alienissima, per infidelium animos longè lateque peruaderet. Videmus ergo à Gemmis hisce etiam aliquam piæ considerationis materiam suppeditari. De quibus quod sentiebam protuli, spero non ingratum fore studiosis Antiquitatis.

F I N I S.

ABRAXAS PROTEVS,
S E V
GEMMÆ BASILIDIANÆ
MULTIFORMIS
PORTENTOSA VARIETAS;

Exhibita, & Commentario illustrata à IOANNE
CHIFLETIO, Canonico Tornacensi, PHILIP-
PO IV. Regi Catholico, & Serenissimo Prin-
cipi IOANNI AVSTRIACO à Sacris Oratorij.

ABRAXAS PROTEVS,
 SEV
 GEMMÆ BASILIDIANÆ
 MVLTI FORMIS
 PORTENTOSA VARIETAS.
 PRÆFATIO.

ABRAXAS Πολύμορφος unde? Cui bono,
 quo fine spectandus detur.

VICTOR est Socrates, Theodosium Imperatorem, cum idololatriæ reliquias acerrimorum edictorum stylo depasceret, insigniores ex Orci Principe manubias exemisse, palamque collocari voluisse. Quod Alexandria Antistes Theophilus insigniter quoque in eâ vrbe fecisse dicitur. Quippe ex innumeris deorum signis, quæ in tripodas aliaque vasa conflari iusserat, vnum reservauit omnino turpius ceteris, quod ad posteritatis memoriam in loco celebri ac propatulo defixit: *Ne Gentilibus*, inquit, *negare vquam liceat, deos se tales aliquando coluisse.* Ac de illius hoc facto Gentilibus adeò displicuisse scribit Socrates, vt Ammonius Grammaticus, quo præceptore est usus, dicere soleret, malè cum deorum veneratoribus vnâ re hac

*Lib. 5.
 Histor.
 Eccles.
 c. 16.*

actum esse, quorum ad ludibrium ac dedecus perpetuum id monumentum esset erectum. Hanc utilitatem attulerunt foedæ illæ dæmonum effigies, quæ in idololatriæ naufragio, velut rostra quædam nauibus crepta, & in Ecclesiæ foro suspensa sunt. Ac tantum abest, ut iis publicè conspectis, fore periculum viri sapientissimi iudicarent; ut contrà utiliter seruari ea, ac palàm erigi simulacra putarint, quæ cum imbecillitatem suorum & turpitudinem, tum Christi potentiam & gloriam statu ipso & aspectu proderent. vti eleganter ostendit longâ & copiosâ disputatione Dionysius Petavius. Eodem consilio

*Prefatio-
ne in Ope-
ra Iulia-
ni.*

*Cyrillus
Alexan-
drinus in
cap. 7.
Mich.*

idem nunc agimus; eò nos ducit huius nostræ scriptio-
nis argumentum, in quâ tabulas monstris deformes, at-
que ex his librum damus illis persimilem, Basilidis ægri-
somnia, Portentosum Abraxam, duplicem deum, Va-
lentini & Marci hæreticorum vanas species, Ægyptio-
rum ἀλογίας, contortiplicata numina, τὰς βδελυγὰς καὶ
ἀκαθάρτας ἑταίρους ἀγέλας, Abominandos & impuros dæ-
monum greges, Grillos, Empusarum mormones, varias
ac ridiculas, quamquam difficiles, Gnosticorum nu-
gas, qualia denique in Pictoribus ac Poëtis æui sui de-
risit Horatius:

*Lib. de
Arte
Poëtica
Gemma
α. β. γ.*

Humano capiti cervicem pictor equinam
Iungere si velit, & varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne:
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, isti tabula fore librum
Persimilem, cuius velut ægris somnia, vana
Fingentur species, ut nec pes nec caput uni
Reddatur formæ.

Trici-

Gemma & Tricipitem Solis effigiem graphicè depingit Macrobius, neque multum abludit eius imago ab eâ quam repræsentamus. *Ægypto*, inquit, *adiacens ciuitas, quæ conditorem Alexandrum Macedonem gloriatur*, SERAPIN atque ISIN cultu panè attonitæ venerationis obseruat: omnem tamen illam venerationem SOLI se sub illius nomine testatur impendere, vel dum calathum capiti eius insigunt; vel dum simulacro signum TRICIPITIS ANIMANTIS adiungunt, quod exprimit MEDIO, eodemque MAXIMO capite, LEONIS effigiem: dextrâ parte caput CANIS exoritur, mansuetâ specie blandientis. pars verò læua cervicis rapacis LVPI capite finitur: easque formas animalium DRACO connectit VOLVMINE SVO, capite redeunte ad dei dexteram, quâ conspicitur monstrum.

Gemma & Gigantes illos, qui aduersus Iouem pugnarunt, serpentes pro pedibus habuisse finxit Antiquitas,

Onid. l. 4. Tristium Sphingaque, & Harpyas, SERPENTIPEDESQUE GIGANTES.

Eleg. 6. M. Aul. rel. Scævinus de Viperâ c. 1. §. 1. Lib. 1. Saturnal. Non sine remotiore sensu, vt dijs insultantium miserabilem insolentiam deriderent, augustissimam in his humanam formam turpiter in angues desinentem sunt commenti. Quo certè spectaculo nihil incongruentius aut indecentius, nihil absurdius dici queat. Macrobius: GIGANTES quid aliud fuisse credendum est, quàm hominum quamdam impiam gentem, deos negantem, & idèd existimatam deos pellere de caelesti sede voluisse? Horum pedes in DRACONVM VOLVMINA desinebant; quod significat nihil eos rectum, nihil superum cogitasse, totius vitæ eorum gressu atque progressu in inferiora mergente. Ab hac gente SOL pœnas debitas vi pestiferi caloris exegit. Cuius virtutem, quamquam turpi victoriâ, æmulatus Commodus Imperator,

tator, debiles pedibus, & eos, qui ambulare non possent, in GIGANTVM modum formauit, ita ut à genibus, de pannis & linteis QVASI DRACONES digererentur, eosdemque sagittis confecit. Epiphanius aduersus Gnosticos: Ex superstitionis Gentilium opinionibus, conformatis ad institutum suum nugis illis ac fabulis, veritati mendacium admiscet, ut quæ à Gentilibus concinnata sunt, BARBARIS VOCIBVS dissimulantes, circumuentis à se hominibus facilius illudant. Ex his igitur, & similibus imaginibus, monstra Basilidianorum ferè composita: Ab hac radice, inquit Pignorius, pullularunt magorum somnia, Manichaeorum commenta, incantatorum prastigia, Gnosticorum & Marcionistarum deliria, qui duo principia asseruerunt. Sed Irenæus de Basilidianis disertè: *Vtuntur & IMAGINIBVS & INCANTATIONIBVS, & reliqua vniuersa parerga: NOMINA quoque quædam affingentes.* Ipsius verò Basilidis scitum illud ab eodem Irenæo traditum: TV OMNES COGNOSCE, TE AVTEM NEMO COGNOSCAT. Quo veluti Arcanorum suorum principio ductus, ita sua omnia gryphis atque ænigmatibus implicuit, ut ne de nomine quidem Portentosi Abraxæ satis constet inter doctos. Iosephus Scaliger Hebraicum esse censuit, vbi Gemmain merè Basilidianam habet pro Talismate Arabico, & *717 717 Maghen David, seu Chypeum Davidis* esse dicit. Doctissimus Wendelinus noster ad ABRAXÆ ex Hebræo Græcoque composuit, & sensum elicit, pium illum quidem, sed nimis pium, nimis Christianum, altiorisque sapientiæ, quàm ut in maleuolas illas Gnosticorum animas introiret. Itaque in eiusmodi nodis exsoluendis, præmissæ Macarij disquisitioni, quæ Patrum auctoritate nititur, inhærendum duxi; eique adeò illustrandæ.

Apud
Lampri-
dium, &
Zonarā.

Herefi
26.

In Expo-
sitione
Mensa
Isaac.

L.1.c.23.

In Opus-
culis.

Tom. 2.
Anno
Christi
320. n. 17

strandæ multiformes Gemmas Basilidianas exhibendas, eo fine, quem sibi proposuerat Eminentissimus Annalium Scriptor Baronius; ut nempe ex his perspicuè, lector, seu spectator, videas, *quàm longè dispares sint Basilidis, quæ ab Irenæo damnantur, imagines, ab illis, quibus Christiani Catholici religiosè pieque uti solerent: unde & recentiorum Iconoclastarum, hæc in nos tum imperitiâ, tum dolo malo obiectantium, habeas calumniam exploratam, atque pariter confutatam.* Irenæus ipse, Præfatione in libros aduersus Hæreses Valentini, similiumque, quos Basilidiani habuere successores: *NECESSARIUM duxi, cùm legerim Commentarios ipsorum, manifestare tibi, dilectissime, PORTENTOSISSIMA MYSTERIA eorum, quæ non omnes capiunt, quia non omnes cerebrum habent; ut & tu cognoscens ea, omnibus ijs, qui sunt tecum, manifesta facias, & præcipias eis obseruare se à profundo insensationis, & eius, quæ est in Deum blasphemationis.*

Gemmas Basilidianorum multiformes, PROTEVM inscripsi,

Ovidius
l. 8. Metam.
sam.

Seu quibus in PLVRES ius sit transire FIGVRAS,

Ut tibi complexi terram maris incola PROTEV.

Nam modo te IUVENEM, modo te vidère LEONEM:

Nunc violentus APER, nunc quem tetigisse timerent

ANGVIS eras: modo te faciebant cornua TAVRVM:

Sæpè LAPIS poteras, ARBOR quoque sæpè videri.

Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum

FLVMEN eras; interdum VNDIS contrarius IGNIS.

Ita Basilidianis, generi hæreticorum multiformi, ego met fuisse arbitror matrem Circen, Proteum patrem; cùm singuli quoque ex semetipsis totidem deos facerent, imò animalia pro diis haberent, nec vnius tantum beluæ

luz similitudinem ferrent in annulis, qui multarum similes essent in moribus.

Monet Apostolus, *Quæ apud ipsos sunt* (vtrique Gnostici- *Ephes. 5*
eos) *turpe esse etiam dicere*. Neque aded eorum Amuleta
tam studiosè conquisiuissem, nisi Basilidis impura sacra,
licet valdè pudenda, non erubuisset tamen effari D. Epi-
phanius, & ex eo Baronius; quibus ostenderet illum fuisse
magistrum luxuriæ, turpissimorumque complexuum.
Epiphanium ipsum adi, si lubet, qui hanc cœnosi do-
gmatis paludem ingressurus: *Timeo*, inquit, *ne fortè ma-* *Heret. 26*
gnum hoc venenum totum reuelem, *veluti cuiusdam BASI-*
LISCI SERPENTIS FACIEM, *ad perniciem magis legen-*
tium, quàm ad correctionem. Reuelauit tamen, & papauc-
rum capita non aliter decuti posse consuit, quàm si emi-
nerent; collegit, vt in ignem mitteret zizania, qui-
bus Euangelij primam segetem vitiauit princeps tene-
brarum.

Gemmas eiusmodi Gnosticas seu Valentini, seu Basili-
dis, exsertè designat Irenæus vbi ait: *Quomodo si quis regis*
imaginem bonè fabricatam diligenter ex GEMMIS PRETIOSIS
à sapiente artifice, soluens subiacentem hominis figuram, trans-
ferat GEMMAS illas, & reformans faciat ex illis FORMAM
CANIS, vel VULPECULÆ, & hanc MALE DISPOSITAM;
déhinc conformet, & dicat hanc esse regis illam imaginem bo-
nam, quam sapiens artifex fabricauit, ostendens GEMMAS, quæ
benè quidem à primo artifice in regis imaginem compositæ erant,
malè verò à posteriore in CANIS FIGURAM translatae sunt;
& per GEMMARVM PHANTASIAM decipiat idiotas, qui
comprehensionem regalis formæ non habeant, & suadeat, quo-
miam hac TURPIS VULPECULÆ figura illa est bona regis ima-
go. Eodem modo & hæ ANICVLARVM FABVLAS assumentes,

F

post.

pōst deinde sermones, & dictiones, & parabolas hinc inde afferentes, aptare volunt FABVLIS SVIS eloquia Dei.

Vnde verò eorum myſteria tam variè expreſſa in Gemmis? Primum quidem, quòd ijsdem vt Amuletis vterentur, quæ paſſim ſugillans Plinius, magorum tribuit vanitati, quòd *plurima de GEMMIS prodiderint, Medicina ſpecies ex his blando prodigio tranſgreſſi.* Deinde vt hoc pacto Gentiles imitarentur, qui palis annulorum geſtare conſueuerant

Prudentius Peristephan. Hymno 10.

*Faunos, Priapos, fiſtularum Præſides,
Nymphas natantes, incolasque aquatiles
Sitas ſub ipſo, more ranarum, lacu.*

Irenæus l. 1. c. 20.

Ibid. c. 24

Cuiusmodi Gemmas hodieque in Antiquariorum abacis videre eſt tantâ copiâ, vt infinitam propemodum numerorum veterum vim exæquent. Præiuerant Baſilidianis, etiam in hoc cultu, hæretici, qui Simonem Magum ſecuti, *Habebant eius IMAGINEM factam ad figuram IOVIS & SELENÆ, impuriſſimi ſcorti, in figuram MINERVÆ, & hæc adorabant.* Hinc & Gnoſtici Carpocratiani: *IMAGINES quasdam depictas, quasdam autem & de reliquâ materiâ fabricatas habebant, ad easque Gentilium ritus inſtituebant.* Ita tamen vt ſingularem Myſtis indicerent taciturnitatem, IESVM dicentes in myſterio diſcipulis ſuis & Apoſtoliſ ſeorſim locutum, & illos expoſtulæſe, vt dignis & aſſentientibus ſeorſim hæc traderent. Vnde & arcana ſua vni ſecreto aurium committentes, *cauteriabant ſuos diſcipulos in ſuperioribus partibus dextræ AVRIS.* Sic Porphyrius vehementer expoſtulat, vt ne quis ea, quæ dicturus eſt, in vulgus enuntiet: *Tu, inquit, caue ſi quidquam aliud, ne res iſtas palàm retuleris.* Et nonnullis interiectis: *Vide ſis, vt arcanis ipſis arcana magis & occulta habeas, propterea quòd nihil*

Apud Eusebium lib. 4. de Prepar. cap. 8.

nihil de se dii planum atque perspicuum, sed obscura omnia Pignori-
us in Expo-
sit. Men-
sa Isiac.
suis oraculis effati sunt. Huius silentij causa erat, quòd hæc
vel turpia vel crudelia essent, qualia Gnosticorum sacra,
in quibus promiscui concubitus, & barbaro feroque ritu
hominem occidere religiosissimum, mandi verò etiam sa-
luberrimum. *Sequitur SILENTII OFFICIUM*, inquit
Tertullianus aduersus Valentinianos, *quòd tacent, PVDOR*
EST. Nihil magis curant, quàm occultare quod prædicant; si
tamen prædicant, qui occultant. Idem eodem libro: *Quod*
tanto impendio absconditur, etiam solummodò demonstrare,
destruere est.

In Gemmarum Inscriptionibus magica plerumque
inest obscuritas, atque affectata barbaries, nec alibi di-
uinationum aut coniecturarum impunitas maior. Sunt
hæc ^a D. Hieronymo, *Tormenta quædam verborum: & Cle-*
<sup>a In Vita
Hilario-
nis.</sup>
menti Alexandrino, *Εἰσὶ τὰ γράμματα* & Apuleio, *Litteræ ig-*
<sup>β Lib. 1.
Stroma-
sum.</sup>
norabiles, apices tortuosi: δ Luciano & ^γ Porphyrio, *Bap-*
<sup>δ In Na-
cricis.</sup>
ταῖς τῶν αἰσθημάτων *Barbarica quædam, & nihil*
significantia nomina; seu magorum incantationes, qui & *ver-*
<sup>γ Lib. 11.
Metam.</sup>
bis uti solent, nulli genti usitatis, & nihil significantibus;
<sup>δ In Na-
cricis.</sup>
stultitiâque hac alijs eunt persuasum, verba ista prodesse. Ita
Basilidiani maiorem vim tribuentes vocibus barbaris,
<sup>a Apud
Eusebiū
lib. 4. de
Prepar.</sup>
nec intellectis, ipsas etiam cognitās corrupiebant. ut
cum *ΙΜΧΗΑΑ* scribebant, *ἀντὶ τῆ ΜΙΧΑΗΑ*, & *ΑΙΩ*,
ΩΑΙ, *ΙΩΑ*, vice τῆ *ΙΑΩ*: *ΙΕΟΥΩΗ*, pro *ΙΕΗΟΥΑ*.
<sup>ζ R. Mo-
ses Mai-
monides</sup>
ΔΟΩΝΑΙ pro *ΑΔΩΝΑΙ*, & quod magorum etiam
est *η*, τὰς αὐτὰς φωνὰς φθγγόμοιρον πάλαι; easdem voces se-
<sup>de Idolo-
latrâ.</sup>
pius frequentando *ΚΡΑΜΜΑ*, *ΚΡΑΜΜΑ*; ita demum se
<sup>n. Aristi-
des de</sup>
aliquid effecturos putabant. θ Irenæus: *Reliqui, qui falso*
nomine Gnostici dicuntur, Prophetas ex diuersis dijs
<sup>Concord.
Rhod.
9. Lib. 2.</sup>
prophetias fecisse dicunt. Diuersè dictiones positas in scriptu-

ris opponunt, quale est SABAOth, & ELOh, & ADONAI, & alia quacumque sunt talia; ex ijs ostendere laborantes DI-
VERSAS VIRTUTES atque DEOS. Quin & recentiores ma-
gi adeò inepti fuerunt, ut id AIO, quod nihil est aliud
quàm IAO, ad Pavonis vocem referre non dubitauerint.

*Lib. 3. de Sculptu-
ris & vir-
tutibus
lapidum.* Membraneus codex ex bibliothecâ Serenissimæ CHRI-
STINÆ Regine Thaitis fîsculptum habuerit PAVONEM tenen-
tem marinum turturem piscem, & sub se, ipso lapide, habuerit
PAVONIS VOCÊM scilicet AIO, supponatur ei radix trifolij.

*Irenæus
l. 2. c. 67.* Est enim hoc magnum & admirabile, gestatum ad victoriam,
pacem & stabilitatem. IAO enim, cum per o paruum corri-
pitur, eum qui dat FVGAM MALORVM significat. Sed Maca-
rius eiusmodi nâniis interpretandis operam abuti noluit,
quam frustra dari censuit Scaliger. Pignorius satius duxit
ignorationem fateri, quàm erudito Lectori fastidio esse. In
iisdem Inscriptionibus & Gemmis Baronius agnouit
quædam remanere prorsus obscura, quod non omnia se-
creta Basilidis Catholicis innotuerint. Petavius appellat

*In Epi-
phanium
hæresi 34.* VOCVM PRODIGIA, in quibus conflictari neque otium neque
opera pretium sit. Quis post tales viros quidquam in his
sibi præterea quærendum putet, aut id se explicaturum
polliceri audeat, quod eorum nemo intellexerit? Plerasque
eiusmodi inscriptionum Ægyptiacas esse contendit Sal-
masius, easque fermè omnes, quæ Græcis characteribus
scriptæ inveniuntur. Quia, inquit, Ægyptij post dominatio-
nem Macedonum Alphabetum Græcum receperunt integrum, cui
& de suo antiquo adiunxere septem litteras, ideò retentas, ut
voces exprimerent propriæ dialecti, quibus pronuntiandis
& scribendis, Græcarum litterarum characteres non sufficie-
bant. Earum quasi Hebraica essent, non melius successit inter-
pretatio viris doctis, quàm Æonum Valentini appellationes

ex

ex eodem Hebraico per vim arcessita. Omnia enim illa vocabula merè Ægyptiaca sunt. Quibus postmodum comperi R. P. Athanasium Kircherum attulisse aliquid lucis eo in Opere, quo verè Oedipus Christianus Sphingem Ægyptiacam docilem reddidit, ad feritatis obliuionem. Et verò fatendum est, neque ego inficior, quod alieno periculo didici, multos posse fingi harum Inscriptionum sensus ab vno aliquo, qui imaginatione & meditatione valeat; sed tanti non duco diuinationes quasdam Lectori oggerere, vt tempus tam malè velim perdere, memor moniti Tertullianei, vbi de Marcosianis: *Computant, inquit, ogdoadas & decadas, ita vt efferre illorum omnes vanitates ineptum sit, & otiosum; quod tamen non tantum iam vanum, sed etiam periculosum sit.* Characteres siquidem aliquando in acervum congesti, è quibus ne syllabam quidem vnā conficias; numerales sæpè litteræ, quas mittere in digitos pænè dementis otij sit, vel importunæ vt minimum subtilitatis, quæ temperata, grata est, immodica offendit. Incomperta ferè hæc & inextricabilia, nec aliter prodenda, quàm ab ipsis Patribus sunt prodita. At Latini Scriptores (Salmasij verba sunt) ABRAXAM cum vitio vocant, vt Tertullianus & alij; sed Græci ABPAÇÆ. atque ita legitur in Gemmis & Annulis Antiquariorum Talismanicis. Totidem quidem litteris constat ΑΓΕΓΑΣ, & ΑΓΕΓΑΣ, quæ eum efficiunt numerum, quem annus habet absolutus CCC. LXV. sed Abraxas Græcica est terminationis, Abrasax Ægyptiaca. Quam ille vitio non carere putat appellationem, sine noxâ cum Macario vsurpo. Quid enim mali, si cum antiquissimis Scriptoribus Græcicam terminationem Ægyptiacæ anteponamus? præsertim vbi

Lib. de
Prescrip-
tionib.
cap. 5.

Lib. de
Annis
Clima-
ter.

L. I. Sa-
xual.

utrique totidem insunt litteræ, idem numerus constat. Non hoc profectò mihi vitio dari velim, uti nec si, quæ ex Patrum variâ lectione mutuabor, iisdem ferimè verbis, quibus ab ipsis enarrata sunt, explicabo. Quia *præsens opus*, uti Macrobius in simili argumento, *non eloquentiæ ostentationem, sed noscendorum congeriem pollicetur*. Noscendorum, inquam; cùm primus sit sapientiæ gradus, falsa intellexisse; cuiusmodi sunt ea, quæ repræsentatum eo, solis, ut ita dicam, decorata mendaciis. Aiunt decentiorem esse faciem, in quâ aliquis nævus insit: liber hic noster quantus quantus est, totus nævus est. Ac si fortasse alicui videbitur leuior diligentia, quam in istis affanijs exquirendis, & nugis hæreticorum propalandis adhibui; leui argumento passim addam & aliud leue, si fortè quæ singula parum habent ponderis, coniuncta ac conglobata aliquid acquirant ad lancem deprimendam. quamquam huic vappæ hederam non appendo, quâ vendibilior fiat; nec tantum mihi in meâ placeo mercede, quin præmoneam iterum iterumque, Basilidianorum dogma thesaurum esse malorum, in quo monstra pro schemate, voces absconæ & inconditæ pro pompâ sermonum, clandestinæ artes, & remotæ à politiore litteraturâ disciplinæ; de quibus differenti, ut facile obrepit error, ita nec curanda gloria, quæ ex grauioribus petenda est. Atque ut ista decissent, nobis non licet esse tam accuratis scriptoribus, tam disertis, neque etiam occupari verborum floribus, quos ad gemitus & preces euocat clamor officij. Irenæus scripturus aduersus Gnosticos: *Non exquires, inquit, à nobis, qui apud Celatas commoramur, & in barbarum sermonem plerumque auocamur, orationis artem, quam non didicimus; neque vim.*

602-

conscriptionis, quam non affectauimus; neque ornamentum verborum, neque suadelam, quam nescimus. Si hanc sibi veniam dari postulat Episcopus Lugdunensis, magnus ille pacis Ecclesiasticæ vindex, & à Tertulliano appellatus *omnium doctrinarum curiosissimus explorator*, eamdem tenuitatis meæ conscius potiori profectò iure, imò à lectoribus meis vltro expectem. Sed iam varias inducere formas aggredior,

Ac si quid usquam est VANITATIS MYSTICÆ,

DEOS LATINOS, & DEOS ÆGYPTIOS,

Queis ROMA litat, queis CANOPVS supplicat.

Quod vbi præstitero, ostendam porrò, non iniuriâ scriptum esse à Macario, hunc ABRAXAM fuisse instar equi Troiani, omnemque deorum familiam complexum, seu Ægyptij fuerint, seu Græci, Latini, ac Persici.

Tantos esse DEOS BASILIDES credere iussit,

Quantos & dies annus habet, tot denique mundos.

*L. contra
Valenti-
nianos,
cap. 5.*

*Pruden-
tius Peri-
stephan.
Hymn.
10.*

*Tertul-
lianus
aduers.
Marcio-
nem l. 1.
cap. 7.*

Sequuntur Tabulæ xxviii.
in quibus Gemmæ c.xx.

ELE N.

ELENCHVS GEMMARVM.

In quo cuiusque, quoad fieri potuit, expressa species, & nomina eorum, qui vel eas apud se habuere aliquando, vel hodieque possident.

T A B V L A I.

Gemma.

Ex collectione,

1. **M**agnes

2. **M**onyx

3. Onyx

4. Heliotropium

5. Heliotropium

Io. Michaëlis Riti.

Petri Antonij Rasfasi Bagarry.

Abrahami Gorlai.

Io. Michaëlis Riti.

Eiusdem.

T A B V L A II.

6. Sarda

7. Heliotropium

8. Achates

9. Iaspis

10. Iaspis

11. Heliotropium

Abrahami Gorlai.

Eiusdem.

Antonij le Pois.

Thomæ le Cointe.

Eiusdem.

Io. Michaëlis Riti.

T A B V L A III.

12. Magnes

13. Heliotropium

14. Ecypum

Thomæ Pagj.

Ioannis Schinkelj.

Laurentij Pignorj.

T A B V L A IV.

15. Ecypum

16. Ecypum

17. Heliotropium

18. Onyx.

Laurentij Pignorj.

Eiusdem.

Alberti Rubenj.

Antonij le Pois.

G

TABVLA

T A B V L A V.

19. Ectypum	<i>Io. Georgij Hervvartj.</i>
20. Onyx	<i>Io. Michaelis Riti.</i>
21. Onyx	<i>Io. Iacobi Chifletj.</i>
22. Onyx.	<i>Abrahami Gorlat.</i>
23. Achates.	<i>Eiusdem.</i>

T A B V L A V I.

24. Magnes	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
25. Magnes	<i>Philippi Chifletj.</i>
26. Ectypum	<i>Laurentij Pignorj.</i>
27. Ectypum	<i>Ioannis Schinkelj.</i>

T A B V L A VII.

28. Heliotropium	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
29. Amethystus	<i>Fulvij Vrsini.</i>
30. Ectypum.	<i>Laurentij Pignorj.</i>

T A B V L A VIII.

31. Ectypum.	<i>Othonis Zylj.</i>
32. Sarda	<i>Io. Michaelis Riti.</i>
33. Magnes.	<i>Alberti Rubenij.</i>
34. Ectypum.	<i>Laurentij Pignorj.</i>

T A B V L A IX.

35. Heliotropium	<i>Philippi Chifletj.</i>
36. Achates.	<i>Thoma Pagj.</i>
37. Iaspis	<i>Thoma le Cointe.</i>
38. Magnes.	<i>Thoma Pagj.</i>

T A B V L A X.

39. Ectypum.	<i>Laurentij Pignorj.</i>
40. Ectypum.	<i>Eiusdem.</i>
41. Ectypum.	<i>Eiusdem.</i>

TABV.

T A B V L A X I.

42. Onyx	<i>Petri Antonij Rascafij Bagartj.</i>
43. Ectypum	<i>Io. Georgij Hervvartj.</i>
44. Ectypum	<i>Eiusdem.</i>
45. Sarda	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>

T A B V L A X I I.

46. Ectypum	<i>Io. Georgij Hervvartj.</i>
47. Calcedonius	<i>Philippi Chifletj.</i>
48. Ectypum	<i>Laurentij Pignorj.</i>
49. Ectypum	<i>Eiusdem.</i>

T A B V L A X I I I.

50. Ectypum	<i>Laurentij Pignorj.</i>
51. Ectypum	<i>Eiusdem.</i>
52. Cyaneus	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
53. Magnes	<i>Alberti Rubenij.</i>
54. Ectypum	<i>Petri Stephanonj.</i>
55. Ectypum	<i>Laurentij Pignorj.</i>

T A B V L A X I V.

56. Ectypum	<i>Laurentij Pignorj.</i>
57. Magnes	<i>Philippi Chifletj.</i>
58. Ectypum	<i>Io. Georgij Hervvartj.</i>
59. Magnes	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
60. Calcedonius	<i>Philippi Chifletj.</i>

T A B V L A X V.

61. Ectypum	<i>Laurentij Pignorj.</i>
62. Ectypum	<i>Ioannis Schinkelj.</i>
63. Achates	<i>Abrahami Gorlai.</i>
64. Sarda	<i>Thoma le Gointe.</i>

T A B V L A XVI.

65. Sarda	<i>Ioannis Schinkelij.</i>
66. Sarda	<i>Eiusdem.</i>
67. Sarda	<i>Francisci de Moncada, Aytona Marchionis.</i>
68. Sarda	<i>Fo. Iacobi Chifletij.</i>

T A B V L A XVII.

69. Calcedonius	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
70. Onyx	<i>Alberti Rubenij.</i>

T A B V L A XVIII.

71. Iaspis	<i>Ioannis Schinkelij.</i>
72. Ectypum	<i>Glaudij Salmasij.</i>
73. Ectypum	<i>Io. Iacobi Chifletij.</i>
74. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>
75. Calcedonius	<i>Io. Baptista Banartij.</i>

T A B V L A XIX.

76. Ectypum	<i>Glaudij Salmasij.</i>
77. Ectypum	<i>Ioannis Schinkelij.</i>
78. Heliotropium	<i>Io. Iacobi Chifletij.</i>

T A B V L A XX.

79. Sarda	<i>Abrahami Garlai.</i>
80. Sarda	<i>Eiusdem.</i>
81. Cyaneus	<i>Eiusdem.</i>
82. Iaspis	<i>Thoma le Cointe.</i>
83. Achates	<i>Eiusdem.</i>

T A B V L A XXI.

84. Iaspis	<i>Thoma le Cointe.</i>
85. Crystallus	<i>Eiusdem.</i>
86. Iaspis	<i>Eiusdem.</i>
87. Sarda	<i>Eiusdem.</i>
88. Heliotropium	<i>Eiusdem.</i>

TABV.

T A B V L A XXII.

89. Iaspis	<i>Io. Michaëlis Riti.</i>
90. Ectypum	<i>Io. Iacobi Chifletij.</i>
91. Heliotropium	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
92. Sarda	<i>Philippi Chifletij.</i>
93. Ectypum	<i>Io. Georgij Hervartij.</i>

T A B V L A XXIII.

94. Heliotropium	<i>Thomae le Cointe</i>
95. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>
96. Ectypum	<i>Eiusdem.</i>
97. Iaspis	<i>Thomae leCointe.</i>

T A B V L A XXIV.

98. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>
99. Onyx	<i>Abrahami Gorlai.</i>
100. Sarda	<i>Io. Michaëlis Riti.</i>
101. Sarda	<i>Eiusdem.</i>
102. Achates	<i>Philippi Chifletij.</i>

T A B V L A XXV.

103. Heliotropium.	<i>Paschafij Francisci Crucij.</i>
104. Achates	<i>Gwilielmi Hervart, Comitum Staffordij</i>
	<i>Arundelliani.</i>
105. Sarda	<i>Ioannis Michaëlis Riti.</i>

T A B V L A XXVI.

106. Sarda	<i>Abrahami Gorlai.</i>
107. Sarda	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
108. Sarda	<i>Eiusdem Serenissimi.</i>
109. Achates	<i>Abrahami Gorlai.</i>
110. Calcedonius	<i>Philippi Chifletij.</i>
111. Smaragdus	<i>Eiusdem.</i>

T A B V L A XXVII.

112. Onyx	<i>Philippi Chifletij.</i>
113. Ectypum	<i>Laurentij Pignorij.</i>
114. Smaragdus	<i>Philippi Chifletij.</i>
115. Iaspis	<i>Thoma le Cointe.</i>
116. Vitrum antiquum	<i>Philippi Chifletij.</i>
117. Iaspis	<i>Eiusdem.</i>

T A B V L A XXVIII.

118. Achates	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
119. Calcedonius	<i>Eiusdem Serenissimi.</i>
120. Achates	<i>Eiusdem Serenissimi.</i>

*In Praefatione TABVLA unica, in quâ Chimera Horatiana,
Solis imago triceps, & Gigantes.*

α. Sarda	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
β. Sarda	<i>Abrahami Gorlai.</i>
γ. Achates	<i>Antony le Pois.</i>
δ. Cyaneus	<i>Abrahami Gorlai.</i>
ε. Onyx	<i>Serenissimi Archid. LEOPOLDI GVIL.</i>
ζ. Sarda	<i>Eiusdem Serenissimi.</i>

*Gemmas omnes, siue earum Ectypa, accuratè expressit, ac
delineauit vir ingeniosus, mihiq̃ue amicissimus, Iacobus
VVerdius, rei castrensis peritissimus Architectus, & Regij
corporis custos emeritus, ex eâ Equitum turmâ, quos Sagitta-
rios vocant.*

COM-

COMMENTARIVS
IN
TABVLAS
ABRAXEAS,
SIVE
SOLES BASILIDIANOS;
AVCTORE
IOANNE CHIFLETIO,
CANONICO TORNACENSIS

СВЯТЫЙ КНИЖА

И

СВЯТЫЙ КНИЖА

СВЯТЫЙ КНИЖА

И

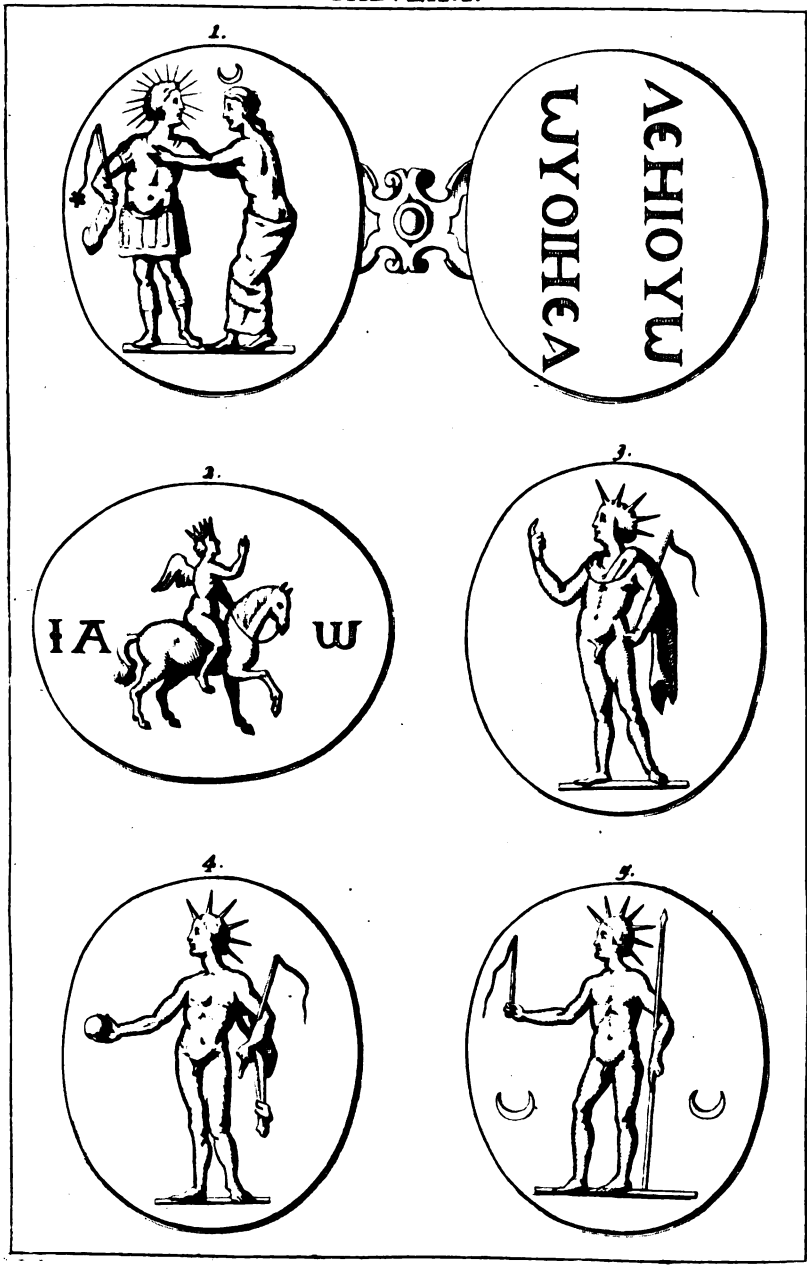
СВЯТЫЙ КНИЖА

И

СВЯТЫЙ КНИЖА

СВЯТЫЙ КНИЖА

TABVLA. I.

TABVLA.II.

6.

7.

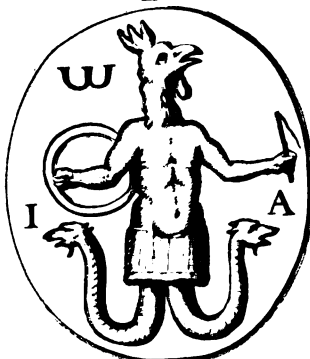
8.

9.

10.

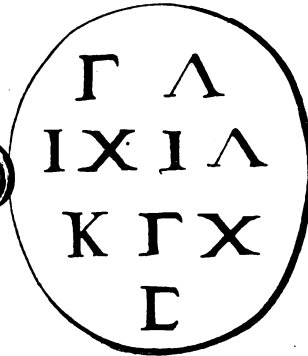

11.

TABVLA III.

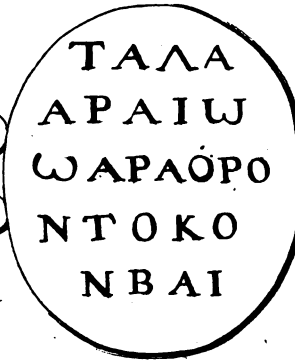
12.

13.

14.

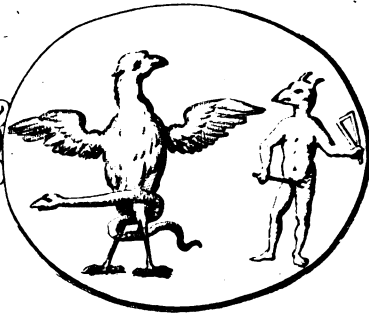
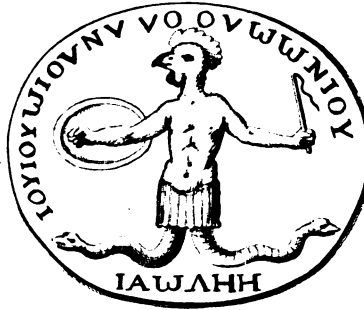
TABVLA IV.

15.

ΜΙΧΑΗΛ
ΓΑΒΡΙΗΛ
ΟΥΡΙΗΛ
ΡΑΦΑΗΛ
ΑΝΑΝΑΗΛ
ΠΡΟΣΟΡΑΗΛ
ΥΑΒΣΗΗ

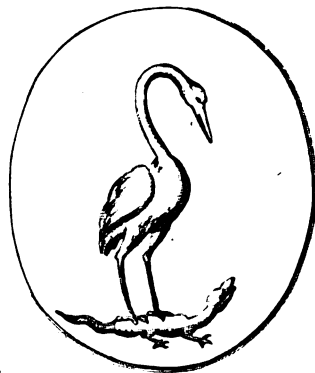
16.

17.

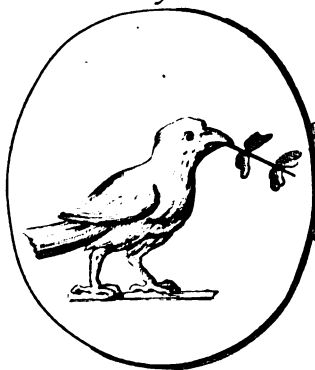

18.

TABVLA V.

19.

I AU
ABPACAZ
DOWNAI

20.

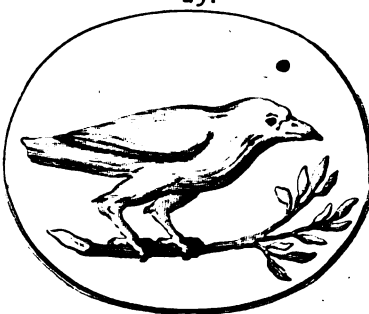
21.

22.

23.

TABVLA VI.

24.

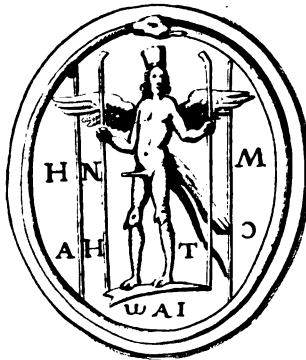

ΜΙΧΛ
ΗΛΓΑΚΡ
ΙΗΛΚΟΥ
ΕΤΙΗΛ
ΥΔΤΛ
ΗΛ

25.

26.

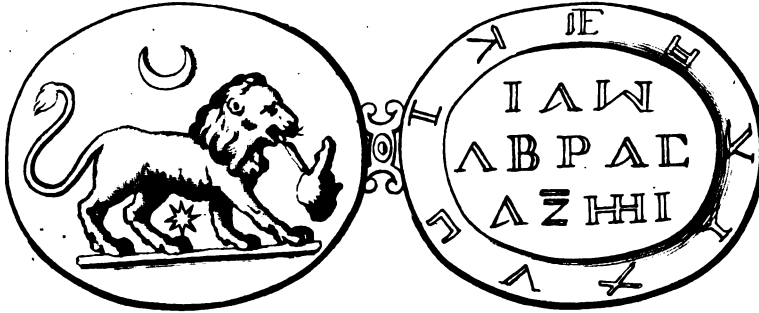

27.

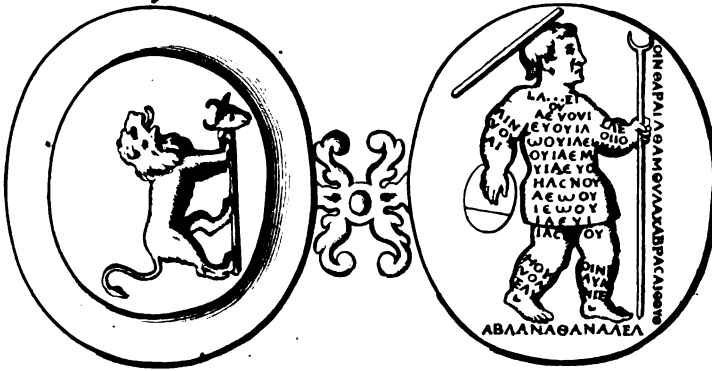

TABVLA VII.

28.

29.

30.

TABVLA VIII.

31.

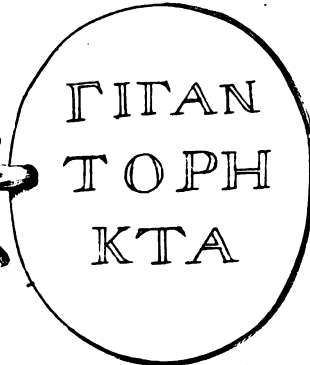
32.

33.

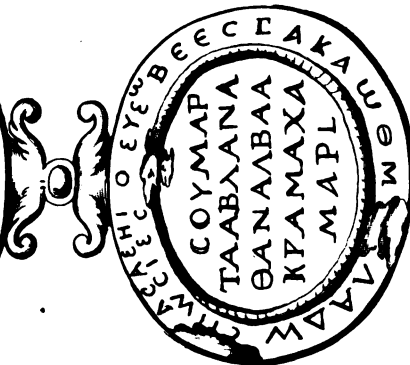

34.

TABVLA IX.

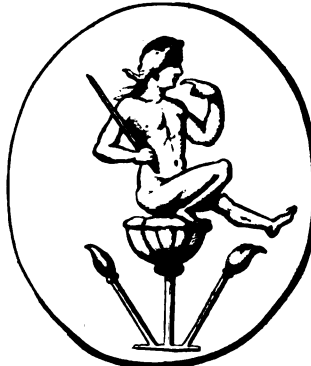
35.

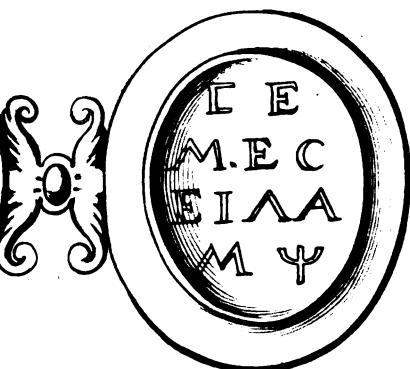
36.

37.

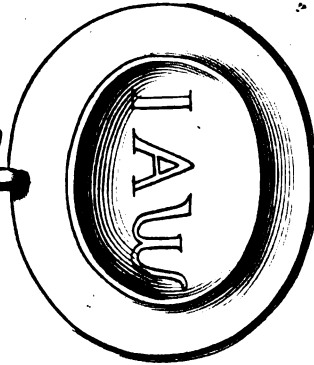

38.

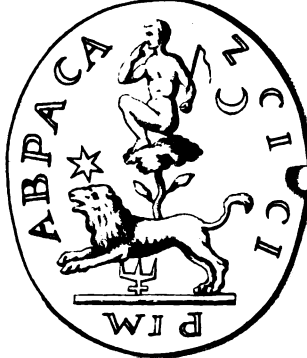

TABVLA X.

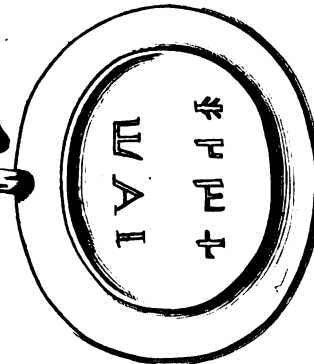
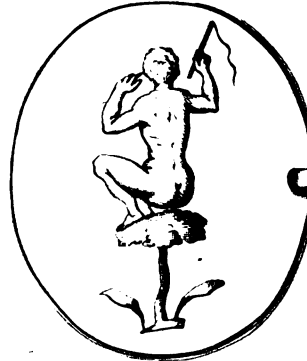
39.

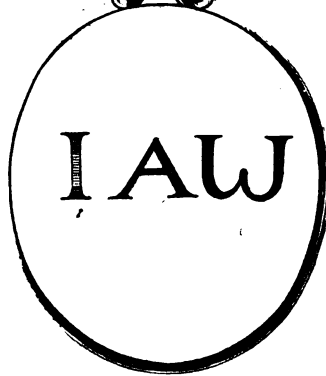
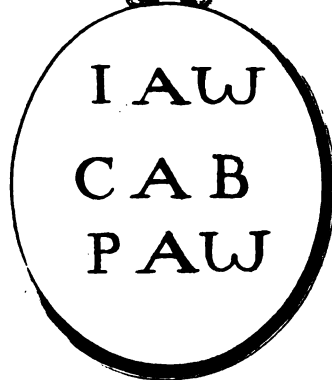
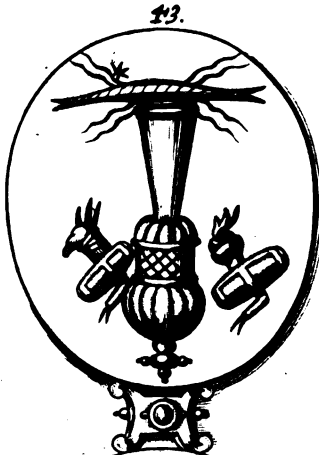
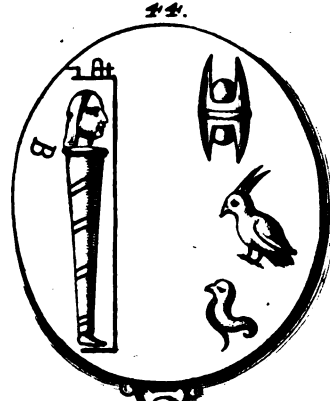
40.

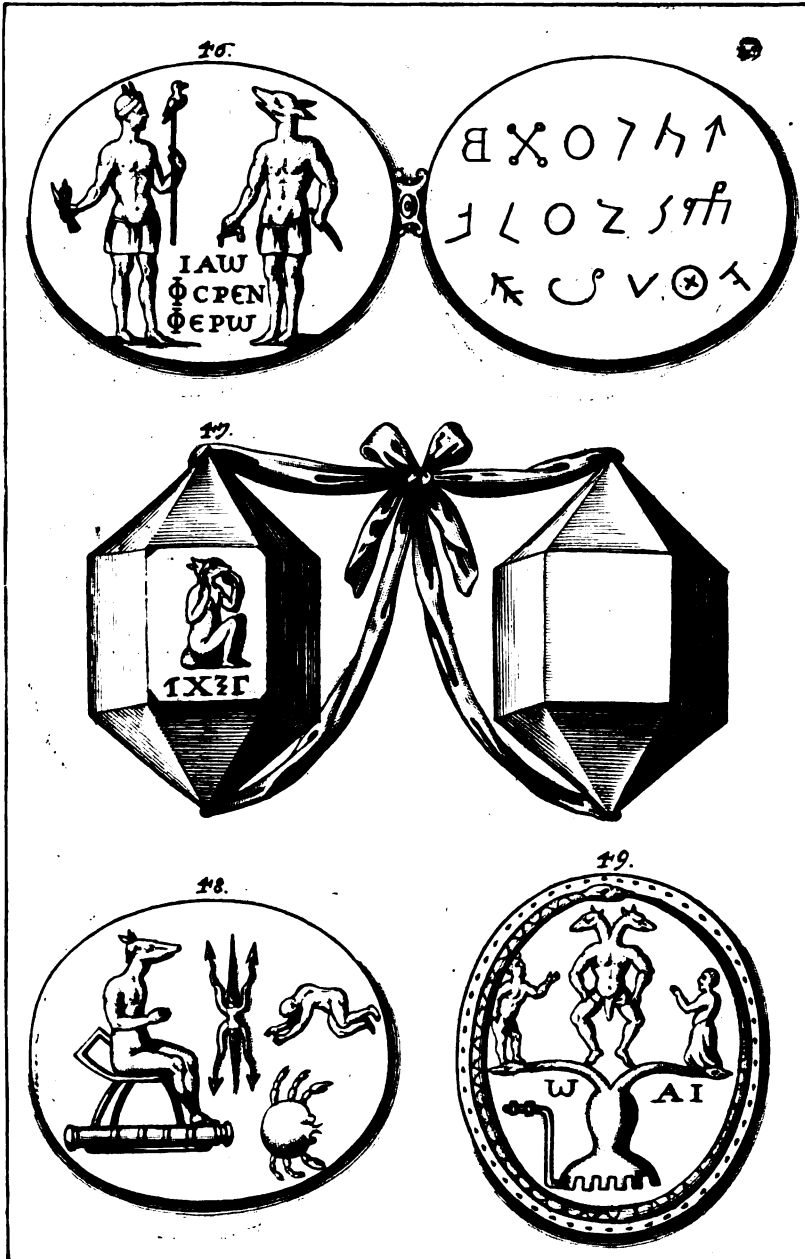
41.

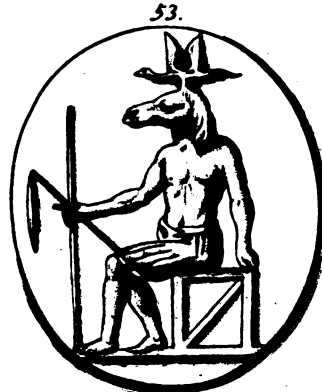
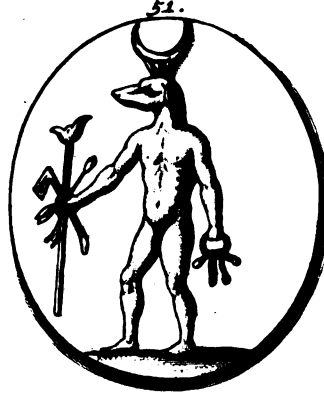
TABVLA XI.

TABVLA XII.

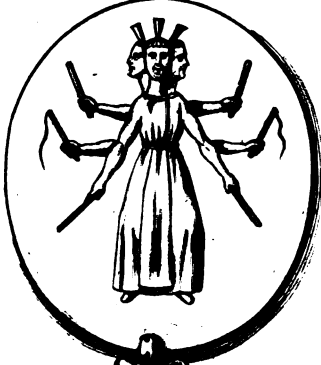

TABVLA. XIII.

TABVLA XIV.

56.

58.

59.

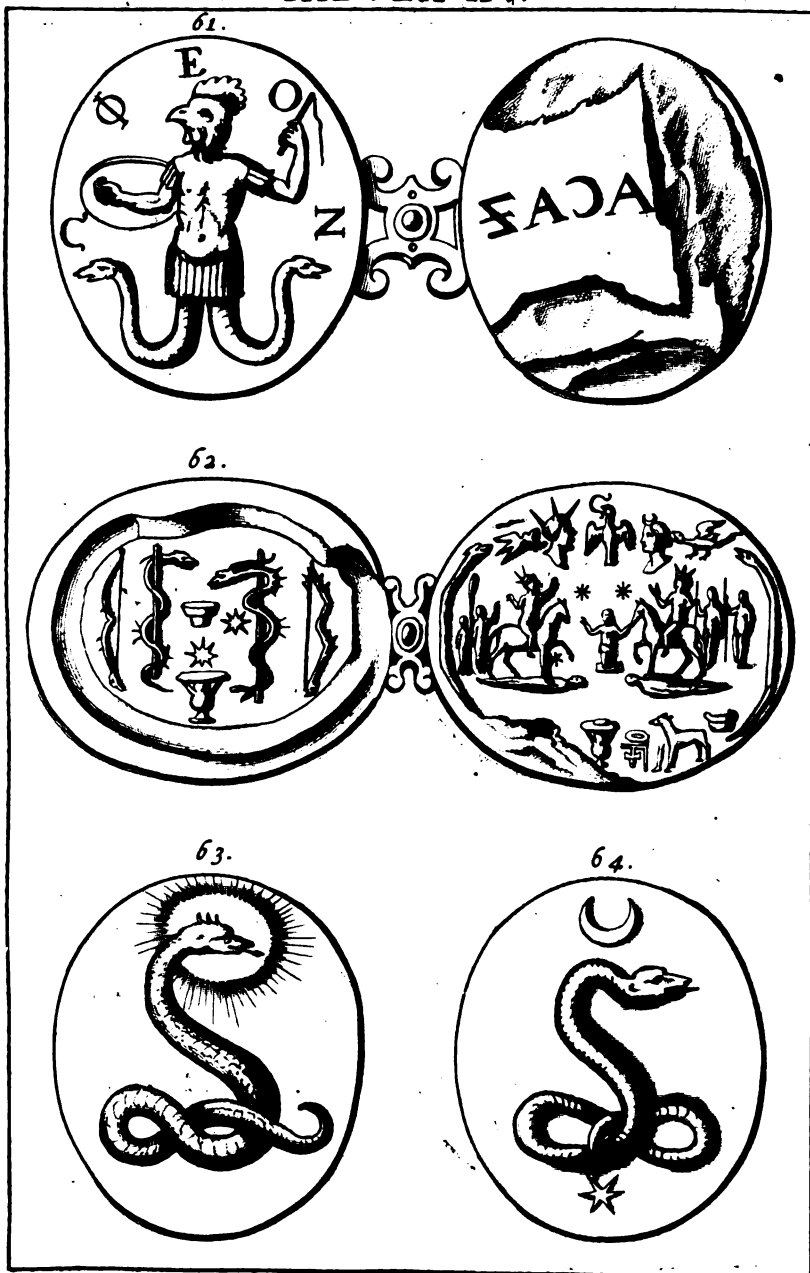
57.

60.

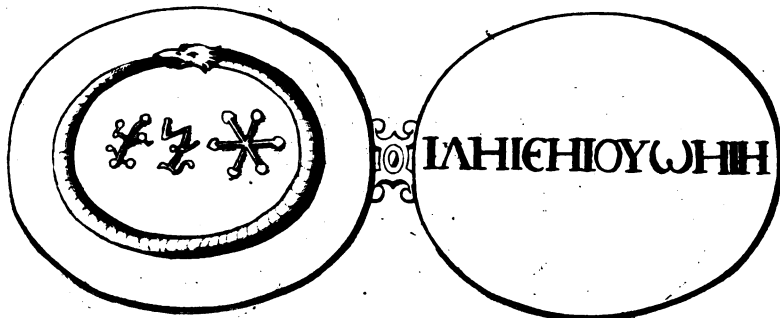

TABVLA XV.

TABVLA XVI.

65.

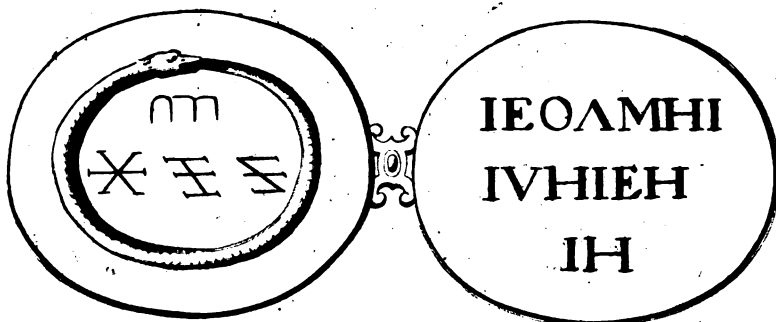
66.

67.

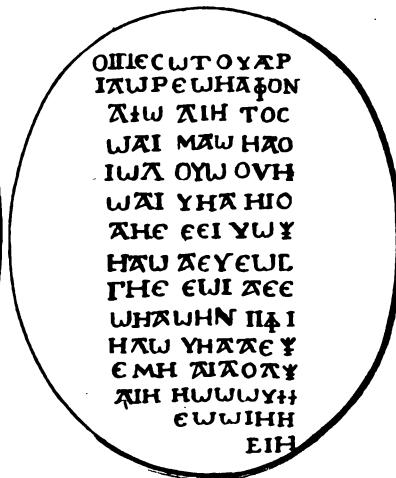

68.

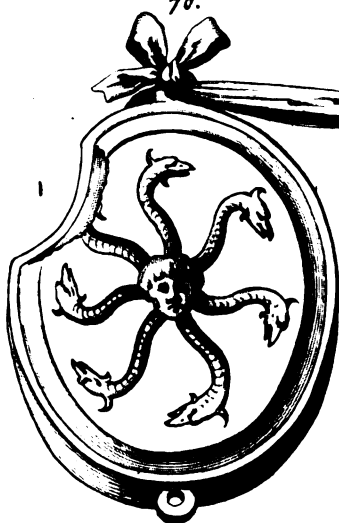

TABVLA XVII.

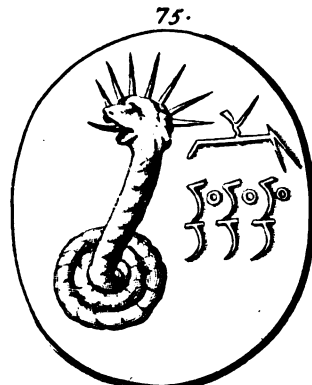
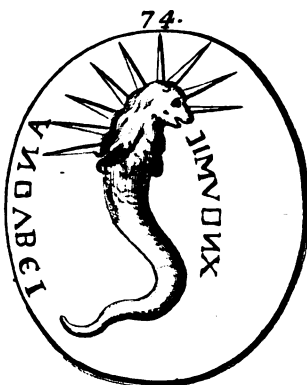
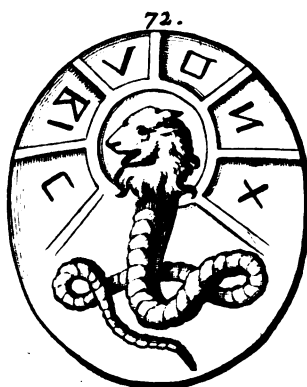
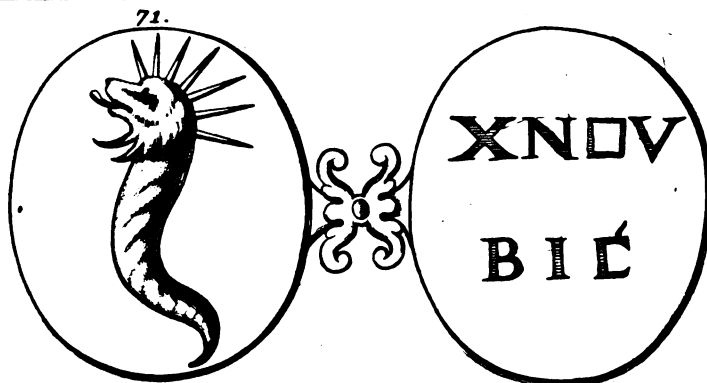
69.

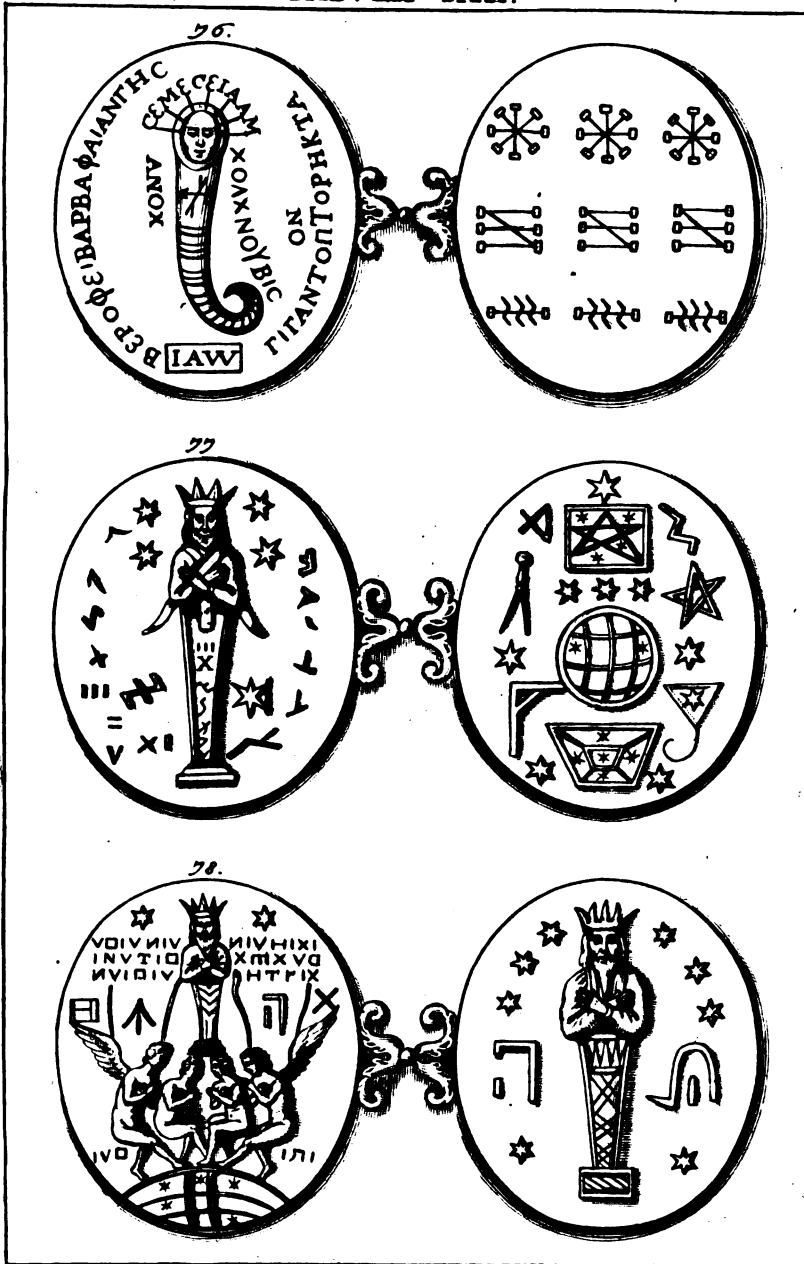
70.

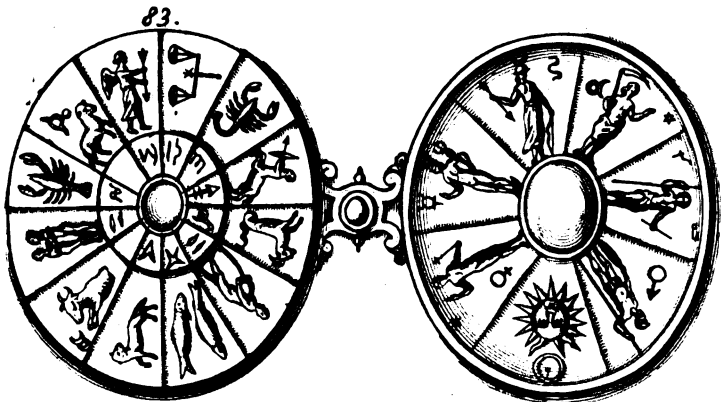
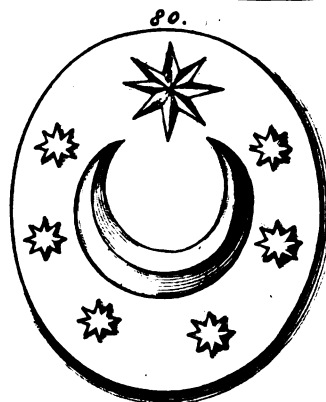
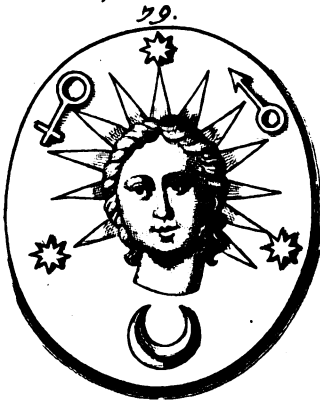
TABVLA XVIII.

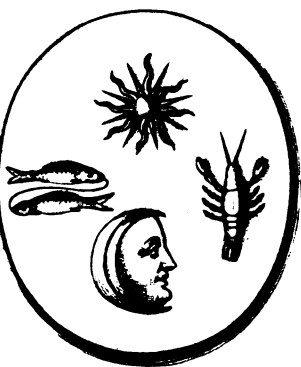
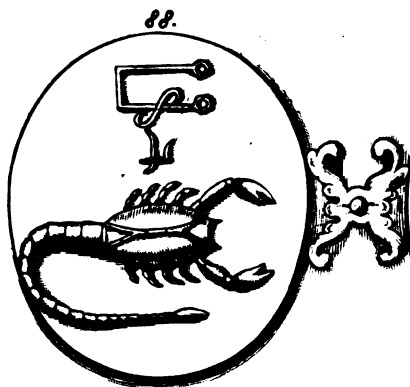
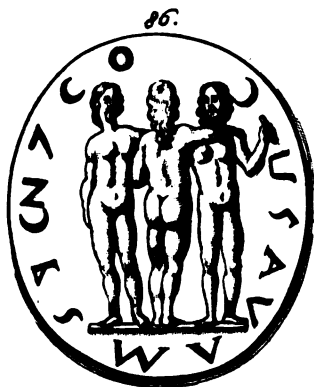
TABVLA XIX.

TABVLA XX.

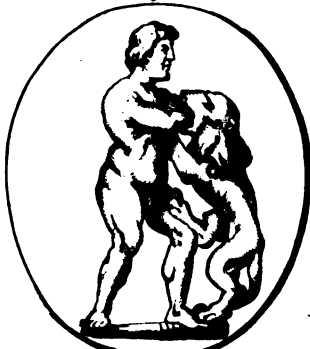

TABVLA XXI.

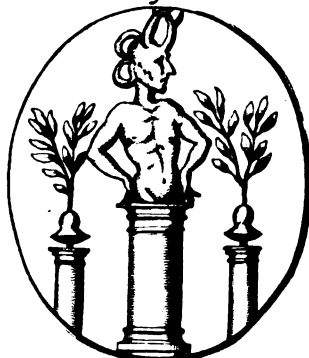

TABVLA XXII.

89.

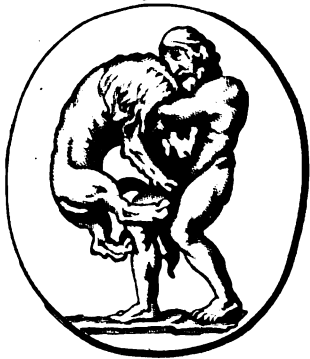
91.

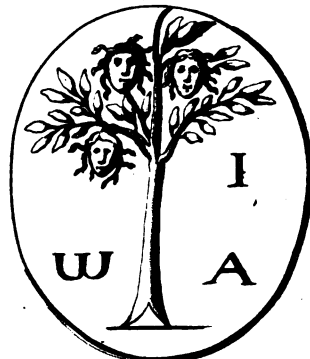
92.

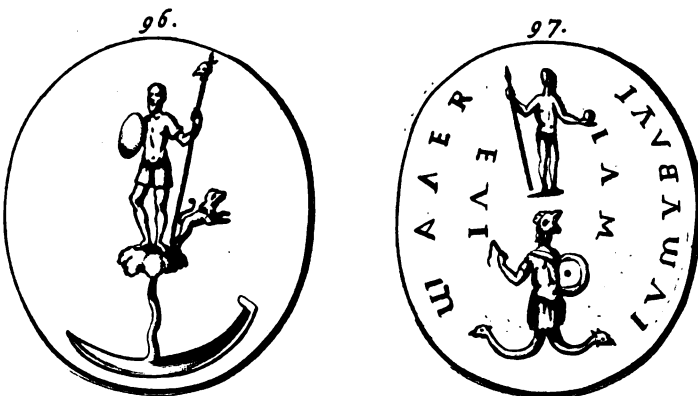
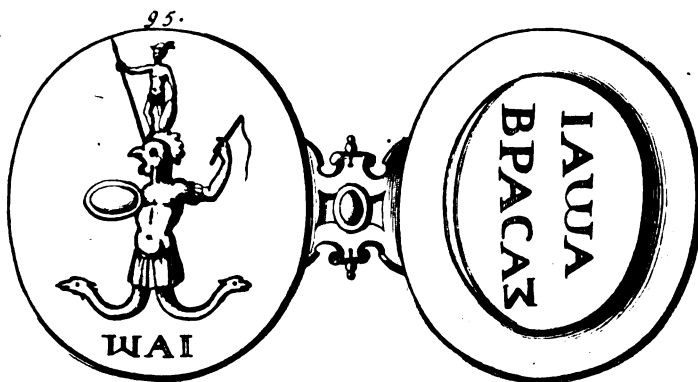
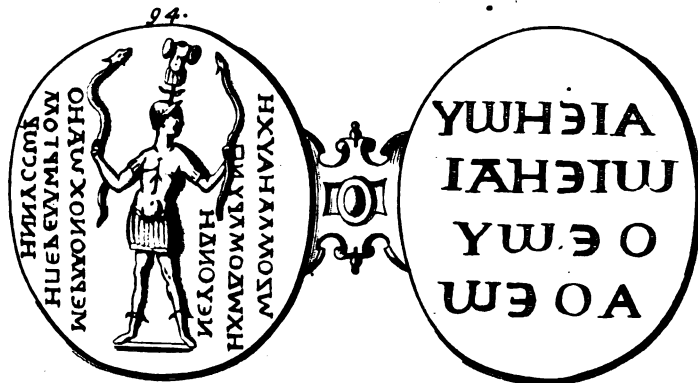
90.

93.

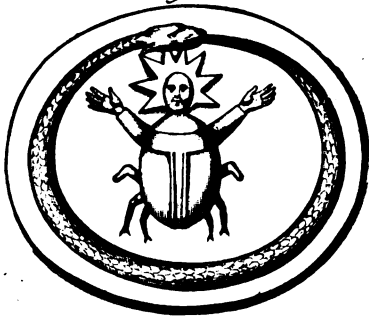

TABVLA XXIII.

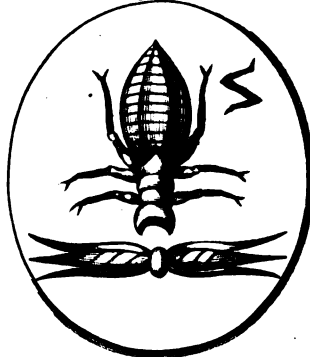

TABVLA XXIV.

98.

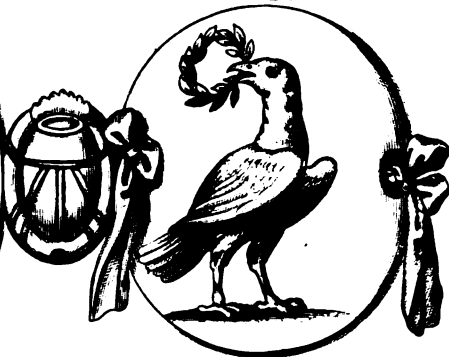
99.

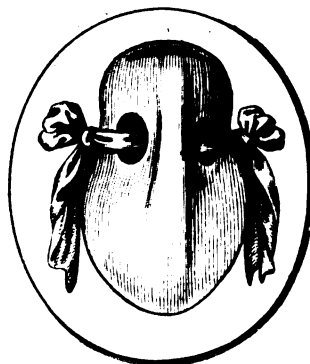
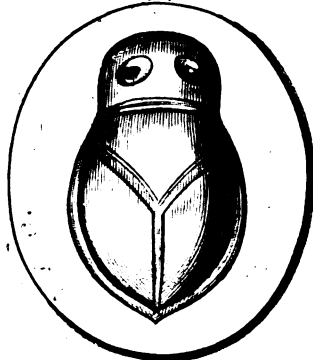
100.

101.

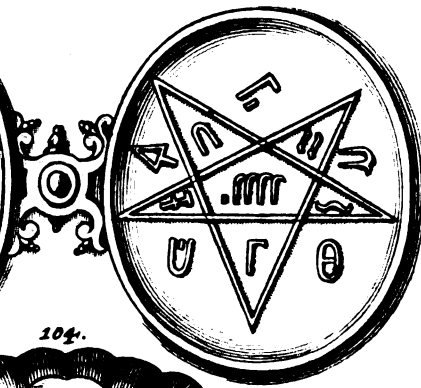
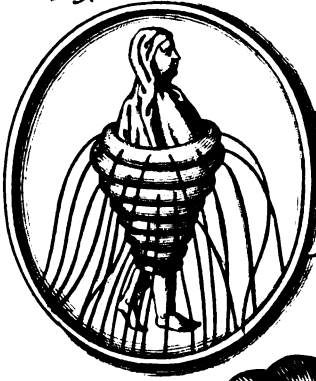

102.

TABVLA XXV.

103.

104.

105.

TAEVLA XXVI.

106.

109.

107.

110.

108.

111.

TABVLA XXVII.

112.

115.

113.

116.

114.

117.

TABVLA XXVIII.

C A P V T I.

T A B V L A I. II. III.

A B R A X A S Μίεγας, Η'λιος, Gallinaceus.

RVSTRA quæsitī SOLES à Basilide, dum
exorientis Euangelij aduersos intueri ra-
dios noluit,

— dum SOLOS credit habendos

Esse DEOS, quos ipse colit.

Inuenal.

Satyr. 15

Præcipitandus è nido cum suis pullis
velut adulterinus ac degener. Frustrà se SOLIS amicam
iactet noctua, de quâ D. Ambrosius : *Est, inquit, istud Serm. 43.*
animal, hereticorum figura, atque Gentilium, qui tenebras
amplectuntur diaboli, lucem Saluatoris horrescunt, & grandis
disputationum oculis cernunt vana, non respiciunt sem-
piterna. De his ait Dominus : Oculos habent, & non vide-
bunt ; in tenebris ambulant. Sunt enim acuti ad superstitiosa,
hebetes ad Diuina ; qui dum putant subtilibus euolare sermo-
nibus, tamquam noctuæ veri Luminis splendore turbantur.

Inter eos tenebriones, qui nocturnum opus aggressi tu-
nicam Christi inconsutilem consciderunt, quique ex Eu-
angelio heretici esse voluerunt, vt loquitur Tertullianus, pri-
mus omnium erupit Simon Magus: post hunc Menander, *Lib. de*
à quo *virus quoddam erroris subdolum & biceps, instar ser-*
pentis cuiusdam quasi ex pestifero fonte erumpens, duos dua-
rum sectarum, inter se discrepantium, auctores ac duces edi-
dit, Saturnilum genere Antiochenum, & BASILIDEM Ale-
xandrinum : quorum ille in Syriâ, hic verò in Ægypto,

Prescri-
pion.
cap. 46.

Eusebium
l. 4. Hist.
cap. 7.
Niceph.

l. 4. c. 2.

H

Scholas

TABVLA XXVIII.

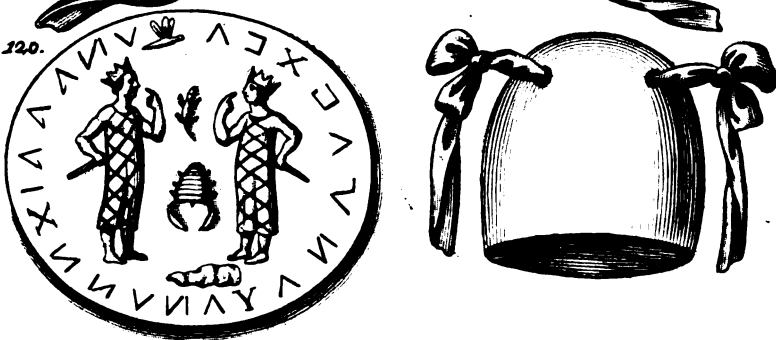
118.

119.

120.

CAPVT I.

TABVLA I. II. III.

ABRAXAS Μίεγας, Ηΰλιος, Gallinaceus.

RVSTRA quæsitī SOLES à Basilide, dum
exorientis Euangelij aduersos intueri ra-
dios noluit,

— dum SOLOS credit habendos

Esse DEOS, quos ipse colit.

Inuenal.

Satyr. 15

Præcipitandus è nido cum suis pullis
velut adulterinus ac degener. Frustrà se SOLIS amicam
iactet noctua, de quâ D. Ambrosius : *Est, inquit, istud* Serm. 43.
animal, hæreticorum figura, atque Gentilium, qui tenebras
amplectuntur diaboli, lucem Saluatoris horrescunt, & grandi-
bis disputationum oculis cernunt vana, non respiciunt sem-
piterna. De his ait Dominus : Oculos habent, & non vide-
bunt ; in tenebris ambulant. Sunt enim acuti ad superstiosa,
hebetes ad Diuina ; qui dum putant subtilibus euolare sermo-
nibus, tamquam noctuæ veri Luminis splendore turbantur.

Inter eos tenebriones, qui nocturnum opus aggressi tu-
nicam Christi inconfutilem consciderunt, quique *ex Eu-*
angelio hæretici esse voluerunt, vt loquitur Tertullianus, pri- Lib. de
mus omnium erupit Simon Magus: post hunc Menander, Prescri-
à quo *virus quoddam erroris subdolum & biceps, instar ser-* ption.
pentis cuiusdam quasi ex pestifero fonte erumpens, duos dua- cap. 46.
rum sectarum, inter se discrepantium, auctores ac duces edi- Eusebium
dit, Saturnilum genere Antiochenum, & BASILIDEM Ale- l. 4. Hist.
xandrinum : quorum ille in Syriâ, hic verò in Ægypto, cap. 7.
Niceph.

H

Scholas

scholas errorum, Deo & pietati repugnantium instituit. Saturnilum autem, magnâ ex parte eadem cum Menandro falso confinxisse declarat Frenaus: BASILIDEM verò secretiorum simulatione, dum sibi ipsi PORTENTOSAS FABVLAS, easque plenissimas impij erroris comminiscébatur, conatus suos in immensum intendisse.

Lib. 1. Commensar. in Amos. Gemma 1. & 2. L. 1. Saturnal. Gemma 3. 4. & 5. Eius præcipuum idolum ABRAXAS, qui idem ac MITHRAS siue HELIOS, teste D. Hieronymo; Lunæ sorori modò adblandiens, modò alatus, & equo insidens, ob velocem & celerem in cuncta discursum: *Ægyptij*, inquit Macrobius, *ipsius SOLIS simulacra PENATA fingunt*: nunc qualis apud eundem Macrobiū, & in Nummis Heliogabali, *Specie imberbi, dextrâ eleuatâ cum flagro in aurigæ modum.* Prudentius:

Hoc SIDVS currum rapidasque agitare quadrigas.

Plinius lib. 10. Nat. hist. cap. 21. *Commenti, & CAPITIS RADIOS, & VERBERA dextræ* Utque imperitat suo generi gallinaceus, & regnum in quacumque sit domo exercet; eam gloriam Basilides cum affectaret, & corruptor Christianæ Religionis, aut potius desertor, ad Mithræ ac Solis sacra transisset, eorundem quoque sacrorum symbola in Gemmis frequenter vsurpauit: gallum in primis, venturæ lucis prænuntium, quem excitandis in opera mortalibus rumpendoque somno natura genuit. Pausanias in Eliacorum priore: GALLINACEVM SOLI SACRAM AVEM celebrant, quòd cantu SOLIS reditum nuntiet. Nouit siquidem sidera; cum Sole it cubitum, nec eius ortum incautis patitur obrepere; diemque venientem nuntiat cantu, ipsum verò cantum plausu laterum: cælum denique sola volucrum adspicit crebrò.

Quin & de *Ιάω*, voce frequentissimâ in Abraxis, Gnostici

stici ipsi apud Epiphanium: *In supremo*, inquit, *orbe residet* ἰάω. Et apud Macrobiū consultus Apollo Clarius, quis deorum habendus esset, qui vocatur ἰάω; ita effatus est:

Φεῖλο ἢ πάντων ὑπατὸν θεὸν ἔμμεν ἰάω,
Χεῖματι μὲν τ' Αἰδῶν, Δία δ' εἰαρὸν ἀρχομένοιο,
Ἡέλιον δὲ θέρεμε, μετ' ὥρε δ' ἀβρόν ἰάω.

L. I. Saturnal.

Dic omnium SUPREMVM DEVM esse ἰΑΟ:

Hieme quidem Plutonem, at Iouem vere incipiente,

Et SOLEM æstate, autumnno autem mollem (aut festiuū) ἰΑΟ.

Reipsâ quidem ἰάω non aliud est, quàm tetragrammaton ἰηϋ, vnde etiam ἰϋω, & Iouis in casu recto, additâ nimirum terminatione Latinâ. Eusebius: ἰάω est SALVS, hoc est Dei salutare. Sed videmus ex istis, vt sacerdos Apollinaris tucum fecerit consultoribus, eos à vero Israël's Deo, naturæ auctore, abducendo ad naturam, Dei opificium: quasi Iudæi (quorum Deus ἰάω, vt agnoscit Diodorus) coluerint Solem: Agnoscimus & quos nunc, cum Tertulliano, destinamus hæreticos, SANCTIS NOMINIBVS, & titulis & argumentis vera religionis, vanissima & TURPISSIMA FIGMENTA configurantes: dignas profectò fastu Basilidiano tesseras, quo se ac suos solos dicebat esse homines, ceteros omnes suos & canes: ob idque non propalanda esse alijs sua mysteria, quòd præceptum esset: Nolite projicere margaritas ante porcos. Imò verò, vt cordatè ac sapienter Baronius: Hæc spectanda proponere, nihil aliud est, quàm pulcherrima trophæa Ecclesiæ, Victoriâ ex hostium spolijs comparatâ, sursum erigere, & in singulis veluti quibusdam notis insculptis, & signis præfixis, Dei gloriam de Ecclesiæ patrocínio prædicare.

Lib. 4. de
Præpar.
cap. 29.
Gerard.
Io. Vossius l. 2.
de Idololatr. c. 14
L. aduersus Valentian.

Epiphanius
har. 24.

Anno
Christi
120.
num. 17.

At, quem Sirmondus PRÆDESTINATVM inscripsit,

H 2

vetus

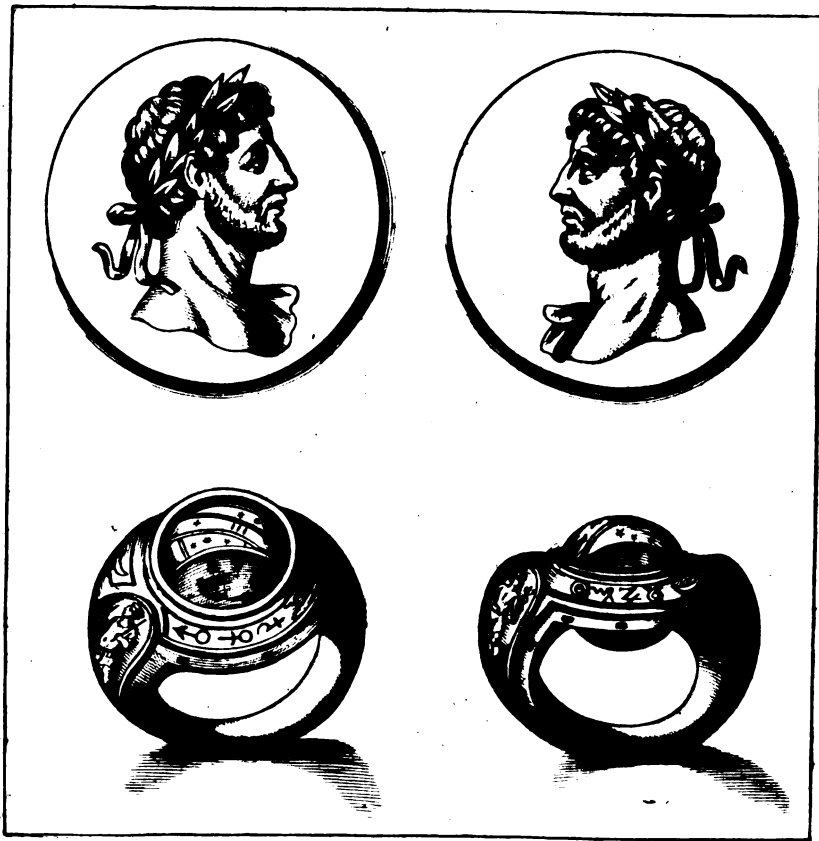
Lib. 4.
Histor.
Eccles.
cap. 2.

vetus Auctor de Basilidianis loquens: Hos, inquit, Ecclesia ut energumenos computans, non altercando, sed proijciendo damnauit. Verum id quidem, sed tamen cum eo tempore quamplurimi Ecclesiastici viri (Nicephori verba sunt) obuiam illis, à rectâ ratione petitis argumentis, euntes, Apostolica obtinerent decreta; fuere quoque inter eos, qui in libris suis contra insidias talium haresium præsertiua praecepta reliquerint. In quibus & CASTOR AGRIPPA Reprehensionem BASILIDIS importunitatis edidit, praeftigiasque eius & ARCANA proferens, in Euangelium viginti & quatuor libros eum composuisse ait, BARCABBAMQUE & BARCOPH Prophetas, qui in rerum naturâ numquam fuerint, ad barbarorum hominum terrorem sibi constituisse, PYTHAGORICVM SILENTIVM induxisse, & res nullo in discrimine ponere docuisse: perinde atque tempore exigente, absque exceptione omni, præcisè Fidem abiurare, & gustare liceret quae idolis sint mactata. Atque equidem de BASILIDE Irenaeus similia narrans, pudendum errorem eius pulchrè in apertum produxit. Cuius idem coaevum fuisse refert CARPOCRATEM, eorum qui Gnostici appellantur auctorem & ducem: quem non puduit propalam artem magicam exercere, quam pater eius SIMON clam & subdolè professus fuerat. Gloriam iæ aucupabatur, & sese efferebat artibus curiosis per ea philtrea amatoria, quae conficiebat per daemones, qui somniorum visiones immittebant, & illis assessores existerant. Docebat quoque omnem eos oportere perpetrare turpitudinem, qui ad perfectionem ARCANORVM sacrorum suorum pervenire vellet; neque fieri posse, ut quispiam eos effugeret, qui mundi Principes apud eos appellarentur, nisi infandis sceditatibus omnibus satisfacisset. Atque ñ quidem sub Adriani Imperio extitisse dicuntur. Qui cum esset tam immensa ambitionis,

Zonaras
& Xiphilinus in
Adriano.

vt

ut omnia affectaret, seque nihil ignorare profiteretur, curiosissimus etiam harum rerum, DIVINATIONIBVS ac MAGICIS SACRIS crebro usus est. Eius annulum argenteum, sigillo versatili, ex Daçtyliothecâ Gorlæi hîc representamus, quem haud dubiè *ut ἀλχηθεῖον* gestauerit:

Nam in eius latere visitur cum caduceo & p̄taso imago Mercurij; de quo Lucianus : *Velim MERCVRIVM dare mihi tales ANNVLVS virtute; ut semper corpore BENE HABEREM, & INVVLNERABILIS essem; alterum, ut INVISIBILIS, cuiusmodi fuit ANNVLVS GYGIS.* Plinius

Lib. I.
Natural.
Hist. c. 7.
L. 30. c. 2

eos sigillans annulos, magicâ arte formatos, *Externis*, inquit, *famulantur sacris*, ac DIGITIS deos GESTANT, & MONSTRA quoque COLUNT: *damnant*, & *excogitant* GLOBOS. Idem scribens de Speciebus Magiæ, meminit etiam eius, quæ ex SPHÆRIS & ex aëre & STELLIS diuina promittit: præterea umbrarum inferorumque colloquia. Additque: *Quæ omnia, ætate nostrâ, princeps NERO VANA FALSAQUE comperit: quippe non citharæ tragicique cantus libido illi maior fuit, fortunâ rerum humanarum summâ gestiente in profundis animi vitijis. Primumque imperare dijs concupiuit, nec quidquam generosius voluit. Nemo umquam ulli artium validius fauit. Ad hæc non opes ei defuere, non vires, non discendi ingenium, non alia patiente mundo. Imensum & INDYBITATVM exemplum est FALSÆ ARTIS, quam dereliquit NERO. Sed misso hoc monstro hominis, ad Basilidianum reuertamur. Pingitur, inquit Salmasius, hic Deus Basilidis, capite galli gallinacei cristati, clypeum alterâ manu retinens, alterâ gladium, more militis loricatedus, cum pedibus & cruribus serpentinis. Nomen eius corruptum fuit in duobus Talismanis, qui Scaligero explicandi propositi sunt: unus à Vareto, alter à Turqueti filio Medici celeberrimi. In isto scriptum erat: ABPAΣAM ΙΑΩ ΑΚΛΩCΘ. ubi ABPAΣAM perperam descriptum fuit pro ABPAΣΑΞ. Litteras ipsas perperam putat Scaliger singulares fuisse, & totam inscriptionem Hebraicam. Nomen ipsum ABPAΣAM, quod corruptum est, Hebraicè אבפאסאם. Quæ iocularis est hallucinatio. In lapide alio, quem protulit Pignorius in tabulâ Isiacâ, scriptum est: ΙΑΩ ΑΒΡΑCΑΞ, Idem nomen est, nempe ΙΑΩ ΑΒραχας, sed Ξ, hoc est M euersum, perperam positum est pro Ξ. In altero Vareti lapide prauè etiam descripsit, qui εντυπον Scaligero misit: ABPACAPH, ΑΡΙΡΗ, ΩΙΘΑΒ, & quæ sequuntur.*

Lib. de
Annis
climactericis.

tur. Debut esse ABRACAE IΑΩ. Ipsa inscriptio tota Aegyptiaca est, non Iudaica; ut frustra se torserit vir ille summus in eruendo sensu quasi ex Hebraicis verbis.

Idem Salmasius non probat apposita subinde cornua ceruina capiti Abraxæ gallinacei, quæ dicit esse in Archetypo cristam, vel apicem plumcum. Nescio an rectè: nam, ut SOLIS symbola in vnum cogerent Basilidiani, cristam, spectatissimum insigne galli, dedisse videntur aliquando & aquilæ; imò interdum & ramos veluti cerui, qui viuacissimum in primis est animal, ob idque SOLI vitæ principia excitanti sacrum.

Thetel apud Camillum Leonardum, ex hoc monstro Abraxæ, geminæ insculpto, mira promittit: *Hominis, inquit, imago in IASPIDE, habentis scutum in sinistrâ, & in dextrâ idolum; vel aliquid bellicosum: & loco pedum sint viperae: & loco capitis humani sit caput GALLI siue LEONIS, & cum thorace. Hic LAPIS sic SCULPTVS virtutem habet contra inimicos, ac victorem gestantem reddit, & ad venena valet: sanguinem quoque stringit, à quocumque loco fluat. Leonardus ipse in eâdem hæresi: Cùm, inquit, in aliquo lapide diuersæ sint virtutes, ita & in lapide figura sculpta ex diuersis animantium partibus sunt, quæ similitudinariè lapidis effectum ostendunt, ut in meo IASPIDE apparet, in quo figura habens caput GALLI, corpus totum usque ad crura, hominis thorace tectum, in sinistrâ tenens clypeum, in dextrâ verò flagellum, & crurum loco ac pedum duæ viperae suppleant: quæ partes figuræ, si benè considerentur, lapidis virtutem indicant.*

In Gemmâ nonâ visitur etiam Abraxas gallinaceus, capite radiato, ut SOLIS symbolum, quem RADIANTEM Latini, sine vllâ interdum adiectione, vocabant.

Amuleti 14. inscriptionem ΤΑΛΑ ΑΡΑΙΩ ΝΑΡΑΟΡΟΝ-
TOKON- 14.

Parte
alterâ
Tom. 2.
Oedipi
Ægy-
ptiaci
class. 11.
cap. 6.
Baronius
an. Chri-
sti 120.
n. 13.

TOKONBAI interpretatur πολύγλωσσος, & πολυγράμματος

Kircherus : SUMMO MARTI OMNIA VINCENTI

Quòd autem hisce characteribus atque figuris diuersi-
modè concinnatis vti solerent eiusmodi hæretici impo-
stores ad Amuleta conficienda; habes de his egregium
exemplum apud Q. Serenum Sammonicum, antiquum
Medicum, & eiusdem, vt apparet, Basilidis sectatorem,
qui præcepta Medica carmine scripsit Heroico, & ad cu-
randum morbum Hemitritæum, his characteribus con-
ficiendum curauit Amuletum, ad collum ægrotantis ap-
pendendum, continens ABPACA, iunctis alijs elemen-
tis, quidpiam portentosum ipso sonitu reboantibus.

Inscribes charta, quod dicitur ABPACAΔABPA,

Sæpius, & subter repetis, sed detrahe summam,

Et magis atque magis desint elementa figuris

Singula, quæ semper rapies, & cetera figes,

Donec in ANGVSTVM redigatur littera CONVM:

His lino nexis, collum redimire memento. Et in fine:

Talia languentis conducunt vincula collo,

Letalesque abigent (miranda potentia!) morbos.

Conus.

ABPACAΔABPA
ABPACAΔABP
ABPACAΔAB
ABPACAΔA
ABPACAΔ
ABPACA
ABPAC
ABPA
AB
A.

Robertus
Constantinus in
Notis ad
Serenum.

Monstra verborum confingunt Magi, talibusque ineptijs
scatet Marcellus Empiricus, nouusque Dioscorides. Hæc
inter Physica remedia reponit etiam Trallianus, à qui-
bus nec abhorruit Cato: eiusque generis multa habet
Constantinus Cæsar in Geoponicis, nonnullaque & ipse
Plinius. Quibus addo Iulium Africanum in Cestis, apud
quem nonnulla etiam de curatione per ABPACAΔABPA.
Festiuâ enim uerò & ridiculâ superstitione, in æquali nu-
mero litterarum morbi, & remedij, vt æquè terminentur.

V. C. Gottifredus Wendelinus noster hæc eadem ele-
menta ita interpretabatur:

ABPA

ABPA: אב בן רוח הקדש

ΣΑΔ · Σωμεία Από Δόξης.

ABPA: אב בן רוח הקדש

Quasi concepta sit imploratio sanctissimæ Trinitatis in hunc modum: *O Trinitas PATER, FILIVS, & SPIRITVS SANCTVS! SALVS provenit à GLORIA TRINITATIS.*

Acutè quidem istud à viro doctissimo excogitatum est, & ingenioso sensu, sed cui (assumptis præsertim litteris singularijs) alij benè multi similes reperiri possint, quorum nullus horum hominum mentem aperuerit. Planè hæc à Magis profecta, quos hæretici in multis olim secuti; & hisce diis, quantumvis opinione suâ auerruncis, mala suscitabat, non auertebat Basilides, nisi Deus melior maluisset meliora, atque hanc eius amentiam auerruncasset. Eiusdem commenti est interpretatio Iosephi Scaligeri suprâ à Salmasio perstricta, cum nimirum Gemmæ Basilidianæ Ægyptiacam inscriptionem ita

Hebraicè reddidit: ABPA. CAP. H. APIPI. H. ΩΙΘΑΒ. ΛΑΝ.ΑΘΑ.ΝΑ.Α.Β.Α. אב בן רוח הקדש לו אבות

Fuga, Princeps Dei, maledictos Dei. Et benefac nobis Tu, obsecro Te; in aeternum Tu benedictus. Itemque aliam:

ABPA. CAM. ΙΑΩ. Α:Κ.Α.Ω. C. Θ. Hebraicè reddit:

תברח שם יהוה לו תצים פלם לחצינו ושואאי טוב תינו

Fuga, Nomen Dei, afflictiores omnes affligentes nos, & ofores boni nostri, id est invidentes utilitati nostræ.

Sic etiam parum explicate, & minùs feliciter, litteras numerales & ABPACAE composuit Macarius noster, cum iis, quæ in voce ΜΙΟΡΗΣ reperiuntur. Longè apertiùs Kircherus: dumtaxat mutato in α. Est ABRAXAS, in-

quit, per resolutionem Arithmeticam ααα & ισοψηφία factam, idem quod MITHRAS, quem animam Solarem dicebant,

In Epi-
stolâ Gal-
licis, qua
extant
ad calcē
opuscu-
lorum.

Parte al-
terâ tomi
2. Oedipi,
classe II.

Vir-
cap. 6.

virtute suâ totius mundi decursum moderantem, quod & numerus, qui ex utroque nomine & Αβραῶν, & Μαθεῶν, in numeros resolutio, sat superque constat:

A. 1.	M. 40.
β. 2.	ς. 5.
ρ. 100.	ι. 10.
α. 1.	θ. 9.
ξ. 60.	ρ. 100.
α. 1.	α. 1.
ς. 200.	ς. 200.
365.	365.

In Ha- De mutatione, in α alibi Macarius: *Non id tacendum,*
gioglyphis inquit, quod in capite versuum Sibyllæ Græcorum, vox
ms. ΧΡΕΙCΤΟC per α scribatur contra veram scribendi ratio-
nem; sed hic error familiaris fuit Græcis, ut pro i sapissimè
poneretur α ut in antiquis marmoribus videre est, nummis,
& libris calamo exaratis.

CAPVT II.

TABVLA IV.

ABRAXAS Ιεροκέφαλος, Ibis, Niphus, siue
Cnephus ἀγαθὸς δαίμων, ὁδάργας.

VTARVNT & doctrinæ suæ congruere GEMMA
Basilidiani solito monstro Abraxæ affi-¹⁵
ctum caput accipitris, etiam Michria-
cum, quamquam bellum internecinum
gerat cum aquilâ, cohærentesque sæpè
prehendantur. Horapollo de accipitre: Lib. 1.
*SOLIS præter ceteras volucres SIMVLACRVM esse videtur, Hiero-
utpote peculiari quadam, atque occultâ naturâ vi, intentissimis glyptic.
in eius radios oculis prospiciens. Atque hinc fit, ut Medici ad
sananda oculorum vitia, Hieraceo herbâ utantur. Inde etiam
fit, ut SOLEM interdum, tamquam visus tutorem ac do-
minum, ACCIPITRIS formâ pingant. Porphyrius apud Eu- Lib. 3. de
Prepar.
Evang.
cap. 4.
sebium: Cùm singulari quadam, & eximiâ sapientiæ vi,
tum diurnâ cum diuino Numine consuetudine, hoc etiam
intellegeret, quosdam esse DEOS, qui certis animantibus ma-
gis, quàm hominibus ipsi delectentur, ut SOLEM ACCI-
PITRE; qui cùm naturam habeat totam ex sanguine spiri-
tuque constantem, tum eâ est erga hominem commiseratione,
ut iacenti eius cadaueri ingemiscat, oculisque terram inge-
rat. Hinc in Ægypto sacrorum ACCIPITRVM CVRA-
TORES, ut & reliquorum animalium sacrorum altores,
quorum munera apud Diodorum legas. Huc pertinet L. 2. c. 4.
mansio HIERACON apud Antoninum nomen sortita, ut*

aliæ pleræque ab animalibus sacris : quod Pignorius alijque obseruarunt. Nec plura; cùm de nominibus Angelorum, auersæ gemmæ inscriptis, infrà dicturi simus in Abraxa Phaëtonte.

GEMMA 16. *Parte alterâ tom.* 2. *Oedipi* *Egy-* *ptiac.* *class. II.* *cap. 6.* *Lib. 10.* *cap. 28.* *Lib. 1. de Natur. deor.* *Plinim lib. 10.* *6. 23.* *GEMMA 18.*

Sequentis Anulæ inscriptionem ita interpretatur Kircherus, & auersum schema describit: ΙΟΥ ΙΟΥ ΩΙΟΥΝΥ ΤΟΟΝΩ ΩΝΙΟΥ, id est, DOMINI FORTITVDO ÆTERNA. Et sub pedibus nomen Angeli ΙΑΩΛΗ Ιαoliël, id est ANGELVS DOMINI. In posteriori facie IBIS pingitur, habitu volantis, serpente diuaticatis pedibus implicatâ, cui adstat ANVBIS cum sistro. Quæ nihil aliud denotant, nisi VIM MERCVRIALEM, nociuorum omnium abactiuam. Plinius: Inuocant, inquit, & Ægyptij IBES SVAS contra SERPENTIVM aduentum. Easque à Barbaris propter beneficium consecratas docet Cicero, vbi ait: Ipsi, qui irridentur Ægyptij, nullam belluam, nisi ob aliquam vtilitatem, quam ex eâ caperent, consecrauerunt. Velut IBES maximam vim SERRENTIVM conficiunt. Vt & Ciconiæ, quibus homines SERPENTIVM EXITIO tantus, ut in Thessaliâ capitale fuerit occidisse, eademque legibus pœna, quæ in homicidam. Sed appositè Iuuenalis, ac veluti de poltremâ Gemmâ huius tabulæ :

Satyr. 15. — serpente CICONIA pullos

Nutrit, & inuentâ per deuia rura LACERTA.

GEMMA 17. *Orat. 2. contra Julianum.*

Ad pænultimam explicandam videri possit opus esse Haruspicinâ : sed quoniam omnia miscebant Ægyptij & Basilidiani suis hisce imaginibus, in quibus nec media primis, nec mediis vltima congruunt, quasque adeò, vt *Θηρία συνδυαζομενα* sugillât Gregorius Nazianzenus; facillè crediderim hanc gemmam cœlatam esse corpore, & pedibus Ibis, collo serpentino, capite accipitris radiato, sicque

sicque referre & ibidem, & Cnepum, seu Ἀγαθοδαίμονα ἰβίμορφον, Ὀφίομορφον, Ἰεγαίφαλον. Nam & Iuuenalis *Satyr. 15*
nam serpentibus IBIN memorat; & Sanchuniatho apud
Eusebium exfertissimè de CNEPHO serpente: Nec eiusmodi *Lib. 1. de*
animal [serpens] nisi ubi quadam percussus antè fueris, mor- *Prepar.*
te naturali extinguitur. Atque illud quidem PHOENICES *Evang.*
BONVM DÆMONEM, Ægyptij verò CNEPHVM similiter *cap. 7.*
nuncuparunt, eidemque CAPVT ACCIPITRIS, ob præci-
pnam quamdam huius volucris agendi vim, addiderunt.
Quin etiam Epeis ille, qui summus ab ijs sacrorum interpres
& scriba nominatur, quemque Arius Heracleopolites Græ-
câ linguâ donauit, sic ad verbum allegoricè rem istam expo-
suit: Vnus omnium MAXIME DIVINVS erat SERPENS
ille, qui ACCIPITRIS formam præ se ferebat, idemque aspe-
ctu iucundissimus: quippe enim, ubi oculos aperuisset, conti-
nud primigeniæ suæ regionis loca omnia LVCE complebat: sit
autem conuinceret, illic tenebra succedebant. Ac naturâ qui-
dem IGNEVM illum esse, ubi ipsâ verbi ἡδύτης, id est IL-
LVSTRABAT, Epeis manifestè declarauit: lucis enim τὸ ἡδυ-
γῶσαι, hoc est ILLVSTRARE, proprium est. Hinc in
gemmâ videas radios suos. Agathodæmoni Solem quo-
dammodò communicantem: est enim accipiter illi sa-
cer, & eius symbolum, ut iam ostendimus. Apud Plu- *Lib. de*
tarchum: Incolæ Thebaidos nullum censent deum mortalem, *Iside, &*
sed quem ipsi deum CNEPH appellant, qui nec habeat origi- *Osiride.*
nem, nec sit mortalis. Quo loco Κνὸφ ἀγδῶντο legendum
monet Gerardus Ioannes Vossius, non, ut perperam in *Lib. 1. de*
Aldinâ, Stephanicâ, & postremâ Parisinâ Κνῶφαιδῶντο. *Idololatr.*
Eius aliud simulacrum docet Porphyrius ex ore ouum *cap. 2.*
effudisse, ut mundi esse opificem significaretur, siue *Apud*
ἐπιμυρῶν. Atque eiusmodi fortasse fuerit Michriacum si- *Eusebium*
mula- *lib. 3. de*
I. 3. mula- *Prepar.*
cap. 12.

Epist. ad Latam. mulacrum, quod NIPHVM appellat Hieronymus, vbi de Graccho: *Nobilitatem Patriciam sonans genere, cum Præfecturam gereret Urbanam, nonne SPECVM MITHRÆ, & omnia PORTENTOSA SIMVLACRA, quibus Corax, NIPHVS, Leo, Perses, Bromius Pater, imitantur, subuertit, fregit, exussit?* Non attigit germanam huius loci emendationem vir eruditus Marianus Victorius; qui vbi cum adeò deprauatum vidit, vt ad genuinum sensum reduci vix posset, porrò legendum monet NISVS. Ego verisimilius, meâ quidem sententiâ, & propius, ac religiosius accedens ad scripturam, quæ in omnibus exemplaribus reperitur, reponendum duco CNEPHVS, qui apertè ex eo NIPHO sese infinuat; vti & ΑΔΕΡΓΑΤΙΣ ex appositâ subinde Gemmis Abraxeis inscriptione ΟΔΑΡΓΑΖΑΣ, quam Macarius Neptuno adscribit. Adergatis, Hebræis נְרַר, est PRÆPOTENS PISCIS; in quem scilicet

Manilius l. 4. Astron.

— sese CYTHEREA nouauit,

Cum Babyloniacas submersa profugit in undas.

Hieronymus l. 2. aduers. Iovinian.

Hanc Cicero Venerem Syriam appellat, Plutarchus & Apuleius deam Syram; eandemque à Basilidianis cultam verisimile est, quorum error *de Chaldoeo, & SYRO, & Græco sermone proceßerit.*

CAPVT III.

TABVLA V.

A-BRAXAS Κόραξ.

RODIIT iamdudum Romæ formis La-
 frerianis imago tabellæ fictilis, muro in-
 sertæ in ædibus, quæ olim dicebantur
 Octauij Zeni, prope theatrum Pompeij,
 & campum Floræ, iterumque edita cir-
 cumfertur cum Hieroglyphicorum col-
 lectaneis auctoris anonymi; utrobique sub typo agricul-
 turæ, sed malè, ut notat Macarius; nam typus Mithræ
 est taurum reluctantem iugulantis. Atque, ut cetera de-
 essent, coruus eius ceruicibus quasi imminens, eundem
 docet esse Mithram, siue Apollinem. Ælianus siquidem: *L. 1. c. 48.*
 CORVVS, inquit, SACER est APOLLINI, & famulus;
 ideoque DIVINANDI vim habet. Plinius: CORVI in auspi- *Lib. 10.*
 cijs soli videntur intellectum habere significationum suarum. *cap. 12.*
 Nam cum Mediæ hospites occisi sunt, omnes à Peloponneso
 & Atticâ regione volauerunt. Pessima eorum significatio;
 cum glutunt vocem velut strangulati. Clemens Alexan- *Lib. 1. de*
 drinus apud Eusebium, de eiusmodi coruis oracula red- *Præp.*
 dentibus: Eiusdem quoque fascinationis, veluti negotiationis *Evangel.*
 sociæ habeantur capræ ad diuinandum informata, necnon *cap. 3.*
 CORVI illi, quos ad responsa reddenda homines erudiere. Hinc
 sacra CORACINA in Hilarij diaconi Commentariis, qui *In cap. 1.*
 D. Ambrosio tribuuntur, in quem locum Gerardus Ioan- *Epist. ad*
 nes Vossius: Credo, inquit, hæc sacra fuere prope Coptum, *Romanos.*
 urbem tanti nominis, ut inde Ægypto sit appellatio. Circa *Lib. 3. de*
 eam. *Idololat.*
cap. 100.

eam quidem ciuitatem bini dumtaxat CORVI conspici-
bantur : nec enim militibus Romanis , qui smaragdi metalla
montanis ibi in locis custodiebant , visi sunt plures. Atque
ibidem APOLLINIS erat simulacrum , cui CORVI esse sa-
cri perhibentur. Verùm non video, quomodo hinc consequa-
tur , CORVOS illos potius fuisse DEOS , quàm symbolum
NVMINIS. Potuère enim sacra etiam νοεῖναι siue CORVI-
NA à symbolo nuncupari. Hæc ille, quibus faciliè subscribe-
rem , nisi obstaret D. Hieronymi auctoritas , CORVVM
inter SIMVLACRA PORTENTOSA recensentis , quæ ea-
dem Prudentius appellat SIMVLACRA DEVM. Et CO-
RACICA SACRA fuisse partem MITHRIACORVM , vt
Leontica , Persica , Heliaca , à Corace , Perse , Helio ,
docent priscae inscriptiones; in quibus etiam, eodem pla-
nè habitu, quo in tabellâ Zenianâ, Mithras fusâ chlamy-
de succinctus , veste breuiori braccatus, & manicatus,
curuâ tiarâ , respiciens CORVVM inscribitur : Ἡ Νίος Μίθρας
ἀνίκητος SOLI MITHRÆ INVICTO. Vnde Ausonius de
CORVO :

Apud
Gruterū
fol. M.

LXXXVII.

Apud
Bulæger.
lib. 1. de
Magiâ
cap. 4.

Edyll. 11.

*Vincunt aëripedes ter terno Nestore Cerui,
Tres quoque atates superat PHOEBEIVS OSCEN.*

Lib. 3.
Ode 27.

Inde Horatianum votum Apollini , qui Sol est exorians:
OSCINEM CORVVM præce suscitabo
SOLIS ab ortu.

GEMMA
22.

GEMMA
19. 20. &
23.

Idipsum Coraci Basilidiano appositum aliquando Sydus
indicat , & lauri ramus etiam dicatus Apollini. Quas ni-
mirum nugas , & Gentilium superstitiones etiam in sym-
bolis vsurpabant mali discipuli , à malo præceptore pro-
fecti Basilidiani , mali CORVI , mala OVA.

CAP. V. T. IV.

TAB. VI.

ABRAXAS *Phaëthon*, *Phanes*, *Priapus*,
Protopogenus, *Sidus Veneris*.

PRIAPVM φυσικῶς pro SOLE habitum multis adstruit argumentis Gerardus Ioannes Vossius. Primum ex Orpheo siue *Lib. 2. de Idololat. cap. 7.* Onomacriti Hymnis, vel inijs potius: ubi Πρωτόγονον celebrat, & eum vocat: Μίγαν αἰθερίπλαγκτον, *Magnum in aethere errantem*: item: Παμφαῖς ἔρ[☉], *Vbique lucentem ramum*; ac mox de eodem subiungit:

————— ^{ἐν} κόσμῳ
 Λαμπεδὲν ἄγαν φαῖ[☉] ἀγνὸν, ἀφ' ἧς Φάνηται κελύκησιν,
 Ἡ δὲ Πρίηπος ἄπαντα.

————— *per mundum*

EMICANTEM *ducens* LUCEM, à quā te PHANETA voco,
 Atque PRIAPVM REGEM.

Postea dicitur, *semina habens diuersa*, siue πολύσπορος. Et quid manifestius ex istis, inquit Vossius, quā PRIAPVM esse LUCEM SOLIS primigeniam: quae ἡ Φάνη, quia nihil SOLE φανδν, siue LUCIDVM magis. Et sanè idem Φάνητα esse ac SOLEM etiam apud Macrobiū legas, ubi ἡ Φαναῖον pro- *L. 1. Sa.* pterea ait vocatum. Apud Suidam Φάιδων est ἡ ἡ[☉], & inual. Φάνη introducitur *Præfēs generatricis facultatis*.

Describit Macarius hunc deum Basilidianorum, visumque à se repræsentari ait, qualem captiuum adducimus ex impuro atque abominando dæmonum grege:

K

Existimo,

GEMMA

24. & 25.

GEMMA

26.

Parte al-

terâ tom.

2. Oedipi

Ægy-

ptiac.

class. II.

cap. 6.

GEMMA

27.

L. 2. c. 8.

Existimo, inquit, ad ABRAXAM pertinere monstrum quoddam mirificum, quod humanâ speciei nudum habet alas quaternas, gestans centrum dextrâ. Caput humanum quidem, sed horrificum. sub pedibus est vox idæ. Quare & eodem pertinebit simile monstrum binis tantum alis, pudendâ parte affectâ, cuius sub pedibus finguntur sub spatio quodam breui animalcula varia. Cuius monstro nomen libens dederò Phaëthontis seu Protogeni, eius præsertim, in quem Orpheus hymnum conscripsit. Alæ forè referendæ ad anni tempora, quæ præteruolant, & primariâ diuisione duo sunt, Æstas & Hiems; secundariâ quatuor, Ver, Æstas, Autumnus, Hiems. Pudendum appositum ad notandam generationem. Nam Deus & Sol, teste Philosopho, omnia generant; & animalcula illa sunt apposita, ad res à Sole productas indicandum. Ex litteris inuersis & sparsis hinc inde in huius tabulæ Gemmâ pænultimâ, colligit Kircherus: MNHCTHA, quod idem ac RECORDARE, significat; ac si gestantes amuletum peterent à Numine, uti memor esset eorum quæ postularent.

In ultimâ Gemmâ, Phæneti portentosâ specie exhibito, & ceteris animalculis suum ambiens numen, appositum etiam Sidus Veneris, alterno meatu vagum, ipsisque cognominibus æmulum Solis ac Lunæ, de quo Plinius: Magnitudine extra cuncta alia sidera est: claritatis quidem tantæ, ut unus huius STELLÆ radijs Umbra reddantur. Itaque & in magno nominum ambitu est. Alij enim Iunonis, alij Isis, alij Matris deum appellauere. Huius naturâ CUNCTA GENERANTUR in terris: namque in alterutro exortu, GENITALI RORE conspergens, non terra modò conceptus implet, verum ANIMANTIUM quoque OMNIUM stimulat.

De hæresi Basilidianorum circa Angelos, præter Tertullianum à Macario laudatum, Irenæus: Nomina quoque qua-

quedam affingunt SVIS IMAGINIBVS quasi ANGELORVM. Hos quidem esse in primo calo, hos autem in secundo, & deinceps nituntur CCC.LXV. clementis calorum, & nomina, & principia, & ANGELOS, & Virtutes exponere. Satur- *Haresi*
nilus Basilidis condiscipulus aiebat, apud Epiphanium: 23.
 ANGELOS à superiori Virtute descivisse: ex quibus SEPTEM
 mundum, & quæ in mundo sunt comprehensa, condiderint,
 eiusque mundi suum quomque ANGELVM partem divisione
 sortitum. Hinc in ipsis Angelorum nominibus, & c. in scri- *GEMMA*
 ptione, quam dedi supra ex auersâ partē Abraxæ Hierat- *15. & 24.*
 cephalī, video observari posse numerum septenarium, quo
 Basilidiani intellexere summum Deum continentem An-
 gelos septem, cælorum septem Præsides, à quibus pro-
 dierint alij trecenti sexaginta quinque iuxta anni dies.
 Magi præterea Ἀγγέλους ὁμοειδῶν ὁμοδομοόρους vocabant, Ange-
 los avium auiiformes; nec inter mactandum aves Ange-
 lorum nomina pronuntiabant, ne latentem si fortè dæ-
 monem violarent. In libro Botri Persarum regis apud
 Bulengerum: *Vulturem occidi cum acuto calamo; qui occidit Lib. 2. de*
eum, erit solus, nec ab ullo videbitur, & ut dicat TRIVM Magiâ
 ANGELORVM nomina. *cap. 60.*

Hisce porro Angelicis nominibus, ac barbaris subinde,
 nec vſitatis, mira se patrare posse existimabant. Apud
 Arnobium: *Occursurus forsitan rursus est cum alijs multis Lib. 1.*
calumniosis illis, & puerilibus vocibus: magus fuit, clande- adversus
stinis artibus omnia illa perfecit: Egyptiorum ex adytis AN- Gentes,
 GELORVM POTENTIVM NOMINA, & remotas furatus
 est disciplinas. Postmodum in Concilio Romano à Za-
 chariâ Pontifice sancitum fuit, ne præter MICHAELIS, *Anno*
 GABRIELIS, & RAPHAELIS, Angelorum alia vlla NO- *Christi*
 MINA recitarentur. Quod Carolus Magnus firmavit in *745.*

- Cap. 16. Capitularibus Aquisgranensibus: *Præcipitur, inquit, ut ignota Angelorum nomina nec fingantur, nec nominentur, ni illorum, quos habemus in auctoritate: hi sunt MICHAEL, GABRIEL, RAPHAEL. Deque hisce Angelorum nominibus ignotis, eorumque inuocationibus ad Magicas incantationes, & superstitiosos usus,*
- L. 2. c. 58. *intelligenda sunt verba Irenæi: Nec inuocationibus ANGELICIS faciat aliquid, nec incantationibus, nec aliquâ prauâ curiositate. Itemque Augustini: An eundem mihi fuit ad ANGELOS? quâ prece? quibus Sacramentis? multi conantes ad terredire, neque per seipsos valentes, sicut audio, tentauerunt hac, & inciderunt in desiderium. CVRIOSARVM VISIONVM. Nam si malos genios inuocant Magi, ac interdum bonorum nomina suis maleficiis immiscent, imò & Deum Abraham, Isaac, & Iacob, ut est apud Origenem; tantò vtilius veri Christiani bonorum Angelorum opem implorant aduersus corruptam sponte dæmonum gentem, & à Deo damnatam cum principe satanâ.*
- L. 3. contra Iulianum. Cap. 42.

CAPUT V.

TABULA VII. VIII.

ABRAXAS Λεοντόμορφος, Λεοντέφαλος.

GRYPHYM ab Indis SOLI dedicari auctor est Philostratus, fictitium quidem animal, sed Romanis in Hieroglyphicis satis frequens, & variè depictum, plerumque tamen ex AQUILA & LEONE compositum. Tanta est utrique cum

*Pighius
lib. de ani-
partib.*

*Plinius
l. 10. c. 3.*

SOLE consensus, adeo ignita natura, ut huius pennæ ceterarum avium plumis commixtæ, eas calore suo consumant; ex illius verò ossibus inter se collisis, ignem excitari scribat Ælianus. Hinc ABRAXAS MITHRAS non Aquilino tantum capite, sed & Λεοντόμορφος, Λεοντέφαλος.

Minutius Felix: LEONVM & canum vultu DEOS dicatis: Tertulliano, BIFORMIA NUMINA, canino & LEONINO capite commista: Arnobio, TORVISSIMA facie DEOS. de quibus Porphyrius: Videas apud ipsos IMAGINES quasdam, ceruice tenus humanâ specie, vultu autem modo volucrem, modo LEONEM, aut aliud quoduis animal referentes: aliasque rursum capite quidem hominum similes, reliquis verò partibus corporis, modo inferioribus, modo superioribus, aliarum animantium formam ostendentes. Quibus illi significatum volunt & deorum ipsorum voluntate consilioque fieri, ut illa inter se mutuò degant, nec sine eorundem numine euenire, ut fera immanesque belluæ non cicurentur modo; sed nobiscum etiam aliquâ vitæ societate coniungantur: Itaque ab ijs LEO tamquam DEVS colitur; Ægyptique pars aliqua (Præfecturam ipsi vocant) eius cognomento LEONTOPOLITES, alia

*In Osta-
nio.*

*Apologe-
tic. c. 16.*

*Lib. 6.
aduersus
Gentes.*

*Apud
Euseb. l. 3.
de Pre-
par. c. 4.*

L. 1. Hieroglyph. cap. 17. Busfrites à boue, alia Cynopolites à cane nancupatur. Horapollon de Leone: Caput magnum habet hoc animal, & pupillae quidem IGNITAS, faciem verò rotundam, & circumquaque RADIORVM more sparsos pilos ad SOLIS similitudinem. Vnde & sub solio HORI, hoc est SOLIS, LEONES supponunt, huius animantis cum DEO, utpote SOLE, similitudinem maximam monstrantes.

Macrob. lib. 1. Saturnalia. Adhæc, Ægyptij animal in ZODIACO consecrauere, eâ cali parte, quâ maximè annuo cursu SOL valido efferuet calore; LEONISQUE inibi signum, DOMICILIUM SOLIS appellant, quia id animal videtur ex naturâ SOLIS substantiam deducere: primumque impetu & calore præstat animal, uti præstat SOL sidera: validusque est LEO pectore, & priore corporis parte, ac degenerat posterioribus membris. Æquè SOLIS vis primâ parte ad meridiem increscit, vel primâ parte anni, à vere in æstatem: mox elanguescens deducitur vel ad Occasum, qui diei, vel ad hiemem, quæ anni pars videtur inferior. Idemque oculis patentibus atque igneis cernitur semper, ut SOL patenti igneoque oculo terram conspectu perpetuo atque infatigabili cernit.

GEMMA 29. Ceterum quod in auerso Gemmæ 29. habeatur ABRAHEAS ἀβραήμης, ad plantas pedum vsque portentosis nominibus inscriptus; inde quoque, inquit Baronius, evidentius deducitur argumentum, eandem esse id genus imaginem, quas solerent iidem Basilidis sectatores effingere. Nam Epiphanius hæc de eodem Basilide & numero, ex eius sententiâ, nominis ABRASAX, ait: Deinde hinc, inquit, & homo habet trecenta sexaginta quinque membra, & unicuique Virtutum attribuitur unum membrum. Hæc cum Basilides diceret; eadem ratione factum apparet, ut in eiusdem imaginis diuersis corporis membris diuersa nomina earundem Virtutum

tune

tum habeantur inscripta; illa nimirum, quibus opus habere videretur, qui gestabat imaginem: cum alioqui impossibile esset in tam arcto spatio omnia trecenta illa & sexaginta quinque nomina exarari. Cetera verò, ut quod alterâ manu clypeum, bidentem alterâ tenere videatur imago, quodque virga super caput extet apposita, remanent prorsus obscura, quod non omnia secreta Basilidis Catholicis innotuerint.

Gemmam, in quâ homo capite leonino gestans situlam, retulit Macarius ad ABRAXAM Isiacum, in cuius sacris situla gestabatur. Extat non multum abfimilis imago apud V. C. Albertum Rubenium, in lapide magnetice, eamque Mercurio adscribendam monere videtur ipsa dictio ΘΥΘ, quæ prima est inscriptionis auersæ. Cicerone agens de Naturâ Deorum, & multiplici Mercurio: Quintus, quem colunt Phœneatæ, qui & Argum dicitur interemisse, ob eamque causam Ægypto præfuisse, atque Ægyptijs leges & litteras tradidisse. Hunc Ægyptij THOYTH appellant, eodemque nomine anni primus mensis apud eos vocatur. Sanchuniatho, vetustissimus Auctor, Iliacis temporibus vel antiquior, vel æqualis, cuiusque opera Philo, non Hebræus ille, sed Byblius, ex Phœnicum idiomate Græcam in linguam transtulit, cum operans in rerum plurimarum studio posuisset, cumque Gentium omnium historiam iam usque à primâ uniuersi molitione nosse vehementer optaret, præcipuam quamdam in peruestigandis TAAVTI rebus diligentiam adhibuit; quod satis intelligeret, omnium, qui lucem hanc aspexerant, eum litteras principem inuenisse, ac scribendorum Commentariorum auctorem fuisse: ab illo autem auspicatus est, quem ab Ægyptijs Θύθ, ab Alexandrinis THOTH nominatum, Græci Βύβλις, hoc est MERCVRIVM, reddidere.

GEMMA

33

Lib. 3.

Apud
Eusebium
L. 1. de
Præpar.
cap. 6.

Ger.

Lib. 1. de
Germaniâ anti-
quâ c. 9.

Germanos Theutones ab hoc nomine THOYTH, siue THEVTH, vniuersam appellationem deriuatiuam accepisse, multis probat Philippus Cluuerius, ostenditque eundem fuisse DEVM Germanorum TVISTONEM, Hispanorum & Gallorum TEVTATEM, cuius originatione discussâ porrò infert: *Communem omnium primum fuisse vniuersarum Gentium deum, quòd eius nomen non modò ad Ægyptios, & longissimè ab his diffitos Celtas, sed ad Græcos quoque atque Latinos peruenerit. Nam Græci idem vocabulum suâ linguâ dixere ΘΕΟΣ, leu litterarum ΤΘ in ΟΣ mutatione; quod illi maximè norunt, quibus vera ac germana littera Θ vis satis cognita: unde etiam primum Θ Doræ ac Lacones mutarunt in Σ, pro ΘΕΟΣ dicentes ΣΕΟΣ. Sed ijdem Græci idem vocabulum ΘΕΥΘ, alijs Dialectis dixere ΖΕΥΣ, & ΔΕΥΣ. Vnde Latini etiam habuere suum vocabulum DEVS. Communis igitur hic, atque omnium primus cùm fuerit vniuersorum mortalium Deus; nullus certè alius fuit, quàm quem sacrata nobis Mosis ostendunt monimenta, cali terræque, & omnium conditarum in ijs rerum Conditorem: quem sub tribus personis PATRIS, FILII ac SPIRITVS SANCTI, vnum verum æternumque Deum agnoscimus, ac veneramur. Hæc ille. Nos eiusdem magni Dei summæ atque vnicae maiestati nugas Basilidianas non componimus, sed ex instituto, vt victimas mactare pergitur. Ac ne longiùs abeamus, ABRAXAS Ἀβραξας & inscribitur in postico: ΓΙΓΑΝΤΟΦΚΤΑ, id est GIGANTVM FRACTOR. Si verum ex mendacijs quærimus, contrario planè sensu doctrinæ Basilidianæ, quâ homines isti (vt Astrologorum hodieque benè multi) confingebant sibi in naturæ, ac ipsius diuinitatis contemptum, artes falsas, spurias atque adulterinas, quarum ope & adminiculo confide-*

Sixtus ab
Hem-
minga
Præfat.
ad Astro-
logiam
refutata.

confidebant, ac iactabant se cognita habere arcana non solum inferioris & elementaris huius mundi, atque ipsos etiam inferos sollicitare; sed &, gigantum exemplo, cælum ipsum conscendere, cælestiumque omnium consiliorum, & diuinorum conscios & participes fieri.

Libet obiter vanitatem magicam hîc quoque coarguere, quoniam & eiusmodi leonum imagines, gemmæ insculptas, annuloque inclusas, mederi calculosis prodiderunt. Codex ms. de Sculpturis & Virtutibus lapidum, in quo referuntur figilla Cehel, è bibliothecâ Serenissimæ Lib. 3.

CHRISTINÆ Reginae: *Si lapis inuentus fuerit habens in sculpturam LEONEM, & super eum LVNAM & STELLAS; fiat ANNVLVS non aeneus, opifice non loquente, dum predictus lapis recluditur in ipso. Qui enim hunc ANNVLVM gestauerit, PETRAM in renibus vel vesicâ non habebit, & nec dolorem lateris vel renis nullatenus sentiet.* Hoc ne credamus, ipsa promissi vanitas facit, vetat religio ne experiamur; quamquam alioqui proprio experimento iam satis edocti asperrimos cruciatus esse calculorum.

CAPUT VI.

TABULA IX. X.

ABRAXAS Harpocrates.

GEMMA
351um
sequētib.

Lib. 4. de
Abstīnē.
L. 13. c.
17. & 18.

ASILIDIANOS sua omnia ad SOLEM retulisse, & Loti flos ostendit, in eorum portentosis amuletis satis frequens, cum Harpocrate insidente; leone etiam aliquando, & lacerto, SOLIS symbolis, quem Porphyrius tradit, à quibusdam LACERTVM, ab aliis LEONEM appellari. Plinius expensâ naturâ loti arboris: *Est eodem, inquit, nomine & herba, & in Ægypto caulis in palustrium genere. Recedentibus enim aquis Nili riguis, provenit similis faba, caule folijsque densâ congerie stipatis, brevioribus tantum gracilioribusque, cui fructus in capite papaveri similis incisuris, omniq̃ue alio modo, intus grana seu milium. Incola capita in acervis putrefaciunt: mox separant lauando, & siccata tundunt, eoq̃ue pane utuntur. Mirum est, quod præter hæc traditur: SOLE occidente PAPAVERA ea comprimi, & integri folijs. Ad ortum autem aperiri, donec maturescant, flosq̃ue qui est candidus decidat. Tum de scapo ipso & radice loti: Hoc amplius in Euphrate tradunt, & scapum ipsum, & florem vesperâ mergi usque in medias noctes, totumq̃ue abire in altum, ut ne demissâ quidem manu possit inueniri. Verti deinde, paulatimq̃ue subrigi, & ad exortum SOLIS emergere extra aquam, ac florem patefacere, atque etiamnum exurgere, ut planè ab aquâ absit altè.*

Lib. 4.

Theophrastus: Qui Lotus vocatur, in planis parte maximâ

ma provenit, cum rura inundantur: huic natura caulis similis fabæ, & fructus eodem modo, verum minores gracilioresque. Nasceitur fructus in capite, flos candidus, lilijs foliorum angustia proximus; fructus multi, ac promiscue densi exeunt. SOLE occidente se comprimunt, caputque integunt mirâ industriâ, ad ortum aperiuntur, & super aquam assurgunt; idque facit dum caput perficiatur, floresque defluant. Miretur hoc, qui non observauerit quotidiano experimento, herbam Heliotropium abeuntem SOLEM intueri semper, omnibusque horis cum eo verti, vel nubilo obumbrante.

*Plinius
l. 2. c. 41.*

Digito labiis impresso insidet loto Harpocrates, de quo Plutarchus, Varro, & alij apud Angelum Politianum in Miscellaneis, quorum hîc ego sortem faciam ex vsurâ: *Non imperfectum esse DEVM, inquit Plutarchus, aut INFANTEM, aut denique LEGVMEN aliquod existimandum, sed rudis imperfectique sermonis minimeque articulati Præsidem quemdam potius, ac moderatorem. Ex quo etiam DIGITO LABRA COMPRIMIT, argumentum TACITURNITATIS & SILENTII. Idem in Pythiæ oraculis, vidit Ægyptios principium ortus SOLIS exprimere PICTO PVERULO, qui LOTO INSIDERET. Marcus autem Varro, libro de Linguâ Latinâ, ita scribit: Cælum & terra, hi dei iidem, qui Ægyptij Serapis & Isis, et si HARPOCRATES DIGITO significat ut TACEAS. De hoc etiam intelligendus Ovidius:*

*Lib. 9.
Metam.*

Sanctæque Bubastis, varijsque coloribus Apis,

Quique premit vocem, DIGITOQUE SILENTIA suadet.

Hunc igitur silentij deum ex Ægyptiis in sua sacra transfudit Basilides, & Pythagoricum silentium inducens, suos, ut est in communi proverbio, Harpocrates esse voluit, dum portentosas fingit fabulas, & arcanarum ineffabi-

Niceph. liumque rerum scientiam, latentem earum sensum, &
 l. 4. Hist. inuentionem in infinitum extendit; istaque silentio inuol-
 Eccle- uenda docet apud Irenæum; nec multos scire posse hæc,
 siast. c. 2. sed vnum à mille, & duo à myriadibus, sancta silentio
 L. 1. c. 23 magno, solâ taciturnitate cælestia. Sic & Priscillianistæ
 Tertul- (qui ex Marcionis & Basilidis olim peste dogma conflu-
 lian. ad- tum sectabantur) docebant discipulos suos, ut iuramento in-
 uers. Va- terrogati & requisiti, nihil umquam reuelarent de illorum do-
 lentinian. ctrinâ: & ad illius doctrinæ occultationem dicebant esse licitum
 cap. 1. periurium. Quapropter hanc semper in ore versabant sen-
 Angu- tentiam:
 fin. l. de Hæresib.

Iura, periura, secretum prodere noli.

GEMMA Pænultimi atque vltimi amuleti Harpocratici hanc decla-
 40. rationem adfert doctissimus Kircherus: *In primâ*, inquit,
 Parte al- terâ com. facie HARPOCRATES loto insidens, flagellum sinistrâ tenet,
 2. Oedipi dextrâ silentium indicit. Ad radicem loti LEO conspicitur cur-
 Egi- rens cum hac inscriptione: ABRACÆ CICIPIM, id est ABRA-
 ptiaci, XAS OMNIA CIENS. Per LEONEM Momphæ Nilotici incre-
 classe 11. menti Præsidem intelligunt, quod aptè per stellam SIOTHIS
 cap. 6. seu CANICULÆ capiti LEONIS impositam notant; ad ortum
 enim Canicula, SOLE in LEONEM intrante, fit inundatio Nili,
 Solari numine Harpocratica flagello omnem Beboniam vim
 adustiuam repellente. Nota hic CICIPIM retrogrado ordine
 lectum MIPICIC, idem esse ac matrem Isidem, siue Lunam, quæ
 in hoc amuleto facile indigetatur, & Genius Nili & coopera-
 trix HARPOCRATIS solaris numinis. In posticâ verò parte
 amuletum hæc nomina inscripta tenet: APXEO ΙΑΩ ΜΕΡΜΕΝ-
 ΝΗ, id est, PRINCIPIVM ΙΑΩ OMNIS RECVNDITATIS.
 GEMMA Porro in alio amuleto figura est HARPOCRATIS sine vllis lit-
 41. teris; in posticâ tamen parte habetur inscriptio Egyptiaca, quæ
 idem est ac MAGNVS ΙΑΩ.

Cete-

Ceterum fallitur Salmasius, ubi ait, Basilidianos *deum* *L. b. de*
illum, quem vocarunt Sabaoth, iuuenis specie pinxisse, cacu-
mini herba cuiusdam insidentem, cum flagello in sinistra manu, *Annis*
& alterius digito ad os admoto. Patet ex dictis hunc non *Climacte-*
aliu[m] esse, quàm Abraxam HARPOCRATEM loto in- *ricis,*
fidem; neque quidquam ad rem facit inscriptio C A-
B A Ω, quæ etiam in aliis Abraxis reperitur cum imagine
Hecates, & soliti monstri capite galli. Quâ verò formâ
Gnostici esse prædicarent Sabaoth, quem IVDÆORVM
DEVM appellabant, docet Epiphanius hisce verbis: Quod *Hæresi 26*
ad SABAOTH pertinet, hunc ASINI quidam, alij PORCI fi-
gurâ constare censent. Ob idque Judæis, aiunt, suillis carnibus
interdixerat. Hunc esse cali terræque conditorem, tum eorum,
qui consequuntur, celestium orbium, Angelorumque suorum. Et
post pauca: Illud porro infelices illi ad fabulam adiunxerunt,
eisdem SABAOTH capillos esse muliebres. Quod scilicet vocem
illam SABAOTH Principis alicuius esse nomen arbitrentur,
neque illud intelligant, Ubicumque ita dicitur: Hæc dicit Do-
minus Deus SABAOTH, non cuiuspiam id esse proprium no-
men, sed prædicando potius Numini velut quoddam laudatio-
nis vocabulum adhiberi. Quippe Dominus SABAOTH, idem
Hebraicè quod EXERCITIVM significat. Sed isti furore at-
que amentia perciti, ad Domini sui iniuriam eum, qui nusquam
est, inquirunt, & eum, qui est respiciat, vel semetipsos potius
perdiderunt.

Eiusdem originis est apud Gentes *מַלְאֲכֵי יְהוָה* Ichouah
 Sabaoth, seu SABAZII IOVIS nomenclatura; cui qui ini-
 tiabantur, anguem, in quem mutatus Iuppiter, seu dra- *Apud*
 conem per sinum ducebant. Clemens Alexandrinus: *Ensebiū*
 SEBASIORVM utique *lib. 2. de*
myteriorum symbolum est Deus si- *Præpar.*
num peruadeus. Arnobius: Ipsa namque sacra, & ritus ini- *cap. 3.*
tiatio- *Lib. 5.*

Lib. de
Errorib.
profana
relig.

tiationis ipsius, quibus SABADIIS nomen est, testimonio esse poterunt veritati, in quibus aureus coluber in sinum demittitur consecratis. Firmicus denique: SEBASIUM colentes IOVEM, anguem, cum inicianur, per sinum ducunt.

CAPUT VII.

TABULA XI.

ABRAXAS Bromius Pater, Calix Marcossiorum,
Horus, Isis.

GEMMA
42.

L. 1. Sa-
turnal.

PRIMA huius tabulae Gemma Bacchum repraesentari nullus dubito: in ea siquidem vir coronâ radiatâ caput redimitus, demissâ veste, sinistram cum indice protendit ad litteram x, dextrâ calicem attollit, subiectâ etiam notâ Θ, quæ condemnationem, ut x absolutionem signat. Ac primùm quidem radiis coronatur, quod Liber Pater, atque Apollo, vnus idemque sit. Vnde Macrobius: *Quæ de APOLLINE diximus, possunt etiam de LIBERO dicta existimari. Nam Aristoteles, qui Theologumina scripsit, APOLLINEM & LIBERVM PATREM, vnum eundemque DEVM esse, cum multis alijs argumentis asseuerat, tum etiam apud Ligyreos ait in Thraciâ esse adytum LIBERO consecratum, ex quo red- duntur oracula. Sed in hoc adyto vaticinari plurimo mero sumpto, uti apud Clarium, aquâ potâ, effantur oracula. Apud Lacedæmonios etiam in sacris, quæ APOLLINI celebrant, Hyacinthia vocantes, hederâ coronantur BACCHICO RITV. Item Bæotij Parnasum montem APOLLINI consecratum esse memorantes, simul tamen in eodem & ORACVLVM*
DEL-

DELPHICVM, & SPELVNCAS BACCHICAS *uni Deo consecratas colunt. Vnde &* APOLLINI & LIBERO PATRI *in eodem monte res divina celebratur.* Pergit deinde, & multis argumentis docet, etiam liquidioribus, SOLEM & LIBERVM PATREM eiusdem numinis habendum.

Indicem porrigit Bacchus versus notam absolutio-
nis X; quia, vt Seruius satis ridiculè, LIBERI PATRIS *In I. Georgic.*
sacra ad PURGATIONEM ANIMÆ pertinebant: & sic ho-
mines eius mysterijs PURGABANTVR, sicut vannis fru-
menta purgantur. Vnde LIBER, ab eo quòd LIBERET, dictus.

Primo aspectu referebam & alteram Gemmam cum *GEMMA*
auersâ inscriptione ΙΑΩ, ad eiusdem Bacchi cantharum, 43.
qui etiam in Bœotiorum nummis argenteis visitur. Nam,
vt Cornelius Labeo apud Macrobius: LIBER PATER *L. I. Sa-*
& SOL *Ιαω significatur.* Et Epiphanius de Gnosticis: *turnal.*
Se, *Hæres. 26.*
inquit, *unguento perfundunt, & lauant, & CONVIVIA*
celebrant, & EBRIETATI indulgent. Sed superpositi can-
tharo radij in modum fulminis, additaque hinc inde cor-
nua copiae me admonuerunt calicis Marcosiorum, &
eius gratiae scilicet, & rerum omnium abundantiae; quam
ab illo spondebant, dum magicâ vanitate, etiam de-
mensâ sacrâ, suas ederent præstigias, & accumbentibus
illuderent; vt apud Plinium Anaxilaus, qui *sulphur can-* *Lib. 35.*
dens in calice nouo, prunâque subditâ, circumferens, exarde- *cap. 15.*
scens repercussu pallorem dirum velut defunctorum offun-
debat conuiuia. Irenæus & Epiphanius de Marco hæretico, *Irenæus*
à quo Marcosiorum secta pullulauit: *lib. 1. c. 8.*
Anaxilai somnia cum *idemque*
eorum, quos Magos vocant, versutiâ coniungens, atque ipse *apud*
præstigijs & artibus illudens, spectatores omnes ac fautores *Epiphan.*
suos in stuporem admirationemque conuertit: quod ipsum ad *Hæres. 34.*
hodiernam usque diem sectatores illius faciunt. ΠΟΤΛΑ
VINO.

VINO TEMPERATA, gratiarum actionem simulans, & solemnem precationis formulam longiorem adhibens, purpurea rubraque ut appareant, efficit; aded ut supernam illam celestemque gratiam, ad eius inuocationem, suum in illa vasa sanguinem instillare putes, atque adstantium nemo sit, qui non liquorem hunc gustare vehementer appetat, quò eius animum diuina illa, quam Magus implorat, gratia uberrimè perfundat. Præterea mulieribus temperata illa VASA porrigens, coram se benedicere iubet. Tum aliud POCVLVM eo, cui benedictionem mulier impertijt, longè capacius proferens, & in id è minore illo transfundens, ita præfatur: Illa quæ est ante omnia inexcogitabilis & inenarrabilis gratia adimpleat tuum intus hominem, multiplicet in te agnitionem suam, inseminans granum sinapis in bonam terram. His dictis statim infelicem illam in furorem vertit, & præstigiarum se artificem comprobat. Repentè enim MAIUS illud POCVLVM, in quod MINUS defusum est, sic repletur, ut sese liquor superfundat. Hæc & ijs similia pleraque faciens, compluribus illudit, & secum abduxit. Clemens Alexandrinus hanc perstringens hæreticorum licentiam promiscuam quidlibet in annulos insculpendi, monet à veris Christianis non rectè geri eiusmodi pocula Gemmis impressa: Neque enim, inquit, Idolorum sunt imprimendæ facies, quibus vel solis attendere prohibitum est. Sed nec ensis vel arcus ijs qui pacem persequuntur, nec POCVLA ijs, qui moderati sunt ac temperantes.

Lib. 3.
Pedag.
cap. 11.

GEMMA
44.

In Expositione
Mense
Isiacæ.
L. 10. de
Histor.
animal.
c. 17. &
l. 16. c. 5.

HORVM etiam Basilidianum hîc damus cum barbarâ inscriptione ΙΑΩ CΑΒΡΑΩ. Repræsentatur cum vpupâ, quòd summè pius, inquit Pignorius, Osiridem parentem à Typhone interemptum cultus fuerit. Vpupas enim apud Ægyptios censerî scribit Ælianus, quòd in parentes piæ sint. Idemque alibi tradit, vpupam Indorum Regi in deliciis esse,

esse, & recitat fabellam Brachmanibus familiarem, quæ pietatem in parentes commendat.

Vittis obuoluitur Horus, ut in cunis infans; quo statu deorum simulacra apud Ægyptios fingi scribit Heliodorus; quo habitu Isidis sacerdotes vsos fuisse testatur Apuleius ubi ait: *Antistites sacrorum procures illi, qui candido linteamine cinctum pectorale ad vsque vestigia strictim iniecti.* Lib. 3.
Lib. 11.
Metamorph.

Idem Horus, SOL etiam est cum aliis plerisque omnibus diis Basilidianis: nam apud Ægyptios, inquit Macrobius, APOLLO, qui est SOL, HORVS vocatur: ex quo HORÆ viginti quatuor, quibus dies noxque conficitur, nomen acceperunt, & quatuor tempora, quibus annuus orbis impletur, HORÆ vocantur. L. 1. Saturnal.

Vltima huius Tabulæ Gemma, pretiosissimum Sere-
nissimi Archiducis LEOPOLDI GVILIELMI cimelium, Isidis Apotheosin refert, & triumphum de repudiato Typhone. Iulius Firmicus: *In sacris suis addunt tragica & funesta calamitatis metuenda certamina. Incestum cum sorore adulteriumque aiunt commissum, & hoc facinus seueris mariti animaduersionibus vindicatum.* GEMMA
45.
L. de Errore profanar. relig. ISIS soror est, OSIRIS frater, TYPHON maritus. Is cum comperisset ISIDEM uxorem incestis fratris cupiditatibus esse corruptam, occidit OSIRIN, artuatimque lacerauit, & per omnes fluminis ripas miseri corporis palpitantia membra proiecit. Isis repudiato TYPHONE, ut & fratrem sepeliret & coniugem, adhibuit sibi Nephtem sororem sociam, & ANUBIM venatorem, cui idem CANINVM CAPVT impositum est, quia lacerati corporis partes artificio CANIS VESTIGANTIS inuenit. Eundem Osiridem Lactantius & Minutius Felix, Isidis filium (ut infra in Abraxâ Anubide) Eusebius maritum, fratrem, & filium fuisse scribunt.

M

Vt

In I.
Georgi-
cor.

Lib. de
Iside &
Osiride.

Lib. II.
Metam.

Apuleius
ibid.

Plutar-
chus lib.
de Iside,
& Osiride

Vt ut sit, in imo Gemmæ Isis perditum Osiridem luge-
get, deque eo vestigando init consilium cum Cynoc-
phalo sistrato. A tergo eiusdem Isidis cribrum est, de
quo Seruius: *Dicitur OSIRIDIS membra à TYPHONE di-*
laniata ISIS CRIBRO superposuisse. Eam inter & Cynoc-
phalum apparent caput angui abscissum, & funiculi par-
tes compositæ in hunc modum ↗ Plutarchus de eius-
modi mysteriis ex fabulâ Osiridis, Isidis, Hori & Typho-
nis: *Narrant, inquit, subinde compluribus ad HORVM trans-*
eunibus, pellicem quoque TYPHONIS, nomine Thucridem,
ad eum se contulisse, & ANGVEM, qui eum persequabatur,
ab HORI hominibus fuisse occisum, ideoque adhuc FVNICV-
LVM in medium proijci, & conscindi.

In medio Gemmæ epulæ sunt in pompâ Isidis celebra-
ri solitæ, quas Apuleius vocat *Religionis ample SVAVES*
EPVLAS, & FACETA CONVIVIA.

A dextris accumbentium cista est, non illa *secretorum*
capax, & penitus celans operta magnificæ religionis; sed in
quam Osiris inclusus Typhonis insidiis, & abiectus in
flumen. Narrant siquidem *metitum furtim TYPHONEM*
corpus OSIRIDIS, ad magnitudinem eius ARCAM apparasse
elegantem ex ætæque ornatam, eamque in CONVIVIVM intu-
lisse. Quam ubi conuiue cum voluptate atque admiratione
spectassent, per iocum promississe TYPHONEM, se dono ARCAM
huic daturum, qui inclusus quantitatem eius exæquaret. Cùm
omnes periculum fecissent, neque cuiquam quadraret, OSIRIM
in eam ingressum decubuisse. Ibi eos, qui intererant, accurrisse,
& operculum ARCÆ iniiecisse, & quâ clavis externè, quâ
liquido plumbo immisso cùm obfirmassent, ad Nilum detulisse,
ac in mare demississe per Taxiticum ostium, ubi gustatus à LE-
PIDOTO, siue SQVAMEO, PHAGRO, & OXVRYNCHO
pisci-

piscibus, quos præ alijs execrantur Ægyptij. Vnde piscis visitur à sinistris eorundem accumbentium, atque etiam leo, reiectus ab Horo in inquisitione Osiridis: Ferunt, inquit Plutarchus, OSIRIDEM HORO ab inferis præstò *Ibid.* adfuisse, eumque ad prælium instituisse, atque exercuisse; per-cunctatum etiam fuisse, quid pulcherrimum putaret. Cumque respondisset HORVS: Vlisci patrem & matrem iniuriã affectos; ulterius quævisse, quodnam animal ad pugnam eunti censeret utilius. Cùm EQVVM respondisset HORVS, miratum fuisse, & in dubium vocasse, quòd non LEONEM potius quàm EQVVM dixisset: respondisse HORVM, esse LEONEM utilem indigenti auxilio, EQVVM autem facere ad instandum hosti, eumque interficiendum. His auditis delectatum OSIRIM fuisse, ut qui satis instructum ad pugnam HORVM sentiret. Meminit & Apuleius Cymbij ansati, ubi de Pompâ Isidis, *Lib. II. Metam.* & vasculi in modum papillæ rotundati, de quo lacte libabant; quæ duo etiam in Gemmâ videre est.

Sub mensâ aspis, tripus, & gallus. Ac de ASPIDE quidem idem Apuleius: Insurgebat ASPIS, caput extollens arduum, cervicibus latè tumescentibus. Per tripodem verò Suidas significari ait triplicem temporis præteriti, præsen- *In Tripus.* tis & futuri differentiam. Pulcherrimo symbolo ipsius Isidis, quam Apuleius vocat Matrem siderum, Parentem temporum, Saculorum progeniem initialem. Gallum denique huic emblemati symbolico adhibitum fuisse reor, quòd hilares hæc cæremonias & festiua spectacula auspiciarentur ab ortu Solis, cui gallinaceus sacer. Iterum Apuleius: Noctis atræ fugato nubilo SOL EXVRGIT aureus, & ecce discursu religioso, ac prorsus triumphali, turbula complent totas plateas.

In summo Gemmæ sedet Isis velut consecrata, expansis brachiis, pedibus calcans Typhona, iamque

Anienus. Digna POLI CONSORS, & cura LATRANTIS ANVBIS. Accurrunt hinc inde equites duo, & luctu in lætitiā mutato, signa gestantes.

Lib. 1. Postremum ad amuleti huius Isiaci vanitatem commendandam scribit Diodorus, ISIDEM plurimum inuentricem ad morbos medicamentorum, & medicinae arti admodum contulisse; eamque IMMORTALITATE quoque positam gaudere hominum cultu, inque eorum VALETUDINE præcipuè versari. Quin etiam in somnis opitulatur palam eis, quos censuerit dignos, tum ostendens suum NVMEN, tum erga GENTES CVRANDAS munificentiam. Signa horum esse dicunt non Græcas fabellas, sed OPERA CERTA: omnis enim ferme orbis HANC DEAM colit propter manifestas eius MORBORVM CVRAS. Etenim in somnis illam dicunt non rectè valentium MORBIS AVXILIA præbere; & qui eius monitis obtemperent, præter opinionem curari, etiam quorum Medici salutem desperarint. Visu quoque, aut aliâ corporis parte debiles, eius dea numen implorantes, in pristinam valetudinem restituntur. Quibus adiungit Pignorius numinum æreum Claudij Imperatoris, in quo Isis cum sistro & situlâ inscribitur: SALVS AVG. Tales miseris offucias obtundeat diabolus.

*In Expositione
Mensa
Isiaca.*

CAPVT

CAPUT VIII.

TABULA XII. XIII.

ABRAXAS Κυροκέφαλος, Ἀνδρίς, Ἐρμῶνδρίς, *sive*
Mercurius: sacrum Mithriacum, Sole Arietem
permeare incipiente.

DE Mercurio scribit Lucianus, postea- *In Dia-*
 quam Isidi in Ægyptum trananti præ- *logis Ma-*
 iuisset, ex adolescente *Κυροκέφαλος* fa- *rinor.*
 ctum. Tradunt autem (Diodori verba *L. I. c. 2.*
 sunt) Osiridem Ægypti Regem, regno con-
 stituto, rerumque omnium curâ Isidi uxori
 permisâ, tradidisse ei MERCVRIVM, cuius consilio, quo-
 niam prudentiâ videretur excellere inter amicos, vteretur.
 Idem postea: Deum, qui apud eos ANVBIS vocatur, CA- *L. 2. c. 4.*
 PITE fingunt CANINO, significantes CVSTODEM corporis
 Osiridis atque Isidis fuisse. Quidam asserunt, Isidis canes, quo
 tempore Osiris quaesitus est, & feras & obuios omnes amo-
 uentes, unâ Osiridis corpus inuestigasse. Ideoque in festis Isi-
 dis præire canes pompam, veteri more antiquam erga canes
 gratiam ostentante. Eusebius de animalium apud Ægy-
 ptios consecratione: Sunt qui tertiam eiusmodi cultus causam *Lib. 2. de*
 proferant, utilitatem tam, quam ex hoc animantium genere *Præpar.*
 perciperent, canes usus cum ad venationem, tum ad custo- *Enangel.*
 diam hominibus esse; quam ob causam deum illum, quem *cap. 1.*
 ANVBIM nominant, CANINO esse CAPITE, ut
 eum Osiridis & Isidis Prætorianum fuisse militem significant.
 Quamquam non desunt, qui velint Isidem, quo tempore Osi-
 rin quæreret, præeuntes secum duxisse canes, qui feras, &
 obuios

obuium quemque summonerent. Seruius ad illa Virgilij:

Lib.3.

Æneid.

Omnigenumq; DEVM MONSTRA, & LATRATOR ANVBIS:

Lib.de

Iside &

Osiride.

Lib.1.

Satur-

nal.

Quia, inquit, capite CANINO fingitur, hunc volunt esse MERCVRIVM, idè quia nihil est cane sagacius. Hinc Plutarcho Ἀρεῖς, & Ἐπειρεῖς, quamquam vnum ab altero distinguat. Mercurium porrò eundem esse atque Apollinem siue Solem, vel hinc apparet, inquit Macrobius, quòd apud multas gentes stella MERCVRII ad APOLLINIS nomen refertur. Et quòd APOLLO Musis presidet, MERCVRIVS sermonem, quòd est musarum munus, impertit. Præter hæc quoque MERCVRIVM pro SOLE censerì multa documenta sunt. Primum, quòd simulacra MERCVRII pennatis alis adornantur; quæ res monstrat SOLIS velocitatem. Nam quia mentis potentem MERCVRIVM credimus, appellatumque ita intelligimus ὡς τὴν ἐμπύδην, & SOL mundi mens est (summa autem est velocitas mentis, ut ait Homerus, ὡς αὖτ' ἡγεῖν οὐκ ὀνόμα) idè pennis MERCVRIVS, quasi ipsâ naturâ SOLIS ornatur. Hoc argumentum lucidiùs Ægyptij absoluunt, ipsius SOLIS simulacra pennata fingentes, quibus color apud illos non vnus est. Alterum enim ceruleâ specie, alterum clarâ fingunt. Ex his clarum Superum, & ceruleum Inferum vocant. Inferi autem nomen SOLI datur, cùm inferiore hemispherio, id est hiemalibus signis, cursum suum peragit: Superi, cùm partem Zodiaci ambit æstiuam. Eadem circa MERCVRIVM sub aliâ fabulâ fictio est, cùm inter superiores & inferos deos administer ac nuntius existimatur.

Sed iam ad singula amuleta propius accedamus, cuiusmodi nonnulla, utique in Gemmis, & mundo muliebri, Cleopatram habuisse docet Prudentius, vbi canit:

Lib.2.

contra

Symmac.

Quasdam victa dedit CAPITIS Cleopatra CANINI
Effigies.

Pri-

Primum etsi Gnosticorum appareat, inquit Kircherus, *Ægyptiacum tamen esse, littera Copta, quibus inter Hieroglyphica similes passim reperiuntur, clarè ostendunt: accedit, quòd Gnostici nihil non ab Ægyptijs desumpserint.* Duæ nimirum, notante Salmasio, præcipuè linguæ ad hæc *πλοματὶ τι* Lib de debantur quasi sacra & legitima, per quas aliqua efficacia im- Annis primi crederetur consecrationibus earum sermone conceptis & Climæ scriptis, Ægyptiaca nempe & Assyria, siue Chaldaica, ut Iam- Eteric. blicus docet in Epistolâ ad Porphyrium. Rationem huius rei addit, quia sacrarum Gentium (quales Ægyptiaca & Assyria censita olim fuere) sacram quoque, & sacris convenientem dialectum voluerunt. Placitus ergo dijs eorum sermo, & οὐρανὸς, quia prima eo sermone Gentes deorum appellationes & cultus hominibus prodiderunt.

Altera Gemma quantiuis pretij, Trochus est è Calce- GEMMA donio, cum imagine Cynocephali Isiaci. Forma est hexa- 47. gona, angulis in cuspidem desinentibus, quâ crystallos ab ortu, & ipsâ naturâ perpetuò oriri, nec unquam aliter, multis docet Andreas Cæsalpinus libro de Metall- cis; ostenditque flecti in cuspidem latera deficiente materiâ; quæ cum purior quoque sit, & magis constringitur, & clarius apparet. Omnino, ut in hac Gemmâ, quam ob oculos habuisse videri possit Plinius, ubi de adamante Indico: *Quadam, inquit, CRYSTALLI cognatione, colore translucido non differt, & laterum SEXANGV- L. 37. c. 4. LO LÆVORE TVRBINATVS in MVCRONEM.* Hinc & Solino *Crystallus SEXANGVLATA.* Iam verò apud Poëtas crebra mentio rhombi seu turbinis, qui in sacris magicis voluebatur à veneficis. Horatius in Canidiam:

*Iamiam efficaci do manus scientiæ
Supplex, & oro regna per Proserpine,*

Per

*Per & Diana non mouenda numina,
Per atque libros carminum, Valentium
Refixa celo deuocare sidera,
Canidia, parce VOCIBVS tandem SACRIS,
Citumque retrò solue, solue TVRBINEM.*

Lib. 9. Et Martialis:

Epigr. 30

Quæ nunc THESSALICO Lunam deducere RHOMBO,

Quæ sciet hos illos vendere lena toros?

Rhombum eiusmodi etiam TROCHVM appellari ait Interpretes Theocriti. Sed hanc geminam lusoriam fuisse, & ad iactum alexæ digitis circumactam, facit vt existimem imago vni laterum impressa, quæ Cynocephalum Isidis exhibet, subscriptis characteribus, humi insidentem, opem extremam implorantis habitu, aperto ad planctum pectore, velato capite, vt in luctu, de quo Minucius Felix in Octauio: *Isis perditum filium cum CYNOCEPHALO SVO, & caluis sacerdotibus luget, plangit, inquit: & Isiaci miseri cedunt pectora, & dolorem infelicissimæ matris imitantur: mox inuento paruulo gaudet Isis, exultant sacerdotes, CYNOCEPHALVS inuentor gloriatur, nec desinunt annis omnibus vel perdere quod inueniunt, vel inuenire quod perdunt. Nonne ridiculum est vel lugere quod colas, vel colere quod lugeas?* Lactantius: *Isidis Ægyptia sacra sunt, quatenus filium paruulum vel perdiderit, vel inuenerit. Nam primò sacerdotes eius deglabrato corpore sua pectora tundunt; lamentantur, sicut ipsa, cum perdidit, fecerat. Deinde puer producit quasi inuentus, & in letitiam luctus ille mutatur. Hoc idem ferè accidit in alexæ ludo, qui etiam in sacris, præsertim Ægyptiacis, vsurpabatur; vt nimirum dum illa iacitur, vel lugere cogaris quòd perdideris, vel habito Cynocephalo, seu quæsito vultu tali, cum eo exultare,*
de

L. 1. c. 21

de lucro tibi gratulari, in eos denique plausus & voces
crumpere,

—— *populus quas clamat, O siri*

Inuento, felici sagacitate Cynocephali. Plautus: Pueri
PLAUDITE, & *mihi* OB IACTVM *cantharo mulsam date.*
Apud Romanos nonnumquam, *talis iactatus, ut quisque*
CANEM aut *senionem miserat, in singulos talos singulum*
denarium conferebat; quos tollebat uniuersos, qui Venerem
iecerat. Hinc *damnosi* CANES Ouidio, *itidemque* Proper-
tio, cui & Veneris talus secundus:

Me quoque per TALOS Venerem quarente SECVNDOS,

Semper DAMNOSI subsiliere CANES.

Contrà ac Ægyptiis accidit, apud quos Cynocephali
vultus fortunatissimus. Et verò de tali exercitatione in
ipsis sacris Pausanias: *Quà ad mare descenditur, amnis est*
Buraicus nomine. In proximâ speluncâ non utique magnum
Herculis signum, Buraico & ipsi cognomen: Oraculi SOR-
TES capiuntur ex tabulâ per TALOS. Qui consultum venere,
precatione ad signum peractâ, votisque nuncupatis, TALOS
ex eâ, quæ in promptu est, copiâ iaciunt quatuor super men-
sam. Inscripti sunt certis notis TALi singuli: earum illi no-
tarum interpretationem in tabulâ, similitudinem secuti, requi-
runt. Apuleius de Pompâ Isidis: *Gaudio delibuti populares,*
TALOS, verbenas, corollas ferentes, exosculatis vestigijs deæ,
quæ gradibus hærebat argento formata, ad suos descendunt
lares. Clemens Alexandrinus de vsu arcano & sacro non
tantum tali, sed etiam trochi, rhombi ac turbinis, vbi
de mysteriis Bacchi apud Eusebium: *Non inutile fuerit*
ARCANI SACRI symbola, inutilia licet, hoc loco subijcere,
ut omnium iudicio sensibusque damnentur. Sunt hæc: Aced-
γαλ, Σφαῖρα, Στεγίλα, Μίλα, Ρόμβος, Εσσητεν, Πόχ.

N

TALVS,

Inuen.

Satyr. 8.

Actu 5.

Afinaria

Sc. 2.

Sueton-

nium in

Angust.

Lib. 2. de

Arte.

Lib. 4.

Eleg. 9.

Lib. 7. in

Achaicis

Lib. 11.

Metam.

Lib. 2. de

Prepar.

Emang.

cap. 3.

TALVS, pila, TROCHVS, poma, TVRBO, speculum, vellus.
 Idem suprâ: *Sam verò & Egyptiorum penetrabilia, & manium apud Hetruscos vaticinationes in tenebris iaceant: vesana profectò illa. sunt infidelium hominum fallendi artes, & comparata ad puram putamque fraudem, quasi ALEA & SORTIS officina.* Acutè, vt solet, Firmicus: *O miser homo, INVENISSE te nescio quid gaudes, cum animam tuam ex ISTIS SACRIS per annos singulos perdas. Nihil illic inuenis nisi SIMVLACRVM quod ipse posuisti, nisi quod iterum aut queras, aut lugeas. Quere potius spem salutis, quere exordium lucis, quere quod te summo Deo aut commendet, aut reddat. Et cum veram viam salutis inueneris, GAUDE, & tunc erectâ sermonis libertate PROCLAMA: Euphρατη, ουχαι-εγυ, cum ab his calamitatibus post penitentiam tuam summi Dei fueris indulgentiâ liberatus.*

*Lib. de
Error.
Profan.
religion.*

**GEMMA
48.**

In tertio huius tabulæ amukto fedet Anubis, quem adorat homo nudus & prostratus, interposito fulmine trifulco, & supposito cancro. De hoc portentoso simulacro eiusque cultu Iuuenalis:

Satyr. 15. Oppida tota CANEM venerantur.

*L. 1. Car-
minum.* Et Sedulius:

Quis furor est? quæ tanta animos dementia ludit?

Vt volucrem, turpemque bouem, tortumque draconem,

*Semihominemque CANEM SUPPLEX HOMO PRONVS
ADORET?*

*Hæresis 26
Parte al-
tera tom.
2. Oedipi
Ægy-
ptiaci,
classe 11.
cap. 6.*

Certè Gnostici Basilidiani nudi, vt Gemma exhibet, ac manibus pollutione suâ contaminatis orabant. Epiphanius: *Cum insaniam in seipsis conceperint, imbutis manibus turpitudinis suæ surgunt, & manus suas inquinatas habentes, NVDI TOTÒ CORPORE PRECANTVR.* Kircherus scribit, esse *Talisma astrologicum, SOLE in CANCRO constituto inci-*

sum

sum horâ IOVIS, quo subtilitatem intellectus & honores gestantes, illud se impetrare à MERCURIO & IOVE putabant.

De sequenti Gemmâ, quæ est prima tabulæ XIII. idem GEMMA Kircherus: Talisma, seu camæa est ANUBIDIS, dextrâ baculum æῖουοφορ, sinistrâ ensē portans, & MERCURIO dedicatum est, quo & secunditatem & malorum profligationem sibi spondebant.

Amuleti 51. schema eidem Kircherō OSIRIS est 51. GEMMA xομορρϙ, calathum in capite portans, manu dextrâ baculum cucucomorpha cum lituo & gnomone, sinistrâ crucem ansatam in formam bifurcatam gestans, & notat SOLARE numen per ACCIPITRINVM caput significatum. Sed huic viri doctissimi interpretationi repugnat αὐτοψία, quæ & subiectâ non multum absimili Gemmâ Rubenianâ confirmatur. 53.

Anubim item videre est ringentem, reticulatâ ad pedus veste, cetera sindone tectum, & cum situlâ, quæ in sacris Isis gestabatur. Lucianus in Deorum Concilio: Hæc omnia adhuc mediocria, & aliquo modo ferenda sunt: teterum tu, ô CANINO RICTV hyans Egyptie, qui SYNDONE amictus es, quisnam esse gloriaris, ô optime, aut quomodo DEVS esse contendis LATRANDO? Idem in deâ Syriâ: VAS unusquisq; aquâ repletum PORTAT, idq; cerâ obsignatur.

De penultimo Cynocephalo, Fortunius Licetus: Profecto qui pingitur in schemate CYNOCEPHALVS, dextrâ manu caduceum, sinistrâ gerens palma ramum viridem, ANUBIS est, Egyptiorum Rex, ob rectè gubernatam Rempublicam à subditis inter deos relatus, & eâ formâ cultus MERCURIVS. Sed malè edita fuerit Gemma, in cuius archetypo haud dubiè læuâ caduceum, dextrâ palmam gesserit Mercurius, & qualis apud Apuleium: Atcolle CANIS Lib. II. cerui- Metam.

Lib. I. Sa-
turnal.

ceruices arduas ANVBIS, LÆVA CADUCEVM ferens, DEX-
TRA PALMAM virentem quatiens. Macrobius de cadu-
ceo eiusdem Mercurij: In Mercurio, inquit, SOLEM CO-
LI etiam ex CADUCEO claret, quod Egyptij in specie draco-
num maris & femina coniunctorum figurauerint Mercurio
consecrandum. Hi dracones parte mediâ voluminis sui inui-
cem in nodum, quem vocant Herculis, obligantur, primæque
partes eorum reflexæ in circulum, pressis osculis ambitum cir-
culi iungunt; & postmodum cauda reuocantur ad capulum
caducei, ornaturque alijs ex eâdem capuli parte nascentibus.
Argumentam caducei ad genituram quoque hominum, quæ Ge-
nesis appellatur, Egyptij protendunt, deos præstites homini na-
scenti quatuor adesse memorantes, δαίμονα, τὸ χλω, ἑσπέρα, ἀνέμην.
Et duos priores SOLEM & LVNAM intelligi volunt, quod
SOL auctor spiritus caloris ac luminis, humana vitæ genitor
& custos est; & idè nascentis Dæmon, id est Deus creditur.
LVNA τὸ χλω, quia corporum præsul est, quæ fortuitorum va-
rietate iactantur. Amor osculo signatur, Necessitas nodo.

GEMMA
55.

Geminam vltimam retulit etiam Kircherus ex Pigno-
rio, atque ita interpretatus est: Figura humana, duobus
capitibus CANINIS, palmam in manu dextrâ tenens, stellis
circumdata, infra quam veluti homo è tumulo surgens conspi-
citur. Quo quidem nihil aliud indigetatur, nisi ANVBIS, seu
MERCVRIVS, teste Plutarcho, utriusque horizontis, inferi
& superi, custos; ac proinde DVOBVS capitibus CANINIS
pingitur. Hic idem animarum ex inferis reductor à Diodoro
describitur; hinc palmam victoriæ symbolum gestat, & flam-
mam, quâ indicatur animas à pœnis persolutis apud inferos,
singulas sphaeris & stellis mox inuehendas. Additque huic
amuleto simile esse illud, quod nos numero 49. exhibe-
mus, in quo Mercurius Κωδόμερον biceps, cum duabus
figuris

GEMMA
49.

figuris supra canales binos vasis Nilotici. Sed non animadvertit vir alioqui perspicacissimus, figuræ humanæ, quam dicit esse duobus capitibus caninis, alterum caput humanum esse, alterum dumtaxat caninum ab huius ceruicibus prodicens. Præterea nihil adfert de cultro, seu gladiolo, qui velut obijcitur gutturi surgentis è tumulo. Quocirca si mihi liceat scripsisse quæ in mentem veniunt, non dissimulabo existimare me, hanc gemmam nihil aliud esse, quàm imaginem quamdam sacri Mithriaci, & Solis Arietem permeare incipientis; unde & illi à fronte cornua nascentia. Nam in Mercurio Solem coli, imò Mercurium eundem esse atque Apollinem, iam ex Macrobio docuimus; nec flammam, sed aspergillum, quale in nummis inter insignia Pontificatus, gestare videtur mithras. Et Tertullianus, Lampridius, Suidas, alijque memorant, intinctos aquâ Mithræ initiandos: mimicum etiam referunt eorundem martyrium, redemptionem coronæ sub gladio, eandem coronam oblatam ac reiectam interposito item gladio. Quæ omnia tam appositè, tam accommodatè refert & hæc Gemma, ut magni intersit eam intueri attentius; cum nihil ad maiorem lucem illis scriptoribus faciendam adferri possit, nisi quis morosior coronam pro palmâ desideret, perinde ac si vtrumque non soleret usurpari pro symbolo victoriæ, quam Mithras expectare iubebat ficto illo martyrio milites suos initiatos. Iulianus Imperator de Sole, cum in Arietem intrat, animas sursum euehente, ut in Gemmâ, deque illius eiusmodi arcanis sacris: *Quod, inquit, à terra Oras. s. SOL trahat omnia, quod ea velut fomento quodam & admirabili calore suscitet ac vegetet, cum, ut opinor, ad exquisitam subtilitatem segregando excernendoque corpora producit;*

tum quoddam, quæ deorsum vergunt, attollat ac subleuet, ex ijs occultarum illius virium argumenta capere licet. Nam qui corporeo calore talia in corporibus efficit, nonne per arcanam, corporisque prorsus expertem, ac divinam sinceramque radijs illius insidentem naturam, multò magis ad se FELICES ANIMAS attrahet & extollet? Quocirca cum ex ijs, quæ dicta sunt hætenus, constet, lumen istud dijs immortalibus, ijsque qui ATTOLLERE sese cupiunt, esse cognatum; idem verò hoc in mundo nostro crescere tum soleat, & dies esse nocte longior, quando ARIETEM permeare SOL rex incipit: unà illud ostendimus, eiusdem Dei radios vim quamdam habere SVBVEHENDI, non manifestâ solùm efficacitate, sed etiam occultâ: quâ quidem INNVMERABILES ANIMÆ IN SVBLIME PROYECTÆ sunt, splendidissimum è sensibus, SOLIQUE maximè similem secuta. Iam verò si arcana illa & mystica persequi velim, quæ circa septem radijs insignem deum Chaldeus celebravit, ut per illum ANIMAS IN SVBLIME prouehat, obscura quedam eloquar, & in vulgus ignota maximè; tamen si beatis illis hominibus, qui Theurgicis sacris operantur, probè sint cognita. Ideò hæc in presenti silentio præteribo. Tertullianus de aquæ intinctione, & ficto martyrio in eiusmodi factis: TINGIT & ipse [diabolus] quosdam utique credentes & fideles suos; expiationes delictorum DE LAVACRO repromittit, & sic INITIAT MITHRÆ, signat illic in frontibus MILITES SVOS, celebrat & panis oblationem, & IMAGINEM RESVRRECTIONIS inducit, & SVB GLADIO redimit CORONAM. Idem alibi de Mithræ milite: Cum initiatur in spelæo, in castris nempe tenebrarum, coronam INTERPOSITO GLADIO sibi oblatam quasi minimum martyrij, dehinc capiti suo accommodatam, monetur obuiâ manu capite depellere.

Lib. de
Prescrip-
tionib.

Lib. de
Coronâ
Militis

Ritu

Ritu haud absimili, quamquam magis serio, apud Li-
nium: *Admonebatur altaribus MILES, magis ut VICTI-* Lib. 10.
MA quàm ut sacri particeps; adigebaturque iureiurando,
que visa auditaque eo in loco essent non enuntiaturum. Dein
iurare cogeatur (circumstantibus centurionibus STRICTIS
GLADIIS) diro quodam carmine, in execrationem capitis fami-
liaeque composito, ni isset in praelium quod Imperator duxisset;
& si hi, aut ipse ex acie fugisset, aut si quem fugientem vi-
disset, non exemplo occidisset. Et apud Ammianum Mar-
cellinum: Iussi vniuersi in eius [Iuliani Cæsaris] iurare no- Lib. 21.
men, GLADIIS CERVICIBVS SVIS admotis, sub execra-
tionibus diris, verbis iurauere conceptis. Hinc colligit Io. Ia- Lumin
cobus Chifletius parens meus, multique exemplis osten- 13. Pra-
dit, morem fluxisse, quo hodieque gladius ceruici ad- rogat. ad
mouetur tyronis, honore Militiæ initiandi, quod vulgò Vindictas
appellant *La Collée*. Vnde & in Hispaniâ perduellionis Hispani-
reos, ut militaribus insignibus indignos & exautoratos, cas.
retrò, & à ceruicibus capite minuunt; alios facinorosos
iugulant aduerso ictu, ac minùs infami, quod vocant *De-*
gollar.

CAPVT IX.

TABVLA XIV.

ABRAXAS *Hecate*, Καρχηδονία, *Serpentarius*.

Lib. de
Errore
profanar.
relig.

Lib. 1.

ABVERVNT & sua Hecatcia carmina Basilidiani, quibus deam placarent tricipitem, triuiam, triformem, ac mero demonis figmento diuinos honores habitum irent, Magis ipsis deteriores. Iulius Firmicus: *Mulierem TRIFORMI VULTU constituunt, MONSTROSIS eam SERPENTIBVS illigantes. Quod ideo faciunt, ne ab auctore suo diabolo aliquâ ratione dissentiant; sed ut dea sua SERPENTIBVS polluta, maculis diaboli insignibus adornetur.* Prudentius contra Symmachum:

*Si verum queris, TRIVIÆ sub nomine demon,
Tartareus colitur.*

Idyl. 2.

Theocriti Scholiastes: Εκάτη καλεῖται δαδύκη, & φωσφόρος.
HECATE dicitur TÆDIFERA, & LVCIFERA. Apud Eusebium:

Lib. 5. de
Prepar.
cap. 14.

*Tetra sit forma HECATES,
LAMPAS in manu ardeat.
Et potens vis demonum,
Plurimus FLAGRI sonor.*

Vipereum flagrum appellat Prudentius:

——putatur

Agmina VIPEREO superis inducere FLAGRO.

Lib. 3. de
Prepar.
cap. 11.

De calathio, quem fert supernè, Porphyrius apud eundem Eusebium: *Eandem [Lunam] rursus HECATEN nominant,*

minant, ob formam, quam in eâ cernimus, varietatem, cui
vis etiam diuersa respondeat. Itaque sic ea vis triplici formâ
figurâque distinguitur, ut nouilunium quidem albâ veste, au-
reis sandalijs, FACIBVSQVE SVCCENSIS representet: CA-
LATHVS autem is, quem ipsa gestat, ubi altiore in locum
subuecta iam est, frugum maturitatis, quam ijs circa LVMI-
NIS incrementum alendis efficit: ærens denique sandaliorum
color, plenilunij symbolum habeatur. Tædas, lampades, flagra
etiam viperea, & calathos exhibent allatæ Gemmæ Basi-
lidianæ, quarum prima extat apud Pignorium, in cuius GEMMA
postico Sigalion insidens loto, cum solitâ Basilidianorum 56.
inscriptione ΙΑΩ CΑΒΑΩ; altera apud Philippum Chi-
fletium Abbatem: ut inde comperta habeamus hæreti- GEMMA
corum eiusmodi cum Magis commercia, quæ perstrinxit 57.
Tertullianus. Nam & eandem Triuiam in numismate Lib. de
æreo, alterâ parte solito monstro Abraxæ insignito, vi- Animâ
dit Macarius, & multis manibus horrificam cerni in ve- cap. 57.
teri item numismate æreo penes Ioannem Baptistam Al-
tinum, testatur Rigaltius. Planè ad præscriptum ipsius In Notis
Hecates, quæ de suâ imagine, non lapide tantum, sed & ad Mi-
ebore, auro argentoque effingendâ, ita canit apud Eusebiû: nutium.

Cui non mortali incundus in ÆRE character, Lib. 5. d:
ARGENTOVE nitens, aut FVLVO impressus in AVRO? Præpar.

Cui non chara homini, quæ calix ipsa gubernans

Diuerſas hominum solem connectere sortes?

Quibus, addit Eusebius, ostendunt demones, non ipsos modò
CHARACTERES placere sibi, verùm etiam sese ijs circum-
scribi, ac velati sacro domicilio contineri. Sunt hi caracte- Ioannes
res & amuleta sententiæ subinde nullâ vi dotata, vel Henr-
temerè ut plurimum sculptæ litteræ, quales Ephesiæ, quas nus lib. 3
scripsit Anaxilas apud Athenarum, quemdam in confu- Methodi
tis ad Pra-
xim, c. 27

tis scutarijs, id est minutis coriis, habuisse, felicitatem promittentes. De similibus Auctor libri de Sigillis lapideum, quem ineptè Camillus Leonardus tribuit Salomoni: *Caput & collum sculptum in viridi iaspide si inueneris, liga in annulo argenteo vel aereo, feras illud, & nullo modo peribis: & in annulo scribe istas litteras, B. B. P. P. N. E. N. A. & saluabitur corpus tuum ab omni infirmitate, & maxime à febre vel hydropisi; & ad capiendum aues dat magnam gratiam. Et eris rationabilis, & amabilis in omnibus rebus.*

L. 10. c. 1 In praelijs ac placidis summus eris. Alexander Trallianus de medicamentis, quæ alligari solent aduersus dolores colicos: *Annulum ferreum accipito, ac circulum ipsius octangulum effcito, atque ita in octangulum inscribito: Φύγε, φύγε, ἦ χολή, ἦ χορδαλὸν ἰχθύ. hoc est, Fuge, fuge, heu bilis, alauda querebat: Subiectam autem figuram in annuli caput scribito* *Huius magnam habui experientiam, ac absurdum putavi tantum medicamentum, naturali vi colico aduersum, non vobis tradere. Paretur autem præfiguratus annulus decimo septimo, aut vigesimo primo die Lunæ. Ad eundem morbum Marcellus: Scribere debes in laminâ aureâ de graphio aureo infra scriptos characteres Lunâ primâ vigesimâ, & laminam ipsam mittere intra tubulum aureum, & desuper operire, vel inuoluere tubulum ipsum pelle caprinâ; & caprinâ corrigiâ ligare in pede dextro, si dextra pars corporis colo laborabit, aut in sinistra, si ibi causâ fuerit, habere debet. Hi sunt characteres scribendi in aureâ laminâ:*

L ★ M ⊖ R I A.

L ★ M ⊖ R I A.

L ★ M ⊖ R I A.

Ioannes
Henr-

nus lib. 3.
Methods
ad Pra-
xim, c. 27

Mera dæmonomagia, quæ à verbis aut characteribus nullam potentiam fortiri potest. Est enim gentis à Deo auer-

ſæ

ſæ ſuperſtitio , quam explodens Eufebius : *Quid tandem*, Lib. 5. de
 inquit, *homines ad aliquem huius vite fructum ex maleficiis* Prepar.
præſtigijs auferre poſſunt ? quidnam Deo gratum habeat ve- cap. 34.
cors & ſtola inanum ſimulacrorum ſuperſtitio ? Cuiusnam
porrò diuinæ poteſtatis imagines cenſeri debeant, effigies hoc ge-
nere configurationis expreſſæ ? An non colenda Philoſophiæ po-
tius, quàm Magicarum & prohibitarum artium ſtudia conſe-
ctandi auctores illos atque hortatores eſſe oportuit ? cùm præ-
ſertim vite ratio ex virtutis ac philoſophiæ præceptis inſtitu-
ta ad benè beateque viuendum ſatis eſſe poſſit.

Simium quoque adorant Veteres illi veræ religionis
 ignoratione occæcati , caudatumque illum , quem adeò
 Cercopithecum appellabant. Lucianus in Deorum Con-
 cilio : *Pudet me ciconias percenſere, & SIMIAS, & hircos,*
atque his longè abſurdiora, quæ neſcio quo modo ex Ægypto vſ-
que in calum aſcenderunt. Idem de Sacrificiis : Si in Ægy-
ptum proficiſcaris , ibi demum , ibi videbis permulta religioſa
planèque calo digna : puta Iouem arietino vultu ; Mercurium
verò illum optimum faciæ caninâ ; Panem verò totum hircum.
Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, alium etiam SIMIAM.
 Hinc Iuuenalis :

Quis neſcit, Voluſi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat ? Crocodilon adorat
Pars hæc, illa pauet ſaturam ſerpentibus Ibim.
Effigies ſacri nitent aurea CERCOPITHECI,
Dimidio magicæ reſonant ubi Memnone chordæ,
Atque vetus Thebe centum iacet obruta portis.

Satyr. 15

Et apud Prudentium Romanus martyr :

Venerem precariſ ? comprecare & SIMIAM;
Horapollo de Cynocephalo Cercopitheco cum ſcirpeo
ſtylo, cuiusmodi apparet in Gemmâ, additâ inſcriptione

Peri Ste-
phan.
Hym. 10.
GEMMA

L. 1. Hic. 1AΩ: *Litteras, inquit, Ægyptij demonstrantes, CYNOCEPHALVM pingunt, quia est cognatio quedam, & genus CYNOCEPHALORVM, qui litteras norunt. Quapropter ubi primum in sacram adem ductus fuerit CYNOCEPHALVS, tabellam ei sacerdos apponit unā cum SCIRPEO STYLO, ac atramento: nimirum ut periculum faciat, sitne ex eo CEPHALORVM genere, qui litteras norunt. Tum de miro cum Lunā eiusdem CYNOCEPHALI consensu: Lunam demonstrantes CYNOCEPHALVM pingunt: propterea quod animal hoc consensum quemdam cum dea congressu, ex quo & affici soleat, habet. Vbi enim aliquanto tempore LVNA cum SOLE congregiēdiens, expers luminis opacāque permanet, tum mas quidem CYNOCEPHALVS nec quōquam intuetur, nec vescitur: sed demisso in terram vultu indignabundus, velut LVNÆ rap-
tum deplorans, tristatur. Femina verò nusquam oculos contorquet, eademque cum mare patitur. LVNAM autem ORIEN-
TEM indicare volentes, rursus CYNOCEPHALVM hoc habitu pingunt STANTEM, MANVSQVE IN CÆLVM TOL-
LENTEM. Hac autem figurā ad LVNÆ ORTVM demonst-
randum, depingunt CYNOCEPHALVM, quod hoc habitu vi-
deatur CYNOCEPHALVS deæ congratulari, quod ambo, SOL
inquam & LVNA, luminis participes sint. Hæc ille, non
ambiguæ profectò significationis ad alteram Geminam
explicandam, in quā & Harpocrates loto insidens, &
vpupa, cristā plicatili visenda, Alberto Magno, & Euaci,
Avis tota præstigiōsa atque auguralis.*

GEMMA

60.

Lib. 3. de
Lapidi-
bus &
Gemmis.

Tertia Serpentarium refert, de quo Camillus Leonar-
dus: *Est, inquit, SERPENTARIVS, hominis figura, habentis
serpentem cinctum, tenentis in dextrā caput, & in sinistrā
caudam. Est in signo Scorpionis, & in Septemtrione; naturam
habet Saturni ac Martis. Virtus eius, si in lapide sculptus est,
valere*

*valere contra venena, venenosorum animantium morsus curare: & si lotura eius bibatur, facit venenum euomere sine aliqua lesione. Nugæ. Ad Ophitas venio, nec rumpet serpens iter institutum, quamquam occursum eius valdè omni-
nosum Veteres credidere.*

C A P V T X.

T A B V L A XV. XVI. XVII.

ABRAXAS Ο'ΦΙΟΜΟΡΦΟ.

OPHITÆ, inquit Epiphanius, à Nicolao Haresi 37
& Gnosticis, ac prioribus alijs sectis
effloruerunt; quos OPHITAS, hoc est AN-
GVINEOS, ab ANGVE illo, quem celebrant,
appellare solent. Sed horrenda sanè sunt, quæ
homines isti, ut ita dicam, eructant, ex illo
esu, velut tetro quodam odore referti. SERPENTEM quippe
NOVI cuiusdam instar NUMINIS venerantur. CHRISTVM
se illorum esse SERPENS prædicat; vel minimè ipse quidem,
neque enim loqui potest: sed qui talem istorum mentibus cogi-
tationem iniiecit diabolus. Ecquis verò statim ac SERPENTEM
viderit, non hostem animaduertat, ac fugiat? Hanc enim ob
causam Dominus SERPENTEM inter, hominumque genus ho-
stiles inimicitias immisit, quòd omnino diabolus bestia genus
istud velut instrumentum adhibuisset, hominemque intra
paradisi septa decepisset; ut qui externi SERPENTIS hostilem
speciem conspicati fuerint, ab eius insidijs caueant, ac vel ip-
sum, ut ita dicam, conspectum illius exhorrescant. OPHITÆ
verò huic scientiam omnem tribuunt, itaque profitentur,

Lib de
Prescri-
ptionib.
cap. 47.

SERPENTEM hominibus scientia omnis auctorem existisse: indeque FABULAS MERAS, quas pro MYSTERIIS habent, commenti sunt; cum nihil aliud prater mimorum ludicra ridicula prorsus & inania sint. Tertullianus de iisdem: Qui OPHITÆ nuncupantur, SERPENTEM magnificant in tantum, ut illum etiam ipsi CHRISTO praeferant: ipse enim, inquiunt, scientia nobis boni & mali originem dedit. Huius animaduertens potentiam & maiestatem Moyses, inquiunt, AEREVM posuit SERPENTEM, & quicumque ipsum aspexerunt, sanitatem consecuti sunt. Ipse, aiunt praterea, CHRISTVS in Euangelio suo imitatur SERPENTIS ipsius sacram potestatem, dicendo: Et sicut Moyses exaltauit SERPENTEM in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis.

Lib. 1. de
Prepar.
Euangel.
cap. 9.

Diuinitatis aliquā portione resperfos angues sensit & ille Taautus, litterarum inuentor, & scribendorum commentariorum auctor, de quo Sanchuniatho apud Eusebium: DRACONIS & SERPENTIVM naturæ DIVINITATEM aliquam tribuebat, quam opinionem Phœnices & Aegyptij postea comprobarunt. Enimuero genus hoc animantis, pra cunctis reptilibus, ut & copia spiritus abundare docet, eiusque naturam igneam esse, quod etiam propterea celeritatem, inquit, pra se fert omni exceptione maiorem, cum neque pedum, neque manuum, neque alterius cuiusquam exterioris membri adminiculum habeat, cuiusmodi sunt, quibus ad motum reliquæ animantes uti solent. Praterea varias ac multiplices corporis formas ostendit, ac sinuosis intortum spiris, sese quàm libuerit incitato vibrat impetu. Diuturnæ admodum vitæ est, nec solum exuto senio iuuenescit, verum etiam maiora corporis simul ac virium accipit incrementa, donec tandem, confecto certo annorum curriculo, in seipsum dissoluatur; quem-

quemadmodum in sacris etiam tabulis idem Taautus scriptum reliquit. Id quod in causâ fuit, cur hoc animantium genus in sacris pariter atque mysterijs adhiberi soleret. Eadem insuper de Taauto tradit Ostantes, in eo quod Octateuchum inscripsit, volumine. Reliqui autem omnes, addit Eusebius, principem illum secuti, de rerum naturâ philosophati sunt: ac primis elementis SERPENTIVM formâ, in templis, quæ construxerant, solemnî ritu dedicatis, cum sacrificia, tum festos quoque dies, & Orgia celebrarunt, quod illos DEORVM MAXIMOS esse, rerumque omnium principes ac moderatores putarent. Imò inter diuos ipsos nullum fermè fuisse numen diuinum, quod non anguis auspicio, necessitudine, consortio se conspserit, fulciuerit, munierit, haud ita pridem sigillatim demonstrauit egregius naturæ Mysta Lib. de Viperâ Pythiâ. M. Antonius Scuerinus. Nec priscis tantum sæculis, ab Ægyptiis, Græcis, Romanis, sed & longè recentioribus, ab aliis etiam gentibus diuinos honores serpenti tributos docet. Iacobus Ouzelius, suis ad Minutium animaduersionibus. Vt in mentem veniat mirari cum Pignorio, hominum stoliditatem, qui à Deo Opt. Max. ita aberrarent, ut sordidum hoc animal venerarentur. Tanto studio diabolus triumphati In Expositione Mensæ Isiacæ. hominis symbolum, ut assereret, laborauit: credo; ut eam iacturam resarciret, quam olim fecerat, cum SERPENTEM Deus inter omnia animantia & bestias terræ MALEDICTVM esse iusserat.

Gnostici & Basilidiani adeò magni fecêre hanc notam impietatis, ut Gemmas complures eius imagine consignerent. Eam, quam retuli pænultimo loco, cum misissem Gottifredo Wendelino nostro, iussu Serenissimi Austriæ Archiducis LEOPOLDI GVILIELMI, qui cognitâ perspectâque subinde Tornaci omnifariâ eruditione optimi ac doctissimi. GEMMA 61. cum sequent. 69.

doctissimi senis, eius rescire mentem voluerat de anti-
câ & posticâ inscriptione lapidis huius Calcedonij; in
hanc ille mihi sententiam respondit:

ERVDITÆ PIETATIS CVLTOR,
CANDIDISSIME CHIFLETI,
A WENDELINO TVO SALVE.

POST acceptas ante istud ostiduum tuas litteras,
quod non responderim è vestigio, causa fuit bene
iusta, etsi (non sine periculo aliquantulæ offensio-
nis à Serenissimo AVGVSTALI PRINCIPE) moro-
sa. Dum enim Gemmæ genuinam Interpretatio-
nem circumspicio sanè quàm anxie, omniaque excutio, quæ
pro æuo illo Gnosticorum cognoscendo Patres antiqui submi-
nistrant, vix tandem (si porrho iam tandem) visus mihi sum hunc
sensum inscriptum exsculpisse.

Serpens caudam suam mordicus premens, ex Hieroglyphicis
Hori Apollinis, quæ circumferuntur, Mundum Æuumque de-
notat, & REGEM, adeoque & REGEM REGVM ipsum CHRISTVM
DOMINVM; etiam pro sensu sanctorum Patrum, atque ipsiusmet
CHRISTI: qui se præfiguratum exsertè docuit per SERPEN-
TEM, quem Moses exaltauit in deserto. Et quoniam mun-
dus, æuum, atque annus suis partibus constant quaternis,
Oriente, Occidente, Meridie, Septemtrionibus: rursum, Ve-
re, Æstate, Autumno, Hieme; omniaque illa complectitur
numerus dierum 365. per menses XII. idcirco quaternarius iste
numerus quatuor stellis adpictis scitè repræsentatus est. Et intra
serpentis ipsius complexum litteræ, Z Z E non aliæ sunt
quàm T ≡ E, seu τ' ξ' è numerum exhibentes 365. dierum
in anno.

Π < denotant *πληρομα* repletionem, *plenitudinem sacræ*
temporis; quod aduenerit post Y' E' 405. annos: qui sunt ab
anno 30. Artaxerxis (quo crediderunt à Nehemiâ muros Hie-
roso-

rosolymorum fuisse absolutos, iuxta quartum Esdræ cap. 7.)
 usque ad mortem Christi Domini. Neque miraberis Z sculptum
 loco T, uti nec Π < loco ΠΑ, nempe < pro Α. hæc enim
 aliæque similia conspiciuntur in Nummis & Inscriptionibus,
 atque etiam libris vetustioribus: præterquam quod ipsa ma-
 nus sculptoris non semel titubavit; ut cum loco ABRACAX
 sculpsit ABRACCX nullo sensu: ut cum post vocem ΚΑΜΑΡΙC
 subiunxit CC loco COI: præter etiam seu solæcismos seu bar-
 barismos sui tunc xui. Quibus scopulis à me deuittatis, Inscri-
 ptionem ipsam sic lego, sic in Latinum sermonem conuerto:
 Α'γω σα, σαω α, Α. ω. Νεωμωσία αμ' ΑΒρασαξ, Ευράτη ἀκραμια
 Κραμια. Καμαρις σοι ἔγω β' ἀλφαεὶ γῆς. ἡμωσία αμ' ὠβανη. ἀ-
 νιμωων ἀρα. ἀντ' Μιχαὴλ, ἀμωρα εἰχί φύλα ξέταμαι ἀνω.

*Duco tua. Saluo qua sunt Principij & Finis, ego Nese [Serpens]
 mediatrix cum Abrasax. peruadens simplicia & mixta, incuruata
 tibi usque ad secundas partes terra, educens simul obscurata, Ater-
 nus Vertex felicitatis, unà cum Michaële infelicia calamitatibus
 genera conquiro ex alto.*

Sensus Paraphrasticus est:

*Ego Christus, Aeterna Dei Sapientia, curam gero tuarum re-
 rum, quantum earum est à Principio ad Finem, ô miser homo. Ego
 serpens ille Mosaicus; Mediatrix inter Deum & homines GRA-
 TIA; unà cum ABRASAX [Sanctæ Trinitatis & Passionis in Cru-
 ce efficacia] peruadens simplicissimas naturas Angelorum, perinde
 ac concretas ex animâ & corpore massas hominum. ultro incuruor
 tibi, & inclinor descendens usque ad inferiores partes terra,
 educens illinc mecum sedentes in tenebris & umbrâ mortis, & per-
 ducens ad aternos vertices felicitatis. Ad quam miseris mortali-
 bus impertiendam, ministerio Michaëlis Archangeli, afflictos cala-
 mitatibus homines omnis generis conquiro undique ad me in al-
 tum euehendos.*

A & Ω Principium denotare & Finem, plus fatis notum est
 ex Apocalypsi.

Nesi est Egyptiorum illud Νεσι; quo vocabulo NESI Egy-
 ptij hætenus appellant quinque postremos anni sui dies annum
 complentes. Quæ certe vox eadem est cum Hebræâ וְהַיָּ

NAHAS, quæ & serpentem sonat, & curiosam illam Genethliacorum superstitionem dicam, an stultitiam, annos, menses, dies & horas scrutantium: sapientibus quidem omnibus, sed exserte Apostolo damnatam cap. 4. ad Galatas. Ex isto ergo Νηϊδ & Μορεια compositum Νημυσια, serpentinam [illam Christi] mediatricæ GRATIAM, à Cruce provenientē, satis aperte manifestat.

ABRAXÆ monstrosum hætenus visum est nomen, quasi dicas Gnosticorum dæmonium. At enim vel me fallunt omnia, vel est hic verus litterarum initialium contextus:

A	ΑΒ	ΑΒ	Pater	1
B	ΒΕ	ΒΒ	Filius.	2
R	ΡΑ	ΡΡ	Spiritus	100.
A	ΑΓΔΩ	ΑΓΔΩ	Sanctus.	1.
S	ΣΩΤΕΙΑ		Saluatio	200.
A	Α'ΠΔ		à Beneficio.	1.
X	ΕΥΛΗ		Ligni.	60.

Summa numerorum est. 365.

Sic ergo Trinitatis mysterium saluationem nobis operatum est à Ligno, cū REGNAVIT A LIGNO DEVS, & plenitudinem illam, illud *πνίγμα* sacri 365. temporis, pleno dimenso annorum, mensium ac dierum attulit ab anno < trigésimo Artaxerxis, vrbe sacrâ, sacroq̃ue templo restituto, donec post annos Y'E' 405. destructum fuit Templum Corporis Christi, & in triduo reedificatum. *ὠβελμ* planè est vox Hebræa tota *ובלמ* Nubes, Caliginem, Vmbram, Tenebras denotans; ipsos illos scilicet, quos sedentes in tenebris & umbrâ mortis clavis David eduxit de domo carceris.

Non compilo hîc omnia Grammaticorum scrinia, quibus singula vocabula inuoluam: vnum præterire religio est *ζήτημα* pro *ζήτημα*, quoniam etiam à *ζην*, quod est *vivere*, *ζῆς* dictus est *vita dator*: atque etiam aliàs n. & e inter se commutationem patiuntur.

Actantum quidem in præsentiarum de Gemmæ istius fronte. Altera facies Opistographum exhibet tribus columellis distinctum: quarum prima XIIII. continet seu lineolas, seu vocabula, seu

feu dictionum initiales litteras ternas : secunda excurrit in XIV. tertia xv. habet.

In istis frequens est $\text{IA}\Omega$, vel commutato situ $\text{AI}\Omega$, tum & $\text{AI}\Omega$ vel ΩAI vel $\text{I}\Omega\text{A}$ vel utcumque, & istud & alia nomina voluit transpositione litterarum variare quisquis hæc commentus est. Agnoscis & in hac Gemmâ, & in aliis pluribus etiam sui patris Gnosticorum circa hoc nomen $\text{IA}\Omega$, tum & $\text{AI}\Omega$ (quod est $\eta\eta\eta$ ut nunc scribitur) DEI VIVENTIS Nomen ineffabile. Sed quid sibi velint istæ columellæ, XIII. & XIV. & XV. ordinibus insignitæ, quæres non dubito.

Dicam ergo : Gnostici isti profeminarunt studium Astrologi- cum quantum potuerunt ; & ab illis orti sunt $\tau\epsilon\sigma\sigma\alpha\pi\epsilon\varsigma$ καὶ δεκα- *stas Quartadecimani*, decimaquartâ Lunâ Pascha indicentes, ac servantes ad illam vsque Lunam ieiunia sua ; quæ illâ Lunâ soluebant, in quamcumque feriam incidisset. Neque enim exspectabant more Catholicorum Romanorum sequentem Dominicam. Atque à nouilunio quidem Martij mensis per suos calculos inuento dies numerabant tredecim, quos vocabant $\omega\epsilon\delta$ τ̄ $\phi\omega\varsigma\eta\epsilon\sigma\sigma\iota$ (idemtidem in Chronico Alexandrino commemoratis) quos religiosè volebant esse transactos, antequam ad vesperam inciperent numerare diem XIV. Inchoato verò ad vesperam die XIV. non statim inchoabant suum Pascha ; sed illum diem Vigilæ Paschatis consecrabant, vacabantque sacris lectionibus totam illam noctem ac sequentem diem, donec dies illa XIV. ad vesperam concluderetur. Sic ergo clausâ iam Vigiliâ Paschatis, desitoque ad vesperam die XIV. vnâ cum incipiente XV. soluebant ieiunium, inchoabantque lætitiâ Paschalem. Hæc ergo ratio tres istos numeros XIII. XIV. & XV. illis sacros fecit ac sanctos ; super quibus differendi larga seges est, & iusti Commentarij materia, & AVGVSTALI PRINCIPE digna, si tam ego dignus sim, tam idoneus, qui attrectem ; nihil interim cessans, quod eccisto scripto professus sum : quodque (si tu probas) Serenissimo, meo nomine offeres. Post salutatum millies ac millies tuumque meumque parentem, & Archimiandritam Baler- nensem ; amare perge, quem odisse (polliceor) non potes.

Tuum pleno cultu GOTTIFREDVM WENDELINVM
Can. Tornacensem, pridie Idus Septemb. M. DC. LV.

Hæc ad me Wendelinus noster, quibus aurum in luto inuenire conatus est, inter suos Basilidianos margaritum; quorum nugas putauit esse aliquid, & ad valdè seria ac religiosissima sacra pio commento transtulit ingeniosissimè. Nam, ut cetera præteream, quorum apud me plurimum valet à viro tanto profecta auctoritas, prisci Christiani, ut se à eiusmodi hæreticorum consuetudine segregarent etiam in hoc cultu, Christum non serpente, sed columbâ exprimere solebant; & eò spectare videtur quod est apud Tertullianum: *In summâ, CHRISTVM COLUMBA DEMONSTRARE solita est, SERPENS verò TENTARE. Illa à primordio diuinæ pacis præco: ille à primordio diuinæ imaginis prædo. Ita facilius simplicitas sola Deum & agnoscere poterit, & ostendere; prudentia sola concutere potius, & prodere. Abscondat itaque se SERPENS quantum potest, totamque prudentiam in latebrarum ambagibus torqueat, altè habitat, in ceca detrudatur, per anfractus seriem suam euoluat, tortuosè procedat, nec semel tortus, lucifuga bestia. NOSTRÆ COLUMBÆ domus simplex, etiam in editis semper, & apertis, & ad lucem: amat figuram Spiritus sancti, orientem CHRISTI figuram. Hinc idem Tertullianus: SIMPLICES notamur apud illos: quòd nempe, monente Clemente Alexandrino, Tertulliani æquali, circumferre solerent Christiani in signis annularibus non serpentem, sed columbam, aut piscem, aut aliquid aliud eiusmodi, quo sacra res innueretur. Cyprianus de Vnitate Ecclesiæ: Hæc est ECCLESIAE noscenda SIMPLICITAS, hæc charitas obtinenda, ut COLUMBAS dilectio fraternitatis imitetur. Paulinus de Basilicâ sancti Felicis: Quæque super signum resident caeleste COLUMBÆ, SIMPLICIBVS produnt regna patere Dei.*

*Lib. adversus
Valentinianos.
c. 2. & 3.*

*Cap. 2.
Lib. 3.
Padagog. c. 11.*

Itc-

Iterumque in eâdem Æde:

*Nos quoque perficies placitas tibi Chrifte COLVMBAS,
Si vigeat puris pars tua pectoribus.*

Patres agnoscunt quidem, & Christus ipse docuit, se præ- Ioan. 3,
figuratum per serpentem, sed alio sensu, quàm vt Gnosti-
corum fabulis congruat: *qui quas IMAGINES ac SIGNA,*
inquit Epiphanius, *caelestem ad doctrinam præclare Deus* Hæres. 37
transtulit, ea ad DOGMATVM suorum FALSITATEM asse-
rendam impudenter accommodabant. Siquidem IESVS Chri-
stus Dominus noster, idemque Deus Verbum, à Patre ante
secula omnia sine principio ac tempore vltimo genitus, NEQVA-
QVAM est SERPENS. Procul absit, vt ita sentiamus; sed
contra SERPENTEM aduenit.

Iam vbi litterarum initialium nominis ABRACAX
contextum se inuenisse proficitur Clarissimus Wendeli-
nus, altissima quæque ex ipsis eruit Christianæ Religio-
nis mysteria, Trinitatis nempe, & salutis nobis per Chri-
stum à Ligno operatæ: A quibus mirificè dissentiunt Pa-
tres in interpretatione eiusdem nominis, quos inter Hie-
ronymus tam clarè, vt nihil suprà: *Nonne, inquit, CON-* In 1. cap. Abdia.
TRA DEVM cogitatio est BASILIDIS impudica, & porten-
tosum ABRAXAS nomen, quod PRÆFERTVR Domino condi-
tori? Imò (quod è diametro opponitur sententiæ Wende- Tertul-
linianæ) negabat Basilides Christum passum, aut crucifi- lian. de
xum, & prohibebat homines pati martyrium pro Nomine eius, Prescri-
qui nec passus esset, nec crucifixus. pionibus,
Hinc ad me, scribebat cap. 46.
vir æquus rerum æstimator, & exquisitissimi iudicii, Vo- Eusebius
piscus Fortunatus Plempius: *Oblectatum se fuisse non me-* l. 4. Hist.
diocriter VVendelini nostri epistolâ, imò obstupescit eius in- Eccl. c. 8.
terpretatione. Mortalem illum esse admirabilem, qui tam sa- Augusti-
crum sensum à re nihili exculpisset; in hoc quoque mirum; nu, Phi-
quòd lastrinus,
quòd Hæresib.

quòd vocem ABRACAE, non Hebraicam, non Gracam, sed hybridam faceret. Ego certè inter ceteras viri amicissimi laudes hanc quoque non postremam esse statuo, quòd in eius scriptis multa reperiantur non publici saporis, quæque ab alio nemine quàm ab ipso defendi queant. Quando tamen in hoc genere litterarum minimo periculo peccatur, non deterrebør hoc loco dicere, quid sentiam de dictione vnicâ CEMECEIA: diuinandum enim est aliquid, atque eundum ad SOLEM Basilidianis adeò familiarem, & quòd nòs ducit ipsa inscriptio, velut Gemmæ addita loquela. שֶׁשֶׁ Hebræis SOL est: שֶׁ vnum ex decem nominibus Dei, quod *Dominum* significat. Impositum nomen, vt quibusdam placet, ab ESSE, quòd Deus cunctis rebus ESSE tribuat. Inde, ni fallor, שֶׁשֶׁ seu CEMECEIA. Quòd nimirum, vt iam notauimus, perfidi illi Basilidiani sectatores suos abducerent à vero naturæ Auctore, ad naturam, Dei opificium. Epiphanius in Hæresi Phariseorum: *Fato & ASTRONOMIÆ plurimum tribuebant. Argumento est, quòd Græca omnia vocabula vanissima illius artis propria, totidem ab iis Hebraicis sunt reddita vocibus. Exempli causâ, SOL Hamma & SEMES ab ijs appellatur.* Facit etiam ad eiusdem SOLIS Basilidianos SPLENDORES Gemmæ Harpocratice inscriptio EEMECEEIA AMY, quam suprà relata, ad huius loci explicationem referuandam duxi.

Suprà
cap. I.

Tab. IX.
GEMMA
48.

GEMMA
70.

Cum vidisset Macarius monstrum Basilidianum capite galli, præter solita habete appositas septem circum se stellas, quas postea in Ioue sedente cum aquilâ vidit apposis quibusdam nominibus incognitis, existimauit eam Gemmam ad Abraxam pertinere. Quò etiam refero sequens humanum caput radiatum anguibus septem, in cuius

cuius auerso inscriptio Gnostica, vt apparet, quamquam minùs compertæ significationis. Satis erit cum Pignorio admonuisse, aspidem repetitæ iuuentæ beneficio, & incessus facilitate, sideri comparatam fuisse. Quod adco verum est, vt notarit Clemens Alexandrinus, astra propter obliquam conuersionem corporibus serpentum assimilata fuisse. Sed non prætereundus Macrobius vbi ait: *Propterea ad ipsum SOLEM species DRACONIS refertur, quia SOL semper velut à quadam ima depressionis senectâ, in altitudinem suam, vt in robur reuertitur iuuentutis. Esse autem DRACONEM inter præcipua SOLIS argumenta, etiam nominis fictione monstratur, qui sit nuncupatus ἀπὸ τῆς δέρεως, id est videre.*

*Lib. de
Mensâ
Isacâ.*

*Lib. 5.
Stromas.*

*L. 1. Sa-
turnal.*

CAPVT XI.

TABVLA XVIII. XIX. XX. XXI.

ABRAXAS Χνδῖς, Χολχνδῖς, Πάτηρ τῶν ὅλων.
Hæresis Priscillianistarum etiam in Gemmis.

ADDIDIT & ad turbam Abraxarum Ma- GEMMA
carius noster omnes Gemmas, que habent 71. 72. cū
serpentem rectum, caudâ circumuolutâ, ca- sequens.
pite radiato, præsertim leonino. Is est Χνδῖς,
vnus è triginta sex. Decanis, qui omnem Firmicus
Zodiaci possident circulum, ac per duodecim l. 4. c. 16.

signa extenduntur, de quibus Salmasius: Dij isti, inquit, Lib. de
Decani, eorumque administri ac munifices, μορφῶσαι ex
stellis fuere, prout eas imaginari sunt hanc aut illam spe- Annis
ciem habere, qui commenti auctores fuere. Alius cum Climact.
securi fingebatur, aut alio telo; alius cum capite viri, aut
femi-

feminæ radiato, cetera serpentis; alius alio habitu ac facie monstrosâ ostendebatur. Eorum autem figuras in annulorum Gemmis curabant sculpendas, ut essent pro amuletis. Græci: Εἰσὶν ἐν ἑκάστῳ τῷ ζωδίων τρεῖς κατελεγμένοι Δεκανοί, ποικιλόμορφοι, ὁ μὲν κατέχων πέλεκυν, ὁ δὲ εἰς ἄλλαν ἐχηματισμένον εἶκασμα, ὡς εἰ τὰ εἶδη ἔτ' αὖτε χεῖρας δακτυλίων ἐγγύς, σφιδόναις, ὑποτέτραπα δεσφῶν γήνησι, τὸτο μὲν διω ὁ Τῶρεξ, ἔτι οἱ κατ' ἐκείνους φειττοὶ τὰ μετέωρα. Sunt in unoquoque signo tres constituti DECANI, formâ varij, quorum alius securim tenet, alius in aliâ imagine ostenditur. Quorum si species & habitus IN PALIS ANNVLORVM sculpservs, ADVERSORVM AMVLETA existent, ut Teucer afferit, alijsque qui eo tempore in Astrologiâ enituere. Hodie quoque inter κειμήλια curiosorum multi annuli reperiuntur, aut lapides ad id efformati, ut collo suspendantur, quibus decanorum χεῖρες varia, ac nomina insculpta inscriptaque extant, capitibus ut plurimum radiatis. Talis est, cuius ἑκτυπον amicus suggessit, leonis facie radiati, ac iubati in serpentis implicatum volumen desinentis, cum nomine χρῆς. Idem ille amicus, qui misit, censebat legendum esse Ἀνῆς, quasi perperam à cavitatore scriptum esset x pro A. Sed cum monui nomen esse Decani in Cancro, qui vocatur χρεμς Hephæstioni. Nihil autem communius apud Græcos, quàm μ & β inuicem permutari. Sed verum nomen est χρῆς. Nam χρῆς est aurum in linguâ Ægyptiacâ. Vnde χρῆς nomen proprium idem quod χρυσς Græcis. Videtur huic Decano positum nomen χρῆς, quod aureo & fuluo esset colore, ut est leonis iuba. Non enim sic appellatus videtur, quod diuitias decernat. E contratio, illo Horoscopante genitus paterna bona lancinabit.] Hæc Salmasius. Sed Kircherus aliter similem Gemmam & legit & exponit,

GEMMA
73.

pōhit, apud quem miratus sum declarationem eius, quæ GEMMÀ extat apud Pignorium, quamque inter alias iterum exhibeo numero 74. *Serpens*, inquit, *seu aspis est* κυρόμορφ, ^{74. Parte al-} *cuius caput radiofo nimbo circumdatum monstrat numen* 2. Oedipi Mercuriale, *uti ex inuersis litteris apparet, ubi legitur* ^{Egy-} ANOYBEI *Anubis. XNOYMICPI* ^{priaci,} *verò nomen est, quod* ^{class. II.} *in quibus resolutum in numeros facit 1480. & totidem nomen* ^{cap. 6.} ΧΡΙΣΤΟΣ *facit.*

X. 600.	X. 600.
P. 100.	N. 50.
I. 10.	O. 70.
Σ. 200.	Υ. 400.
T. 300.	M. 40.
O. 70.	I. 10.
Σ. 200.	Σ. 200.
	P. 100.
	L. 10.
1480.	1480.

Vides igitur quàm peruersè, quàm impiè barbaris huiusmodi nominibus diuinum Christi nomen heretico magi profanent. Hæc ille. cùm tamen in Gemmâ XNOTBIΣ, siue XNOTMIΣ non repræsentetur vt aspis κυρόμορφ, sed λεοντόμορφ, ac benè iubatus, neque inscribatur XNOTMIΣPI, sed XNOTMIΣ, vt ex allatis patet. De quibus cùm ab alijs tum ab ipso in primis Kircherò iudicari velim: facit enim indoles mea & educatio, vt non libens censeam aliena, sed malim mea censuræ subdere.

Alium vidit lapidem Salmasius eâ gratiâ factum, vt è GEMMÀ collo pro amuleto suspenderetur, in quo nomen Decani ^{76.}

Q

primi

*Lib. de
Annis
Clima-
Æric.*

primi leonis scriptum erat. Is est, inquit, *Χολχνηβις*, Hephæstioni *Χαρχιμυίς*, humanâ facie cum septem radiis, & scorpionij caudâ. Sub eius mento Sagittarij nota scripta est, quæ decussatur bacillo vtrimque furcato. Nescio quare: nam Decanus ille nihil cum Sagittario habet commune. Leonis est primus Decanus. Leonis autem Dodecatemorion tribus Decanis regitur sub nominibus Arietis, Tauri, & Leonis, vt ex his Manilij constat:

At Leo consortis meminit sub lege Trigoni,

Janigerumque ducem recipit, Taurumque quadrato

Coniunctum sibi, sub Geminis pars tertia fertur.

An significare voluit Horoscopante Sagittarij signo sculptum fuisse illum lapidem? Atqui magis oportuit *Ω' εσκα-
πωūt* & *λίσσι* cum dedicari, cuius Decanus est Cholchnubis. Puto igitur eâ figurâ notari Sagittarij signum *δ' εμ-
τερι* esse cum eo Decano. Et sanè ita est. Nam sexto signo Sagittarius dissidet à Cancro, cuius tertius habetur Decanus Cholchnubis. Quod *δ' εμ-
τερι* est partile, non signile. Ægyptiaca quædam vocabula Græcè in eo scripta visuntur, & nomen *ΙΑΩ*. Nam *MR* illud inuersum *W* pro *omega* positum *ΙΑW*. sigma etiam euersum videri potest. Ex hoc vocabulo porrò *Ιαω* apparet Basilidianorum esse has inscriptiones Talismanicas, ad obseruationem siderum cum Decanorum figuris insculptas. Nam & Ægyptiacis vocabulis conceptæ sunt, & ipse Basilides eiusque sectarij ex partibus Ægypti fuere. Ipsa inscriptio Ægyptiaca, excepto illo vocabulo, *ΓΙΓΑΝΤΟΠΑΝΤΟΡΗ-
ΚΤΑ*, hoc est Gigantum omnium euerfor. Vitiosè in lapide sculptum est *ΓΙΓΑΝΤΟΠΟΝΤΟΡΗΚΤΑ*. *Phasew* est frangere, solo allidere, quod à palæstrâ ductum est. Hactenus Salmasius.

Binis

Binis alijs Gemmis insculptus videtur Πάμπρ ἑὸν, tet- GEMMA
mini imagine, brachiis ad pectus decussatis, *in maximâ* 77. & 78.
& altissimâ quiete, in otio plurimo placida, & ut ita dixe- Tertul-
rim, stupentis diuinitatis, qualem iussit Epicurus: Qualem lian. lib.
etiam indicant subiecti Angeli globis cælestibus insi- aduersus
stentes, poplite flexo, manibus itidem decussatis habitu Valenti-
adorantium. De quibus Epiphanius, vbi de Simone Ma- nian. c. 7.
go: *Nomina quadam PRINCIPATVVM ac POTESTATVVM* Heresi21
commentus est, CÆLESTESQVE GLOBOS rarios, atque in
firmamento caloq̃ue quolibet INTELLIGENTIAS certas collo-
cat, quibus BARBARAS APPELLATIONES affingit. Negat
insuper salutem consequi vllum hominem aliter posse, quàm si
eiusmodi MYSTERIA didicerit, & VNIVERSITATIS PA-
RENTI ea sacrificia per illos, quos diximus, PRINCIPATVS
& POTESTATES obtulerit. Idem de Menandro: *Hic per-* Heresi22
inde, ut alter, MVNDVM ab ANGELIS fabricatum, seip-
sum verò DEI VIM esse de calo missam asserit. Tum de Sa-
turnilo Basilidis condiscipulo: *Perinde ac Menander* Heresi23
MVNDVM ab ANGELIS factum esse prædicabat. Præterea
VNVVM esse PATREM IGNOTVM, qui VIRTVTES, PRIN-
CIPATVS ac POTESTATES creauerit. Denique de Basili- Heresi24
de: *Erat, inquit Basilides, INGENITVM VNVVM PRINCI-*
PIVM, qui solus est OMNIVM PATER: ab hoc procreata
Mens, à Mente Verbum; ab hoc Prudentia, à quâ Virtus
& Sapientia prodijt. Ab utrâque porrò PRINCIPATVS,
POTESTATES, & ANGELI. Deinde Virtutes, ANGELIQVE
isti PRIMVM ac SVPREMVM CÆLVM moliti, ANGELOS
rursum alios propagarunt.

Lapis vltimus huius tabulæ est Heliotropius. Necro- GEMMA
mantici Babylonensium Gemmam appellant, de quâ 78.
Plinius: *Nascitur in Æthiopiâ, Africa, Cyp̃ro, porracei colo-* Lib. 37.
ris, cap. 10.

ris, sanguineis venis distincta. Causa nominis, quoniam deie-
cta in vas aquae, fulgorem Solis accedentem percussu sanguineo
mutat, maximè Æthiopica. Eadem extra aquam speculi modo
Solem accipit, deprehenditque defectus, subeuntem Lunam
ostendens. Magorum impudentia vel manifestissimum in hac
quoque exemplum est, quoniam admistâ herbâ Heliotropio, qui-
busdam quoque additis precationibus gerentem conspici regent.

Infecit & illa Basilidianorum de Decanis ac signis cæ-
lestibus superstitiosa doctrina ipsos etiam Priscillianistas.
Hadriano siquidem imperante, ut iam antè meminimus,
Basilides Gnosticorum sectam in Ægyptum inuexit, &
ex eius scholâ Marcus in Hispaniam profectus erroris se-
mina iecit, Agape nobili feminâ & Heluidio in partes
traductis. Vnde aliquanto ex intervallo Priscillianus ex
consopiti ignis scintillis magnum incendium excitauit. Is
Abilæ in Hispaniâ Episcopus, homo nobilis, inquietus,
ac differendi promptissimus, fatalium nexu stellarum
homines inter se colligari credidit, ipsumque corpus hu-
manum pro ratâ portione signorum duodecim Zodiaci
esse constitutum. Adipatis escis seu immundis abstinend-
um. Et quia carnis opificium non bono veroque Deo,
sed malignis angelis tribuebat, viros à volentibus femi-
nis, feminas à maritis disungi fas duxit. Tantum verò
lues teterrima magistri calliditate inualuit; ut cuiusque
sexus, atque ordinum homines breuî corriprensus nouita-
tis illa prurigo peruascerit. Quapropter in Concilio Bra-
charensi ita à Patribus definitum est: *Si quis animas &
corpora humana fatali signo credit adstringi, sicut Pagani &
Priscillianus dixerunt, anathema sit. Et: Si qui duo-
decim signa, id est signa quæ Mathematici obseruare
solent, per singula animæ vel corporis membra dissipata cre-
dunt,*

Io. Ma-
riana lib.
14. c. 5.

Broue-
rus An-
nal. Tre-
uirensl. 4

Can. 9.

Can. 10.

dunt, & nominibus Patriarcharum adscripta dicunt, sicut PRISCILLIANVS DIXIT, anathema sit. Hinc & Leo Magnus Epistolâ ad Astoricensem Episcopum, in quâ Priscillianistarum errores damnat: *Vndecima*, inquit, *ipforum blasphemia est, quâ FATALIBVS STELLIS & animas hominum & corpora opinantur adstringi: per quam amentiam necesse est, ut omnibus Paganorum erroribus implicati, & fauente sibi, ut putant, SIDERA COLERE, & aduersantia studeant mitigare. Verum ista sectantibus nullus in Ecclesiâ Catholicâ locus est; quoniam qui se talibus opinionibus dedit, à Christi corpore totus abcessit.*

Horum nugis accensere visum est Tabulas XX. & XXI. cum signis cælestibus, & appositis subinde nominibus SATOVIEL, GABRIEL, MICHAEL, quæ à Iudæis sumpsere Basilidiani, atque ab illis obscæni Priscillianistæ; quorum hodieque sectatores nonnulli extra lineam excurrere videntur; dum confidunt se programmata siderum & eorum vires Gemmis & metallis insculpere posse. Ἀποπλίσματα & γλυφικὰ vocant, seu *Effectus sculptionis ac sigilli*. Petrus Arlensis de Scudalupis, Hierosolymitanus Presbyter: Arabes, inquit, *ad magicas operationes talia ponentes, ANNVLOS, IMAGINES & SIGILLA fabricant ex trina caliditate, terre & aeris sympathia, quorum virtutes, efficacias & potestates sub quibusdam observationibus comparatas mirabilia prestare posse somniant: animos nempe dissidentium conciliare, morbos pellere, inimicos superare, & multas denique vanitates autumantes, credibiles ex miraculis denominare iactantur, prout PLANETA, METALLVM, aut LAPIS ad tales producendos effectus, ex qualitatibus & proprietatibus sibi insitis, fuerint disposita. SATVRNVS ad honorum acquisitionem, LYXTER ad dignitates & honores;*

GEMMA
79.80.
cum sequentib.
GEMMA
84 85. &
87.

Lib. de
Sympathia
metallorum
& lapidum
ad Platonem
lib. 9.

GEMMA
79.84.
85. & 87.

Philo-
stratus in
eius Vita.

MARS ad bella & hostes; SOL ad gratiam magnatum; VENVS ad desideria, & affectus; MERCVRIVS ad doctrinam & eloquentiam; LVNA denique ad prospera itinera. Quæ quidem postulare videntur non qui reprehendat, sed vel Heraclitum potius aliquem vel Democritum, quorum hic amentiam eorum rideat; ille deploret inscitiam. Ita miseri sibi obsequi stellas & cælum opinantur: vt Apollonius, qui septem annulos stellarum septem nominibus cognominatos singulos singulis diebus gestabat, iuxta dierum nomina illos distinguens.

GEMMA
86.
Lib. 3. de
Lapidib.

De imagine trium puellarum putidissimum commentum refert HERMES apud Camillum Leonardum; nimirum, Si in ACHATE reperiantur, hominem gratiosum apud alios efficere, in aëris spiritus dare potentiam, & in magicâ arte valere.

C A P V T XII.

T A B V L A XXII.

ABRAXAS *Hercules, Arbor.*

L. L. Sa-
urnal.

SED nec Hercules à substantiâ SOLIS alienus est. Quippe HERCVLES, inquit Macrobius, ea est SOLIS potestas, quæ humano generi virtutem ad similitudinem præstat deorum. Nec existimes Alcmenâ apud Thebas Bæotias natum, solum vel primum HERCVLEM nuncupatum: undè post multos atque postremus ille hac appellatione dignatus est, honoratusque hoc nomine, quia nimia fortitudine meruit nomen Dei virtutem regentis. Ceterum Deus HERCVLES religiosè quidem & apud Etyron colli-

colitur: *verum sacratissima & augustissima Ægyptij cum religione venerantur, ultraque memoriam, quæ apud illos retrò longissima est, ut carentem initio colunt. Et reuera HERCVLEM SOLEM esse vel ex nomine claret: HERACLES enim quid aliud est, nisi HERAS, id est AERIS CLEOS? Quæ porro alia AERIS gloria est, nisi SOLIS illuminatio, cuius recessu, profunditate, spiritus occultitur tenebrarum? Præterea sacrorum administrationes apud Ægyptios, multiplici actu, multiplicem Dei asserunt potestatem; significanter HERCVLEM hunc esse: ὁ ἐν πᾶσι ἐστὶν πάντων Ἡγεμὼν.*

Eius erecti, ac leonem suffocantis imaginem Gemmæ ^{GEMMA 89. & 90.} insculptam valere credebant aduersus dolores colicos. Alexander Trallianus de Medicamentis naturalibus, ^{L. 10. c. 1.} quæ alligari solent ad hunc morbum: HERCVLEM erectam, SUFFOCANTEM leonem in LAPIDEM MEDICVM insculpto, & inclusum in ANNVLVM AVREVM gestandum dato. Hinc ter *Κόππα* in auerso Gemmæ. GORLÆUS de hoc Amuleto: Trallianus, inquit, non postrema nota Medicus, *Prefat.* tradit imaginem HERCVLIS supinè iacentis, leonemque ^{in dactylis} strangulantis annulo inclusam, digitoque gestatam, peculiare ^{liotheca} amuletum esse ad dolorem colicum. Sed non benè: nam sculpendum HERCVLEM erectum. *Ἡγεμὼν ὁρθὸν*, qualis est in Gemmis allatis, non autem supinè iacentem, disertè monet Trallianus.

Gemma ista imperitos pictores coarguit, qui Nemezum leonem ab Hercule, manibus eius diducto rictu, laceratum depingunt. Id rectè observabat Geuartius, firmabatque ex Papinio suo, qui sic VI. Thebaidos:

— *primus Tyrinthius ingens*
Pectoris attritu sua fregit in ossa leonem.

Idem

Idem lib. IV. Silvarum, vbi Iulij Vindicis Herculem Epitrapezion describit :

———*hoc pectore pressus*

Vastator Nemees.

Homerus Iam verò, si Poëtas canentes audimus:

lib. 4.

Odyss.

Onid. l. 8.

Metam.

GEMMA

91. 92. &

93.

Calius

Rhodi-

ginus l. 5.

Ant. Le-

ction. c. 7.

Sapè lapis potis est, ARBOR quoque sapè videri

PROTEVS.

Itaque ne qua desit forma Gemmæ Basilidianæ, quam cum illo conferre pergimus, & hunc Abraxam specie tenuis arborem damus, siue laurum; quam efficacem arbitrabantur aduersus venena & fulmina, neque obturbare sacrum morbum, neque dæmonem vbi adfuisset. Inde iactatum, vt qui se tutum approbare vellet, *Δαφνίῳ*, diceret, *Φοῦδ' βακτηρίας*, *Laureum gesto baculum*; etiam in annulis & gemmis, quibus pro amuletis utebantur; atque ab eadem lauru certissima edi credebant oracula. *Quæ grata est APOLLINI*, inquit Plinius, *fulmine sola non icitur, manifesto abdicat ignes crepitu, & quadam detestatione.*

Lib. 15.

cap. 30.

GEMMA

91.

In Tab.

xiv. Num-

mismatū

Croyaco-

rum.

Sidonius

in Paneg.

Anthe-

my.

L. 5. Re-

ceptar.

sent. tit.

22.

Ac ne Deum quidem Terminum à Sole, perpetuo Abraxarum comite, sciungendum putes, facit Nummus Augusti, in quo Terminus radiatus, habitu Apollinis, cum adiacente fulmine. Quod Emblemata vir Antiquariæ rei peritissimus meritò interpretabatur de ipso Augusto, qui

———*PHOEBIGENAM sese gaudebat haberi.*

Non, vt plerique omnes de eius Symbolo, *FESTINALENTE*, perinde ac si terminus moram, fulmen celeritatem indicaret. Sed vtrumque, quamquam opere satis rudi elegantius exhibent Cancer & Papilio, infrà tabulæ vltimæ Gemmâ vltimâ. Pro deo Termino etiam *ARBOREM TERMINALEM* apud Paulum IC. inuenias, cui

COMMENTARIUS. CAP. XIII. 129
cui vino, frugibus & fauo mellis sacra faciebant. Vnde
Sedulius deflens elementorum idolorumque cultores:

ARBOREIS alius ponit RADICIBVS aras,
Instituitque DAPES, & RAMOS flebilis ORAT,
Vt natos, charamque domum, dilecta que rura,
Coniugijque fidem, famulos censumque gubernent.
Lignee LIGNA rogas, surdis clamare videris,
A mutis responsa petis, qua iura domorum
Hac ratione regunt, si casa securibus actis
Ardua pendentis sustentent culmina tecti,
Aut subiecta focus, dapibus famulentur edendis.

In Opere
Paschali.

Cur ab vnâ lauru, baccarum loco, dependeant tria capita
Medusæ, quo significatu prodeat altera è dorso huma-
no, non sum ita horum deorum naturæ conscius, quin
fatear me scire iuxta cum ignorantibus.

GEMMA
93. & 92.

C A P V T XIII.

T A B V L A XXIII.

ABRAXAS Miles, Perseus.

RECTE monet, meâ quidem sententiâ,
eruditissimus Ioannes Wowerius, in No-
tis ad ea Firmici verba: Scio, hoc Romano
nomine dignum putatis, ac Persarum sacris.
At Persarum legibus sequatur ut
armata clypeo, lorica, gladio & hastâ conse-
cratur. fortè legendum: ut armatus; & capiendum de milite,
Mithræ initiari solito. Sed militem ipsum refert Hierony-
mus inter simulacra portentosa, quorum quatuor hîc exhi-
bemus. Primus capite *τετρακεφάλος*, dextrâ sinistraque an-

GEMMA
94. ●

R

gucs

GEMMA
95.
GEMMA
96.
GEMMA
97.

gues erectos ostentat; alter capiti gallinaceo soliti mon-
stri Abraxæ; tertius flori loto insistit, leone iuxta in pedes
erecto, ac velut insiliente; quartus cum solito item mon-
stro Abraxæ supernè representatur, dextrâ hastam, fini-
strâ globum tenens. Atque hi propriè videntur *militēs*
Hieronymo memorati; præterquam quòd Epiphanius de
Hæresi Gnosticorum: *Idem*, inquit, *Στρατηγός*, seu MILI-
TARES in *Ægypto sunt dicti*.

Georgius
Monachus.

Ceterum, quòd ait Macarius, visum à se hominem
more militis accinctum gladio, leonino capite, dextrâque
tenentem caput Medusæ, *Abraxam militem* vocandum
esse, haud ita tutum videtur. Hunc ego ad *Persea* refero,
cuius inter Abraxæ *portentosa simulacra* meminit etiam
Hieronymus; quippe qui Medusam obtruncavit, & *Per-*
fas ipsos execrandas cæremonias docuerit, ac MAGIAM, quæ
dicitur MEDUSÆ; quo regnante ignis in Persis celo delapsus
est, ex quo ignem alium accendens, & fanam extruens, in eo
reposuit, vocavitque Templum IGNIS IMMORTALIS, &
constituens viros prudentes, ut seruirent, seruarentque ig-
nem, Magos eos appellauit. Quos ritus in multâ dignatione
habentes Persæ colunt IGNEM. Vtique ad Mithræ cæremo-
nia referendum; vnde & Persæ leoninum caput in Gem-
mâ, quam vidit Macarius. Apud Eusebium: Græcos ce-
leberrimos quosque aiunt, Ægyptiorum Heroas atque deos
sibi tamquam proprios vindicasse. Nam Herculem etiam, Ægy-
ptius genere cum esset, ac singulari fortitudine præditus, ma-
gnam orbis terrarum partem obiisse; eundem tamen quasi Græ-
cum à Græcis prædicari, tametsi longè ab altero quodam Her-
cule diuersum, quem in Græciâ multis post sæculis Alcmena
pepererit. Addunt PERSEVM quoque lucem in Ægypto pri-
mum aspexisse; & ipsiusmet Iſidis originem à Græcis hominibus
trans-

Lib. 2. de
Prepar.
cap. 1.

translatam Argos fuisse. Ut nihil mirum sit Ægyptios, atque ex his Basilidianos, Græcorum fabulas & præstigijs in signis ac symbolis vſurpaſſe, pro quibus inter ſe certabant.

C A P V T X I V.

T A B V L A XXIV.

ABRAXAS Κάνθαρος.

VIT haud dubiè Abraxas Cantharus ea Gemma, quam vidit Macarius, in quâ, *ab vnâ, inquit, parte velut insectum quoddam, fortè scarabeus, & circa eum per orbem serpens capite caudam apprehendens.*

Nam & Pignorius similis Gemmæ scalpturam primus edidit; in eâque, vt vides, Solis caput concinnè scarabæo impositum; quæ omnia serpens caudam vorans ambit, vt detur intelligi, orbis huius lucem à Sole esse, qui sapienti cursu vitam animantium moderetur. Et verò si Porphyrium audimus, non iniuriâ Sol Κανθαρομορφος, & vicissim scarabæus Ηλιοκέφαλος repræ-

sentatur. Ait enim: SCARABÆVM *stultus quispiam detestetur, utpote diuinis in rebus hospes & peregrinus. At hunc Ægyptij quasi viuam & spirantem SOLIS IMAGINEM venerari solent. Nam & SCARABÆVS omnis mas est, & semen in paludem immisſum, ac sphericam in figuram conformatum, postremis pedibus in auersam partem conuoluit, SOLIS in calo motum emulatus, integramque Luna dierum conuersionem expectat.* Arnobius de Ægyptiorum superstitionibus: *Templa felibus, SCARABÆIS, & buculis, sublimibus*

In Exposit. Mensa Isiaca. GEMMA 98.

Apud Eusebium lib. 3. de Prepar. cap. 4.

Lib. 1. aduersus Gentes.

sunt elata fastigijs. Silent irrisse numinum potestates, nec timore afficiuntur ullo, quod sibi comparatas animantium vilium

Lib. 30. Natu-
ral. Hist. cap. 11. *conspiciunt sanctitates. Quin & Plinius eodem sensu: Aegypti magna pars SCARABÆOS inter NUMINA colit, curiosè Apionis interpretatione, quâ colligat, SOLIS operum similitudinem huic animali esse, ad excusandos Gentis suæ ritus. Denique apud Diogenem Laërtium, SOLEM & LUNAM deos*

Lib. de
Vitiis Philo-
sophor. *esse, alterum Osirim, alterum Isin appellatos; exprimere eos per SCARABÆVM & draconem aliaque animalia, Manethas auctor est in Naturalium Epitome, & Hecatheus in primo de*

GEMMA 99. *Aegyptiorum Philosophiâ. Hinc in alterâ Gemmâ fulmen supponitur scarabæo, quod is nimirum non Solis modò symbolum esset, sed etiam Lunæ, cui cum aquis mira sym-*

L. 31. c. 1 *pathia, quæ subinde, vt eleganter Plinius, Scandunt in sublime, & calum quoque sibi vindicant, ac nubium obtentu vitalem spiritum strangulant. Quæ causa FULMINA ELI-*

L. 2. c. 38 *DIT, ipso secum discordante mundo. Inde & grandines, pruina, imbres, procelle, turbines, & plurima mortalium mala. Quibus*

L. 37. c. 9 *auertendis Magi, eodem teste Plinio, non sine contemptu & irrisu generis humani, AQUILAS in SMARAGDIS sculpebant*

GEMMA 100. &
101. Lib. 37. cap. 10. *& SCARABÆOS. Idem alibi: Sunt & Chelonitides testudinum similes, ex quibus AD TEMPESTATES multa vaticinantur. Eâ verò, quæ sit aureis guttis, cum SCARABÆO, deiectâ in aquam feruentem, TEMPESTATES auerti.*

GEMMA 102. *Postremò, vt notauit Macarius, nihil frequentius solido corpore è Gemmâ effictis scarabæis, qui perforati gestabantur. Multos eiusmodi videre est in Thesaurò Rei Antiquariæ Serenissimi Archiducis LEOPOLDI GVILIELMI; & ipsos viginti exhibuit aliàs Io. Iacobus Chiffletius, parens meus, suis quosque emblematis in parte posticâ insculptis insignes.*

In Ana-
stasi Chil-
derici.
cap. 18.

CAPVT

CAPVT XV.

TABVLA XXV. XXVI. XXVII.

*Canopus, Serapis, Isis, Anubis, Dij Ægyptiorum
& Gnosticorum Romam aduecti.*

UPEREST, vt, quod me facturum receperam, Ægyptiarum, seu Gnosticarum superstitionum communitatem cum Romanis attexam obiter:

Isis enim & SERAPIS, & grandi SI- Prudentium l. 2.
MIA caudâ,

Et CROCODILVS id est, quod LVNO, LAVERNA, PRIA- contra Symmachum.
PVS.

Hbs tu NILE deos colis, & tu TYBRIS adoras:

Deos LATINOS, & deos ÆGYPTIOS,

Queis ROMA litat, queis CANOPVS supplicat.

Idem Petri Steph. hymn. 10.

Vnde Lucanus:

Nos in templa tuam ROMANA accepimus ISIN,

Semideosque CANES, & SISTRA iubentia luctus,

Lib. 8.

Et quem tu plangens hominem testaris OSIRIN.

Ac minimè quidem mirandum erat, deos Ægyptios Latinis aggregari, quorum multa vtrisque inter se similia reperiiebantur: Vna erat *superstitio, quamvis non concolor error,* Lib. 2.

vt est apud Prudentium: Sed sub initium Pontificatus Aniceti Papæ, nacti occasionem vrgentis persecutionis famosissimi quidam hæretici, se inruerunt in Vrbem; vt, si quo modo possent, nobilissimæ Apostolico-Ecclesiæ sinceritatem labefactarent. Fuit inter alios, qui id præsumpserunt, procax femina, Marcellina nomine, sectatrix

contra Symm. Baronius Anno Christi 167. n. 4.

Haresi²⁷
Irenaeus
l. i. c. 24.

trix nefandissimæ sectæ Gnosticorum, de quâ Epiphanius: *Aniceti tempore MARCELLINA Romam veniens, & Carpocratianæ doctrinæ virus euomens, multos illic errore suo deprauatos in exitium impulit: indidemque Gnostico-
RVM sunt excitata primordia.*

GEMMA
103. &
104.

Kirche-
rus c. ult.
Prodro-
mi Egy-
ptiaci.

In primis huius tabulæ Gemmis 103. & 104. expressus est famosus ille Canopus, decorum potentissimus habitus, utpote qui Ignem, Persarum Deum, aquâ Niloticâ, quam in circumdato sibi vase continebat, extinxisset. Hunc Ægyptij postmodum, more suo, in omne superstitionis genus præcipientes, inter sacra symbola collocarunt. Eoque phylacterij loco postmodum illos contra ignis flammarumque violentiam usos, *πυράλφα*, seu *πυράραμμοι* ei adiunctum abundè docet; hoc enim, eò quòd hanc vocem Græcam *ΥΓΕΙΑ*, quod salutem significat, vario situ referat, prosperitatis symbolum apud Ægyptios fuisse, tritum est ex historiâ Antiochi Soteris, qui contra Galatas decertaturus, huius symboli, vexillis impositi, subsidio, de quo faciendo in somno monitus fuerat, insignem victoriam reportasse fertur.

GEMMA
106.

GEMMA
107. &
108.

Sequitur tabulâ xxvi. Serapis Ægyptiorum deus satis notus, quem dedita gens superstitionibus ante alios coluit. Sed eundem hoc loco adferre visum est cum Iouis Aquilâ, inter signa militaria ritu Romano consecratum, aut certè Imperatorem sub eius specie. Quem morem confirmât subiectæ Sardæ duæ elegantissimæ 107. & 108. referentes Apotheosim Romæ & Lucij Veri Imperatoris.

GEMMA
109. 110.
& 111.

Oras. 4.

Serapidem capite radiato exhibent Gemmæ 109. 110. & 111. etiam cum cornibus, & habitu Iouis Ammonis; quia, ut oraculum Apollinis apud Iulianum Imperatorē:

Εἰς Ζῶς, εἰς Ἀΐδης, εἰς Ἡλίου ἐστὶ Σάραπις.

Vnus IUPITER, vnus Pluto, vnus SOL est SARAPIS.

Idem

Idem Diodoro dicitur *tum Dionysius, tum Pluto, tum AMMON, tum IVPITER*. Cuius vertex, inquit Macrobius, *L.I. Sa- insignitus CALATHO, & altitudinem SIDERIS monstrat, & tural. potentiam capacitatis ostendit: quia in eum omnia terrena redeunt, dum immisso calore rapiuntur. Ex hisque & alio oraculo Apollinis apparere ostendit, SERAPIS & SOLIS unam esse & indiuiduam naturam. Quibus addit, ISIDEM cunctâ religione celebrari, quæ sit vel TERRA vel NATURA RERVM subiacens SOLI. Vnde vtrique communes honores habiti, Gemmæ sculptæ, aræ, statuæ erectæ. Pausanias in Corinthiacis: Vnde à mari ad altiores oræ partes 112. ascenditur, SOLIS templum, & gratiarum lucus. Erectum & SERAPIDI ac ISIDI fanum ambiunt maceræ è prægrandibus & lectis lapidibus. Idem in Laconicis: SERAPIDIS & ISIDIS fragmenta absunt Boeis haud ampliùs stadia septem. Et in Messenicis: A theatro non procul, SERAPIDIS & ISIDIS fanum est. In Achaicis denique: Sunt & in eodem delubro [Apollinis] signa aliquot Æsculapij stantia, & seorsum SERAPIDIS & ISIDIS, è lapide omnia Pentelico. Testatur etiam D. Augustinus: Ferè in omnibus templis ubi Lib. 18. colebatur ISIS & SERAPIS, fuisse etiam SIMVLACRVM, de Cinitate Dei. quod digito labijs impresso admonere videretur, ut SILENTIVM fieret. Hinc inter vtrumque numen, medium Harpocratem videre est in Gemmis 113. & 114.*

GEMMA

113. &

114.

GEMMA

115. 116.

& 117.

Pausanias in

Corinthiacis.

GEMMA

105.

Vltimæ tres 115. 116. & 117. Mercurium representant, cultum ab Ægyptiis & Romanis tamquam spiritum vniuersi, & vnicam causarum causam. Illi assistit aries, quod unus præ ceteris GREGES tueri & augere existimaretur.

Sed horum numinum Ægyptiorum cum Romanis societatem à Prudentio notatam, pulchrè docet Gemma 105. in quâ Iuno dea velata, & qualis in nummis, hastam

hastam ac pateram tenens, cum auersâ inscriptione Gnosticâ: ΚΑΚΑΩΕ ΟΟΗ ΔΔΩΝΑΙ. Vnde liquet horum hominum cum Romanis commercium ; cuius aliquando

*Tertul-
lianus in
Apologe-
tico.*

pertæsi Piso & Gabinius Consules, SERAPIDEM & ISIDEM & HARPOCRATEM cum suo CYNOCEPHALO Capitolio prohibitos inferri , id est curiâ deorum pulsos , euerfis etiam aris eorum, abdicauerunt, turpium & otiosarum superstitionum vitia cohibentes. Anno nimirum Urbis conditæ

*Pameliu
in Com-
ment.*

DC. XCV. Quod autem illi cœperunt, aris dictorum deorum euerfis , perfectum videtur anno post hunc octauo,

*Valer.
Maxim.
lib. 2. c. 4.*

V.C. DCC. III. à L. Æmilio Paulo Consule; qui, cùm Senatus Isidis & Serapidis fana diruenda censuisset, eaque nemo opificum attingere auderet , positiâ prætextâ secu-

*Tertul-
lianus in
Apologe-
tico.*

rim arripuit, templique eius foribus inflixit. Sed (quæ cæcitas est mentis humanæ) iisdem postea restitutis summam Romani maiestatem contulêre. Diuus etiam Hieronymus conqueritur, ætate suâ Romæ Basilidis hæresim in Iouiniano reuixisse , qui ex monacho Romano factus est eius discipulus, atque Epicuri minister : Qua-

*Lib. 2.
aduersus
Iouinia-
num.*

dringenti, inquit, ferè anni sunt , quòd Christi prædicatio fulget in mundo, ex quo innumerabiles hæreses tunicam illius consciderunt. Vniuersus panè error de Chaldoeo, & Syro, & Greco sermone processerat. BASILIDES , magister luxurie & turpissimorum complexuum , post tot annos ita in IOVINIANVM quasi in Euphorbum transformatus est , ut LATINA quoque LINGVA haberet hæresim suam.

CAPVT XVI.

TABVLA XXVIII.

*Capita Philosophorum, Gemma Basilidiana, siue
Ægyptiaca perforata: Abraxas in numismate
rarissimus.*

ULTIMO loco Gemmas hasce perforatas referre visum est, quibus magis constet, easdem subinde superstitiosè corpori adalligatas, aut è collo suspensas, ad amolenda maleficia. Prima, quæ solida est GEMMA 118. ex achate, caput refert alicuius Philosophi relictum galericulo, prominens barbâ, & longo capillitio. Epiphanius de Carpocratianis Gnosticis & Basilidis sectatoribus: *Habent depictas coloribus imagines, quidam etiam aureas aut argenteas, vel ex aliâ materia factas, quas esse IESV effigies affirmant, easdemque à Pontio Pilato ad Christi similitudinem effictas, quo tempore inter homines degebat. Sed eiusmodi IMAGINES OCCVLTAS habent, necnon & PHILOSOPHORVM quorundam, ut Pythagora, Platonis, Aristotelis, aliorumque, quibus eas, quas dixi, Christi effigies miscent, & erectas simul omnes adorant, ad easque Gentilium ritus institunt.* Sic Stoici Zenonem, Academici Platonem, Peripatetici sigillariciis annulis insculptum gestabant Aristotelem, & complures Epicurum; de quo Tullius inquit, *non in tabulis solum, sed in poculis & in ANELLIS spectari solitam Romæ imaginem Epicuri.* In aduersâ parte alterius Gemmæ caput est numinis Ægyptij, Licet de Gemmis Annularib. cap. 115. Lib. de Finibus. GEMMA 119.

Lib. I.
cap. 18.

ptij, in auersâ insculptus balsami ramulus. Dioscorides in *unius Iudææ certâ quâdam conuallē*, & in *ÆGYPTO nasci tradit*; quod & indicat Claudianus:

In Epi-
thalamio
Palladij
& Cele-
nine.

Gemmakisquē aliq̃ per totum BAESAMÆ tectum

Effudere cadis, duro quæ saucius ungue

NILIACVS pingui desudat vulnere CORTEX.

Eius semina, qualia hîc, describit Prosper Alpinus; *Terebinthi fructuum figuræ, & magnitudinis æmula, EXTREMA ACULEATA, & MEDIVM CRASSVM obtinentia.* Additque, *nullum esse medicamentum, quo frequentius Egyptij utantur, quod ad omnes ferè morbos adhibent, præsertim ad robur stomachi conciliandum.* Quapropter Egyptij reges nihil habebant pretiosius, quod exteris regibus & Imperatoribus dono darent, siue ad incundam, siue ad seruandam cum illis amicitiam. Vnde & illos eiusmodi gemmis, balsami imagine insignitis, Amuletorum loco vsos esse verisimile est.

GEMMA
110.

Tertia Gemma solida item ex achate, oui mediij columbini magnitudine, videtur Amuletum bellicum, in quo Cancer & Papilio symbola Prudentiæ militaris, quam & hinc inde figuræ coronatæ & gladiis accinctæ indicant, veluti de aliquo stratagemate disceprantes. Oppianus:

Lib. 2.

Concessa ex alto solers PRVDENTIA CANCRO,

Cui parta est dulcis magno sine præda labore.

Ostrea distendit testas, & claustra recludit

Portarum, pascitque lutum, scopulisque repanda.

Gliscit aquas: paruum madidâ de rupe lapillum

Obliquus tollit CANCER, obelisque recuruis

Continet, in testis lapidem demittit apertis.

Affidet, atque epulis letus saturatur amicis.

Non

Non potis est nexu geminas occludere lances

Ostrea, nam latis portis seiuncta dehiscit,

Et moriens saturum CANCRVM latumque relinquit.

Hinc cancer dicitur, *ut appetens cibi, ita prospiciens periculi.* Et Imperatorem Octavianum Augustum adeo delectatum fuisse ferunt hoc prouerbio, *Festina lente*, ut non solum in communi colloquio, sed in epistolis etiam eo vteretur, & in sigillo suo sculptum haberet papilionem cum cancro, quibus duabus bestiolis prouerbij sententiam Hieroglyphicè pingebat: per papilionem, vermiculum alatum & velocem, innuens celeritatem; per cancerum verò, qui motu retrogrado & tardo fertur, moram & cunctationem. De solo cancro ait Macarius: *Quoties in Gemmis CANCRVM solum videbimus cum LITTERIS & VOCIBVS, erit symbolum ABRAXÆ.*

Atque hæc de Gemmis cælati characterè Basilidiano siue Ægyptio, quibus vim magnam tribuebant Veteres, iis maximè, quibus Cynocephali vel Harpocratis imago sculpta esset. Vnde Plinius: *Externis famulantur sacris, & L. 2. c. 7. DIGITIS DEOS GESTANT, & MONSTRA quoque colunt.* eiusdemque alibi querela est, *etiam HARPOCRATEM L. 33. c. 3. statuasque ÆGYPTIORVM NUMINVM in DIGITIS viros quoque portare incipere.* Apuleius: *Morem habeo, SIMVLACRVM alicuius DEI quocumque gestare.* Hanc superstitionem ut à suis arceret Pythagoras, eos vetat, *ἐν δακτυλῷ εἰκόνα θεῶν ἀειφέρειν* in ANNULO circumferre DEI IMAGINEM.

Vnicum numisma indicat Macarius parte alterâ insignitum solito monstro Abraxæ. Sed & Gassendus scribit, *In eim Peireskium anno M. DC. ostendisse Cardinalibus Baronio Visâ. & Bellarmino Gemmas NUMISMATAQUE VARIA quibus BASILIDIANI, VALENTINIANI, alijsque hæretici inscribere*

bere soliti erant VOCABULA BARBARA opinionibus suis ob-
tendendis. Nummum item Basilidianum apud Ducem

*In Notis ad Car-
men 26.
Paulini.
Tertul-
lian. l. de
Prescri-
ptionib.
cap. 50.* Arschothanum citat Heribertus Rosweyduſ, in quo inſcri-
ptum ALPHABETO, eumque refert ad Maicoſianos, qui
nouam hæſim ex Græcorum ALPHABETO componentea, ne-
gabant veritatem ſine iſtis poſſe litteris inueniri; imò totam
plenitudinem & perfectionem veritatis in iſtis litteris eſſe
diſpoſitam; propter hanc enim cauſam Chriſtum dixiſſe: Ego
ſum. A & Ω.

Quod ad me attinet, Abraxam in nummis num-
quam vidi, & rariffimum puto. Nam ij, qui reperiun-
tur ærei atque argentei, cum numeris Arabicis, vel He-
braicis ſubinde litteris per cancellos diuiſis, additis ſæpè
ad oras ſignis cæleſtibus, ſæpiùs nominibus Angelorum,
ANAEL, SATOVIEL, MICHAEL, GABRIEL, HAGIEL,
SATQVIEL, RAPHAEL, ZADRIEL: ij, inquam, nummi
longè ſunt recentiores monſtris Baſilidianis, & ad magica
incantamenta referendi, ſeu characteres *alti nominis*, quos
vocant; cuiuſmodi vidi quamplurimos.

OPE-

OPERIS CONCLUSIO.

CAPVT XVII.

*Basilidianorum Θεομὀρφωσις, non autem sacrarum
imaginum cultus & veneratio, ab freno per-
stricta.*

ISCE profectò describendis non fecerint
satis Cynici Varrones, non Lentuli nec
Hostilij Romani mimographi, de qui-
bus Tertullianus in Apologetico: *Roma-
nus Cynicus Varro TRECENTOS IOVES
sive IVPITERES dicendum sine capitibus
introducit. Cetera lasciuia ingenia etiam voluptatibus vestris
per DEORVM DEDECVS operantur. Disspicite Lentulorum &
Hostiliorum venustates; vtrum MIMOS, an DEOS VESTROS,
in iocis & strophis rideatis. Nónne hæc insanix fuerunt, &
multæ insanix; vnoquoque fingente quod in animum
eius incidisset? Hæ sunt Basilidianorum margaritæ: hæc
illa semina, quæ hodieque supersunt, artis portentosæ.
Hæ nimirum imagines, quas damnauit Irenæus, quibus
Basilidis sectatores utebantur, quibus Marcosiani & Va-
lentiniani, qui omnia IN IMAGINES urgebant, planè & ipsi
IMAGINARIJ Christiani. Hæc est illa Diuinitatis om-
nis eiectio potius quam Theologia, consque infamis,
vt eam pluribus conuelleretur turpe videatur. Deus iste ve-
ster, inquit Firmicus, non BIFORMIS est, sed MULTIFOR-
MIS: in multis enim species veteratoris forma mutatur. Mihi
credite, nihil prætermisit diabolus, quod hominem miserum aut*

*Tertul-
lianus
aduersus
Valenti-
nianos.*

*Lib. de
Errore
profan.
religion.*

debilitaret, aut perderet. Ideò sese in OMNES FORMAS multiplici diuersitate conuertit ; ideò se diuersi generis calliditate composuit, ut Varijs ac multiplicibus fraudibus homines irretitos interimeret. Adeò illi volupe fuit iam inde ab ipso Ecclesiæ nascentis exordio optimam veritatis frugem adulterinâ semente corrumpere.

Tu verò quisquis hæc monstra seu legeris ; seu oculis usurpaueris, *Fugio* quidem *Basilidem*, & totam collectionem indignitatis eius. Sed & te subeat intelicissimæ hominum cæcitatis & amentix commiseratio : in mente habeto Deum, non fœdum & portentosum sub turpi ac mutâ dæmonis effigie ; sed vnum illum magnum, vnum ac verum, totius boni fontem, in quo speramus, qui non despicit nos, nec amouet salutem suam à genere nostro : cuius ingenti beneficio accidisse credendum est, ut præ oculis haberemus, in quas caligines inciderint illi diuinarum rerum luce destituti ; quorum laruas & portentosa simulacra cùm intuebere, memineris quantis occæcati tenebris fuerint, ut eius, à quo inde sis ereptus, pluris in te beneficium ducas, & Christum ames tantò impensius, speciosum formâ præ filijs hominum : sanctissimam eius Matrem in sacris imaginibus reuerere, mulierem illam amictam Sole, quamque totam pulchritudinem fuisse scimus. Denique, ut finiam verbis Gregorij P.P. II. ad Leonem Isaurum Imp. contra sacras imagines edicta promulgantem : *Honore affice, & glorifica sanctos & gloriosos Patres nostros ac doctores, qui cecitatem à cordibus oculisque nostris secundum Deum dispulerunt, ijsque visum restituerunt. At enim scripsisti: Qui sit, ut in sex Concilijs de Imaginibus nihil sit dictum? Enimuerò, Imperator, ne de pane quidem & aquâ dictum est quidquam, sit ne comedendum*

Apud
Baroniū
anno
Christi
726.

dendum, an non comedendum; bibendum, an non bibendum; quandoquidem hæc antiquitus, & à principio ad vitæ humanæ conseruationem habes tradita: sic etiam imagines traditæ fuerant, ipsique Pontifices imagines ad Concilia deferabant, nec ullus ex Christi amantibus ac religiosis hominibus iter peragens, absque imaginibus peregrinationes obibat; vepote qui virtute præditi atque apud Deum probi essent. Spectatum satis arbitror, non fuisse eiusmodi imagines, quas damnauit Irenæus, quamque ab illis dispare sunt exhibitæ à nobis Basilidianæ, quidquid hodieque nouatores stultè blaterent, ipsi παντόμορφοι Basilidiani.

F I N I S.

113.41

938.802

INDEX

INDEX CAPITVM.

- APVT I. ABRAXAS Μίθεας, ΗΉλιος, Gallinaceus. 49
- CAP. II. ABRAXAS Ιερακίφαλος, Ibis, Niphus, siue
Cnephus, αγαθος Δαίμων, ὁ δάργαζας. 67
- CAP. III. ABRAXAS Κόραξ. 71
- CAP. IV. ABRAXAS Phaëthon, Phanes, Priapus, Protogenus,
Sidus Veneris. 73
- CAP. V. ABRAXAS Λεοτόμορφος, Λεοτοκίφαλος. 77
- CAP. VI. ABRAXAS Harpocrates. 82
- CAP. VII. ABRAXAS Bromius Pater, Calix Marcosorum,
Horus, Isis. 86
- CAP. VIII. ABRAXAS Κυνοκίφαλος, Άνευς, Ερμάνευς, siue
Mercurius: Sacrum Mithriacum, Sole Arietem permeare
incipiente. 93
- CAP. IX. ABRAXAS Hecate, Κερκοπίδα, Serpentarius. 104
- CAP. X. ABRAXAS ΟΨιδόμορφος. 109
- CAP. XI. ABRAXAS Χνυς, Χολχνυς, Πάτερ τ' ὄλων: Hæresis
Priscillianistarum etiam in Gemmis. 119
- CAP. XII. ABRAXAS Hercules, Arbor. 126
- CAP. XIII. ABRAXAS Miles, Perseus. 129
- CAP. XIV. ABRAXAS Κένταυρος. 131
- CAP. XV. Canopus, Serapis, Isis, Anubis, dii Egyptiorum
& Gnosticorum Romam aduecti. 133
- CAP. XVI. Capita Philosophorum, Gemmæ Basilidianæ, siue
Egyptiacæ perforatæ: Abraxas in numismate rarissimus. 137
- CAP. XVII. Basilidianorum Θεομόρφωσις, non autem sacrarum
Imaginum cultus & Veneratio, ab Irenæo perstricta. 141

INDEX

INDEX AVCTORVM.

A.

ABRHAMVS Gor-
læus. 61.127
Ælianus. 71.77.88
Agrippa cognomento
Castor, Scriptor Ecclesiasti-
cus contra Basilidem. 28.60
Albertus Magnus. 108
Albertus Rubenius. 79
Alexander Trallianus. 64.106.
127
D. Ambrosius. 75.77.131
Ammianus Marcellinus. 103
Angelus Politianus. 83
Antonius le Pois. 18
Apuleius. 43.89.90.91.97.99.
139
Arnobius. 75.77.131
Athanafius Kircherus. 45.64.
65.68.74.84.95.98.99.100.
120.121.134
D. Augustinus. 11.76.84.135
Auienus. 92
Aufonius. 72

B.

BAronius. 15.40.44.59.64.
78.133
Botrus Persarum Rex. 75
Bracharense Concilium. 124

C.

CAmillus Leonardus. 18.
63.106.108.126
Carolus Magnus. 75
Casperius Geuartius. 127

Cato.

Christinæ Reginæ codex ms. 64
44.81

Christophorus Brovverus. 124

Cicero. 68.79.137

Claudianus. 138

Claudius Salmasius. 44.45.62.

63.85.95.119.121.122

Clemens Alexandrinus. 43.71.

85.88.97.116.119

Cœlius Rhodiginus. 128

Constantinus Geoponicus. 29.

64

Cyrillus Alexandrinus. 36

D.

Diodorus. 67.92.93.135

Diogenes Laërtius. 132

Dionysius Petrauius. 36.44

Dioscorides. 138

E.

EPiphanius. 19.20.26.27.

28.29.31.39.41.59.75.78.

85.87.98.109.117.118.123.

130.134.137

Eusebius 32.42.57.59.67.69.

85.93.104.105.107.111.130

F.

Fortunius Licetus. 99.137

G.

GAlenus. 30

Georgius monachus. 130

Gerardus Ioannes Vossius. 59.

69.71.73.

T

Gotti-

INDEX AVCTORVM.

- Gottifredus Wendelinus. 39. Iuuenalis. 57.68.69.97.98.107
64.111.112.116.117
- Gregorius Nazianzenus. 68
- Gregorius II. PP. 142
- H.
- H** Eliodorus. 89
- Heribertus Rosvveydus. 140
- D. Hieronymus. 10. 15.23.25.
28.43.58.70.117.136
- Hilarius diaconus. 71
- Homerus. 128
- Horapollo. 67.78.107
- Horatius. 36.72.95
- I.
- I**acobus Ouzelius. 111
- Iacobus Sirmondus. 59
- Ianus Gruterus. 72
- Ignatius martyr 142
- Ioannes Baptista Altinus. 105
- D. Ioannes Chrysostomus. 24
- Ioannes Heurnius. 105.106
- Ioannes Iacobus Chiffletius.
103.132
- Ioannes Mariana. 124
- Ioannes Wovverius. 129
- Iosephus Scaliger. 39.44.65
- Irenæus. 25. 39. 40. 41.42.43.
44.46.76.84.87
- Julianus Imp. 20.101.134
- Iulius Africanus. 64
- Iulius Cæsar Bulengerus.72.75
- Iulius Firmicus. 86.89.98.104.
141.
- Iustinus martyr. 112
- L.
- L** Actantius. 23.96
- Lampridius. 13.39
- Laurētius Pignorius. 39.43.44.
68.88.92.105.111.119.131
- Leo Magnus. 125
- Liuius. 103
- Lucianus. 43.61.93.99.107
- Lutatius interpres Statij. 14
- M.
- M** Acrobis. 36.46.58.59.
73.78.86.87.89.100.
119.126.135
- Manilius. 70.122
- Marcellus Empiricus. 64.106
- Marcus Aurelius Seuerinus.
38.111
- Marianus Victorius. 70
- Martialis. 96
- Minucius Felix. 24.77.96
- Moses Maimonides. 43
- N.
- N** Atalis Comes. 24
- Nechepfos Rex. 30
- Nicephorus Callistus. 20. 57.
60.84
- Nicolaus Rigaltius. 105
- O.
- O** ctauius Zenus.14.71.72
- Oppianus. 138
- Origenes. 76
- Orpheus. 73
- Ofta-

INDEX AVCTORVM.

Oftanes.	111	Serenus Sammonicus.	64
Ouidius.	21.22.40.83.97	Seruius.	22.87.90.94
P.		Sixtus ab Hemmingâ.	80
D. P aulinus.	116.117	Socrates Scriptor Ecclesiasticus.	35
D. Paulus Apostolus.	41	Solinus.	95
Paulus Iurifconsultus.	128	Stephanus Vinâdus Pighius.	77
Pausanias.	58.97.135	Suetonius.	97
Petrus Arlenfis de Scudalupis.		Suidas.	13.73
125		T.	
Petrus Gassendus.	139	T heocritus.	24
Philippus Chiffetius.	105	Theodoretus.	19. 26. 28.
Philo Byblius.	79	29.31	
Philostratus.	126	Theophrastus.	82
Plautus.	97	Thetel Iudæus.	30.63
Plinius.	42. 58. 62. 64. 68. 74.	Tertullianus.	9. 12. 13. 14. 22.
77.82.83.87.95.123.132.139		43.45.47.57.59.77.84.102.	
Plutarchus.	69.83.90.91.94	105.110.116.123.136.141.	
Porphyrus.	21. 42. 43. 67. 69.		
77.82.104.131		V.	
Propertius.	97	V alerius Maximus.	136
Prosper Alpinus.	138	Varro.	83
Prudentius.	15. 42. 47. 94. 104.	Vincentius Bellouacensis.	30
107.133		Virgilius.	22
Pythagoras.	139	Vopiscus Fortunatus Plempius.	117
R.		X.	
Robertus Constantinus.	64	Xiphilinus.	60
S.		Z.	
S Anchuniatho.	69.110	Z acharias Papa.	75
Sedulius.	98.129	Zonaras.	39.60
Seraphinus Oliuarius S. R. E. Cardinalis.	9		

INDEX RERVM.

A.

ΒΡΑCΑΔΑΒΡΑ, chara-
cteres adhibiti ad cu-
rationem Hemitritai.

64

ABRAXAS Deus commentitius
Basilidis. 9. 58. portentosus.

10. 11. omnem deorum fami-
liam complexus. 47. eius no-
minis interpretatio. 11. 28.

114. idem ac ΜΙΘΡΗΣ. 11. 12.
58. 65. 66. non est dictio He-
braica, non ex Hebraeo Gra-
ecū composita. 39. 65

ABRAXAS capite Galli. 9. 16. 58.

62. 63. 118. cur pedibus in ser-
pentes desinentibus. 22. for-
mā nudi hominis. 15. 16. Isi-

dis. 16. 79. 89. 90. 91. 92. Leo-
nis. 16. 77. 78. 79. Militis. 16.
129. 130. Coracis, siue corui.

17. 71. 72. Bromij Patris, siue
Bacchi. 17. 86. 87. Neptuni.

17. Harpocratis. 17. 82. 83. 84.
85. 139. Cynocephali, siue

Anubidis. 17. 68. 93. 94. 95.
139. Phaëthontis, siue Proto-

geni. 17. 73. 74. Accipitris. 18.
67. 69. Aquila. 18. 63. 77.

Cancris. 18. 139. Scarabai. 18.
131. 132. Serpentis. 18. 111.

112. 119. Esculapij. 19. Heca-
tes. 24. 104. 105. Helij, siue
Solis. 58. Ibidis. 68. 69. Niphi,

siue Cnephi. 69. Hori. 88. Cer-
copithecii. 107. Humano capi-
te, radiato anguibus septem.

118. 119. specie Herculis. 126.

127. Arboris. 128. Persei. 130

Abraxas ἀρτεγρόμυρος. 78

Abraxas in numismate. 23. 139
rarissimus. 140

Accipiter Solis simulacrum. 67

Accipitrum Curatores in Egy-
pto. ibid.

Achamoth quid ex Hæresi Va-
lentinianorum. 26

Adergatis dea Syra. 70

Adrianus Imp. magicis sacris
crebrò usus. 60. 61. eius an-
nulus magicus. ibid.

ΑΔΩΝΕΙ, inscriptio Abraxæ.
18. 29

Adoneus Deus Basilidianus. 26

Egyptiarum superstitionū cum
Romanis societas. 133. 134.
135. 136

Egyptiorum Δι. 107. 131. 132

Ἀγαθὸς δαίμων. 69

Alexandri Magni numisma
gestatum pro Amuleto. 24

Alexandrini, Serapidis atque
Isidis cultores. 36

Ammonius Grammaticus, præ-
ceptor Theophili, Alexan-
dria Antistitis. 35

Anaxilai præstigia. 87

Angeli calos moliti, ex hæresi
Basilidianorum. 123

Ange-

INDEX

Angelorum nomina in Gemmis
Abraxeis. 29. 68. 75. *ÿs Magi*
abusi. 75. 76. 125
Annuli veterum Christianorum
quales. 116
Annuli magici. 62
Anubis cur capite canino. 93. 94.
adoratus à Gnosticis. 98. 99
Armagil, portentosum nomen
Basilidianum. 25
Aspis in pompà Isidis. 91

B.

B *Acchi cantharus.* 87
Balsami ramulus Gemma
in sculptus pro Amuleto. 138
Balsamo, portentum Basilidia-
num. 25
Barbelo. 25. 28. *in octauo calo*
posita à Basilidianis. 26
Barcabas, propheta Basilidis
commentitius. 28. 60
Basilides summum Deum coluit,
nomine Abraxam. 10. 11. 58.
eius sacra impura, & valde
pudenda. 23. 98. *Hæresis spur-*
cissima. 25. *Hispanias & Gal-*
lias infecit. *ibid.* *eius scitum*
arcanum. 39. *genere Alexan-*
drinus. 57. *secretiorum simu-*
lator, fabularum auctor. 58.
83. 84. negabat Christum pas-
sum aut crucifixum. 117
Basilidiani sub nomine Abraxe
coluerunt & Mithram. 12.
merè infideles, lupi pagani

R E R V M.

sub ouis Christiana vellere.
19. imagines à Gentilibus de-
sumptas vsurpant. 30. 39. 42.
72. ut energumeni ab Eccle-
siâ reputati. 60. *eorum hære-*
sis circa Angelos. 75. *cum Ma-*
gis commercium. 104. 105.
Bromius Pater, Portentosum si-
mulacrum. 15. *quo mysterio*
expressum in Gemmis. 86. 87.

C.

C *Aducei mystica explicatio.*
 100
Calix Marcosorum. 87
Cancer symbolum Prudentiæ.
 138. 139
Canis Talus damnosus. 97
Canopus, deorum potentissimus
habitus. 134
Carpocrates hæresiarcha magus.
 60
Carpocrasiani hæretici, genti-
lium ritus sectati. 42
CEMECEIA, quid in Gemmâ
Abraxeâ. 118
Cercopithecus Basilidianus. 107
Ceruus, Soli dicatus. 63
Chnubis, siue Χνυβίς, unus è tri-
ginta sex decanis. 119. 120. 121
Cholchnubis, siue Χολχυνβίς, Leo-
nis primus decanus. 122
Christiani calumniam passi ab
hæresi Gnosticorum. 31. 32
Christus columbâ exprimi soli-
tus. 116. *quâ ratione præfi-*
 T 3 *gura-*

INDEX RERV M.

guratus per Serpentem. 117
Ciconijs honor summus, serpen-
tium exitio. 68

Cleopatra Regina amuleta. 94

Cnephus, Deus Aegyptiorum. 69

idem ac Niphus Hieronymo
memoratus. 70. *Columba,*
Christi & Christianorum fi-
gura. 116. 117

Commodus Imp. sacrorum Mi-
thriacorum irrisor. 13. *Solis*
amulus. 38. *debiles pedibus,*
ut gigantes conficit. 39

Coracica sacra. 71. 72

Corax, portentosum simula-
crum. 15. 71. 72

Coruus sacer Apollini. 71. 72

Cribrum cur in Gemmâ Isiacâ.

90

Crystallus sexangulata. 95

Gymbion ansatum in Pompâ Isi-
dis. 91

Cynocephalus sistratus. 90. *cultus*
à Basilidianis. 98. *Capitolio*
prohibitus inferri. 136

D.

D *Aden, unus ex dijs Basili-*
dianis. 26

Decani caelestes, quâ formâ re-
presentari. 119. 120

Dij Gentilium quales. 35. 141.
qua utilitas à fædâ illorum
effigie. 36. 142

Draco radiatus, Gemma inscul-
ptus, nihil prodest. 30

Draconis species pro Sole. 119

E.

E *Lilæus, unus ex dijs Basili-*
dianis. 26

Eloæus, qui & Adonæus, deus
Basilidianus. ibid.

Ephesia littera. 105. 106

Epicuri imago passim Roma spe-
ctari solita. 137

Epula in Pompâ Isis. 90

Erichthonius anguinis pedibus.
22. magna illi & Mithra in
ortu affinitas. 23

G.

G *Allinaceus Soli sacer.* 58. 91

Gemma Abraxæ. ad Amu-
leta formata. 23. 42. 64. *cur*
tanto numero reperiantur. 25
electa à Basilidianis ad va-
rios effectus. 30. *quis fructus*
ex earum inspectione. 40. 59.
designata ab Irenæo. 41. *per-*
forata, & è collo suspensa pro
Amuletis. 137

Gigantes anguinis pedibus. 22.
quare. 36

Gigantum fractor Abraxas. 23.
80. 122

Gladius ceruicibus admotus ini-
tiandis honore Militia. 103

Gnostici magicis artibus addicti.
25. 29. 30. gentilium fabulas
sectati. 39

Grac-

I N D E X R E R V M.

Gracchus, nobilis Romanus, specum Mithra subvertit. 15
Gryphus Soli dicatus. 77

H.

Harpocrates silentij deus, cultus à Basilidianis. 83.
 84. 85. cur toto insidens. ibid. quâ formâ representatus. 83.
 85. cur in Gemmis medius inter Serapidem & Isidem. 135.
Roma curiâ deorum pulsus. 136
Hecate triceps, venesica. 24. culta à Basilidianis. 104. 105
Helios, portentosum simulacrum. 15. 58
Heliotropium herba. 83. Gemma. 123. eius usus ad magicas praestigias. 124.
Hemitritai morbi magica curatio characteribus Basilidianis. 64
Hercules pro Sole. 126. eius imago Gemma insculpta adversus dolores colicos. 127
Horus Terminus. 26. 27. cur representatus cum upupâ. 88. cur vittis obuolutus. 89. in parentes summè pius. 91

I.

Ialdabaoth, deus Basilidianus. 26. 28
Iaspis viridis stomachū inuat. 30

IAΩ in primo calo cultus à Basilidianis. 26
IAΩ, inscriptio Abraxea. 16. 18. 28. 43. 44. 58. 59. 105. tessera sectæ Basilidianæ. 26. 122. unde id nominis ex heresi Valentinianorū. 27. eius vera significatio. 59
IAO SABAOTH voces usurpata ad pisces capiendos. 29
Ibis culta ab Aegyptijs. 68
Imagines veterum Philosophorum adorata à Basilidianis. 137.
Imaginum sacrarum cultus à priscis Ecclesia Patribus commendatus. 142. Basilidianæ damnata. 142. 143.
Inscriptiones Abraxea quales. 16. 17. 18. 25. 26. 29. 43. 44. pleraque Aegyptiaca. 45. 63. 65. 95. 120. 122.
Iovinianus Monachus Romanus, factus Basilidis discipulus, & Epicuri minister. 136
Isis dea Gentilibus formidabilis. 23. 24. culta ab Alexandrinis. 36. eius apotheosis & triumphus de repudiato Typhone. 88. 90. 91. 92. plurimum inuentrix medicamentorum. ibid. illi & Serapidi communes honores habiti. 135.
Iuno dea velata in Gemmis, cum auersâ inscriptione Gnosticâ. 135. 136
Iupiter Sabazius unde. 85. 86
Iupi-

INDEX R E R V M.

Iupiteres trecenti introducti à Varrone. 141

L

L *Acertus, 'Solis symbolum.* 82

Laurus efficax aduersus venena & fulmina. 128

Leo reiectus ab Horo in inquisitione Osiridis. 91

Leones sacri Mithra, simulacra portentosa. 15.77.78

Leonis imago in Gemmis aduersus calculum. 81

Leusibora, ridiculum numen, Basilidianis familiare. 25

Lotus flos, cur in Gemmis Abraxeis. 82.83

Lucinus ab Hieronymo laudatus, quod Basilidiano dogmati resisterit. 25

Luna cum Sole congregientis & orientis symbolum apud Egyptios. 108

M.

M *Agri monstris verborum uti soliti. 43.44.64. Angelicis nominibus abusi. 75. 76.140*

Magia vanitas in Gemmis. 42. 74.78.79. 99.108.124.126.

Annulis. 61.62.81.120.125

132. Characteribus. 64.105. 106

Marcellina sectatrix nefandissima secta Gnosticorum. 134

Marcob, Propheta Basilidis commentitius. 28

Marcofi, haretici Hebraicis quibusdam nominibus initiati. 27.45. litteris Alphabeti totam perfectionem tribuebant. 140

Marcus haresiarcha de Basilidis stirpe descendens. 25. Magus. 87

Menander haresiarcha. 57

Menandriani haretici. 26

Mercurij imago in annulis magicis. 61

Mercurius Cynocephalus unde. 93. idem ac Sol. 94. 101. cultus ab Egyptijs & Romanis tamquam spiritus uniuersi. 135

Miles, portentosum simulacrum. 15.129.130

Mithra cultores mera larua, portentosi. 21

MIOPHΞ idem atque Abraxas. 11.12.65.66. Persarum deus à Romanis cultus. 11. 12. illi milites initiati. 13. non differt à Titane, Apolline, & Osiri. 14.21. eius simulacrum leonis vultu. ibid. sub aliâ specie portentosa cultum etiam Roma sub Principibus Christianis. 15.19. eius typus taurum iugulantis. 71

Mithriacum sacrum, Sole arietem permeante. 101.102

N. Nero

INDEX R E R V M.

N.

Nero Imp. magia addiſſiſſimus. 62
 Niphus, portentofum ſimulacrum. 15. corruptè apud Hieronymum pro Cnepho, Aegyptiorum Deo. 69.70
 Noctua, hereticorum figura. 57
 Numismata ad collum appenſa Amuletorum loco. 24

O.

OΔΑΡΓΑΖΑΣ, inſcriptio Abraxea. 17. pro Adergaxi deâ Syrâ. 70
 Oſiris interfectus à Typhone. 89.90. mortem eius Horus ulciſcitur. 91

P.

Pater univerſorum, ſive Πατήρ ὅλων, quâ ſpecie cultus à Baſilidianis. 119
 Perſes, Portentofum ſimulacrum. 15.130
 Phœthō pro Sole. 17.73. quâ ratione repræſentatus in Gemmis Abraxeis. ibid. & 74
 Phanes pro Sole. 73
 Pharifæi heretici æſtronomie addiſſi. 118
 Piſces præ alijs reiecti ab Aegyptijs. 90.91

Planetarum imagines Gemmis inſculpta ad magicas operationes. 125.126

Priapus pro Sole habitus. 73
 Priſcillianiſta, Baſilidis ſectatores. 84
 Priſcillianiſtarum hæreſis damnata in Concilio Bracharenſi. 124. & à Leone magno. 125
 Protogenus, idem ac Sob. 73

R.

Rhombus Magicus. 95.96

S.

SABAO, inſcriptio Abraxea. 16.18.28
 Sabaoth, numen Baſilidianum. 26.28 44. eius forma. 29.85
 Saclan, princeps ſcortationis. 26
 Saturnilus Antiochenus hæreſiarcha. 57
 Scarabæus Solis imago. 131.132. impreſſa ſmaragdo tempeſtatibus avertendis. ibid.
 Serapis cultus ab Alexandrinis. 36. ritu Romano conſecratus. 134. cur inſignitus calathio. 135
 Serenus Sammonicus, Baſilidis ſectator. 64
 Serpens reſtus, caudâ circumvolvâ, capite radiato, pro Abraxa. 119
 Serpentes culti ab Ophitiis hæreticis.

V

INDEX R E R V M.

sicis. 109. 110. à Gnosticis, &
Basilidianis. 111
Serpentarius in Gemmâ pro
Amuleto sculptus. 108
Seth, unus ex dijs principibus
Basilidianis. 26
Silentium in sacris Gentilium,
& Gnosticorum, unde. 42. 43
Simia adorata ab Aegyptijs &
Basilidianis. 107
Simon Magus cultus à suis se-
ctatoribus Iouis imagine. 42.
Primus hareticus ab Euange-
lio. 57
Simoniiani haretici. 26
Sol magnâ in veneratione apud
Romanos & Basilidianorû. 19
Solis imago triceps. 36. *Abraxea*
alata, specie imberbi, capite ra-
diato. 58

T.

T *Ali exercitatio in ipsis sa-*
cris. 97
Terminus deus. 128
Terminalis arbor. ibid.
Thaitis siue Thyites gemma,
eiusq; sculptura, ad Amuletum
conficiendum. 44

Theodosius Imp. Idololatria re-
liquias euerit. 35
Theophilus, Alexandria Anti-
stes, reseruat è deorum signis
unum turpius ceteris. 35
Thoyth Mercurius. 79. unde Ger-
mani Theutones. 80
Tripus temporum differentias
signat. 91
Trinia pro Hecate. 24. 104. 105.
Trochus è Calcedonio lusorius.
95. 96
Turbo magicus. ibid.
Typhon repudiatus ab Iside, ob
Osirim interfectum. 89. 90

V.

V *Alentiniani Gnosticorum*
proles. 26
Veneris sidus in Gemmis Abra-
xæis. 74. *Talus secundus.* 97
Vpupa in parentes pie. 88. 89.
aves prestigiosa & augurales.
108

Y.

Y *TEIA, prosperitatis symbo-*
lum. 134

APPRO-

APPROBATIO CENSORIS.

IOANNIS MACARII *ἱερογράφου* Canonici Arienſis Abraxas APISTOPISTVS, & nobilis atque admodum Reuerendi D. IOANNIS CHIFLETII Canonici Tornacenſis Abraxas Proteus, Gemmæ Abraxeæ, ac Soles Baſilidiani retegunt monſtra, quæ primi hæretici aluerunt, tanto numero, tantæque reconditiſſimæ doctrinæ copiâ, vt ſatis probare, ſatis æſtimare nequeam ſuſceptos in his vndequaque veſtigandis labores, quibus erudiſſimi cuiuſque ſitis exſtingui poſſit; in argumento præſertim tam veteri & tam nouo, quod auidiſſima æui noſtri ingenia latuit hætenus: neque ſubtiliùs, neque elegantiùs verſari potuit, quàm duùm Canonicorum doctiſſimorum manu & ſtilo. Ita cenſui, Bruxellæ XXIV. Decembris, M. DC. LVL

*Antonius Sanderus, Presbyter,
S. Th. Licent. Can. & Pœnit.
Lprenſis, lib. Cenſor.*

SVMMA PRIVILEGII.

PHILIPPVS IV. *Hiſpaniarum & Indiarum Rex Catholicus, nec non potentiſſimus Belgarum & Burgundionum Princeps, diplomate ſuo ſanxit, nequis præter Balthaſaris Moreti, Ioannis iunioris filij, voluntatem, librum cui titulus, Ioannis Macarij, Canonici Arienſis, Abraxas, ſeu Apiſtopiſtus; quæ eſt antiquaria de Gemmis Baſilidianis diſquiſitio: cui accedit Abraxas Proteus, ſeu multiformis Gemmæ Baſilidianæ portentola varietas; exhibita & Commentario illuſtrata à Ioanne Chifletio, Canonico Tornacenti, &c. vlllo modo imprimat, aut alibi terrarum impreſſum in has Inferioris Germania ditiones importet, venalemve habeat. Qui ſecùs faxit, conſiſcatione librorum & aliâ graui pœnâ mulctabitur; vti latiùs patet in litteris datis Bruxella die XV. Martij, M. DC. LVII.*

Signat.

Loyens.

all right

1834*

